

MÉHÉSZETI ÚTMUTATÓ.

KIADJA
AZ ERDÉLYRÉSZI MÉHÉSZ EGYESÜLET.

Méhészeti Útmutató

az 1917. közönséges évre.

Kiadja :

az Erdélyrészi Méhész Egyesület.

Szerkesztik :

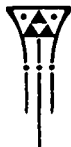
Győrfi István

a „Méhészeti Közlöny” szerkesztője

és

Jancsovics Endre

a VI. méhészeti kerület vezetője.

Kolozsvár,

Szent Bonaventura Könyvnyomda

1916.

„Méhek! Ti erélyes, a dolgok mélyére hatoló kis nép, melyet a melegség s világosság táplál s az, ami a természetben legtisztább, a virágok lelke, az anyag legátlátszóbb mosolya, legmeghatóbb igyekezése a boldogság és szépség felé, ki mondja meg nekünk, mily problémákat oldottál te meg, melyek részünkről még megoldásra várnak, mily bizonyosságok birtokába jutottál, melyeket nekünk még ezután kell megszerelnünk ?“

Maeterlinck.

Új útakon.

Győrfi István.

Az ember élete a változások és újulások szakadatlan folyamata. Egy hatalmas folyó szüntelen hőmpölygő víztömege, mely sok millió vízcseppecskéből van összetéve, s melyek mindenike akarva-akaratlan megy tova az előretörő nagy egésszel.

Az élet örökösen folyó vize is sok-sok mozzanat cseppecskéből van összetéve, melyeket azonban nem egészen a nagy egész mozgása irányít, nem is az ő elkülönült mozgásuk viszi tovább a nagy egészet, hanem közösen működnek: a részek és az egész tevékenységének kölcsönhatásából származik az előre törő mozgás, a haladás. Az ember szervezkedik, céljai valóítására társaságokat, egyesületeket alkot. Vágyait, kívánalmait így viszi a maga nagy egésze, állama s állama útján az emberiség elé. Hasonlóan az emberiség államokra, az állam intézményekre, egyesületekre tagozódik, hogy a nagy egész érdekét összhangzásba hozza az egyes ember érdekével, hogy minden ízében egységes, harmónikus legyen a részekből összetevődött egész.

A cél közös: az állam polgárainak jólétére alapítja a maga biztos jövőjét, a polgárok, a maguk egyéni erejével munkálják a maguk javát, hogy minél többet, értékesebbet adhassanak államuk létének biztosítására.

A művelt, szellemileg és anyagilag felvilágosult emberek állama a műveltséget és haladást képviseli. A haladó állam legfőbb feladata, hogy minden egyes

polgárát az anyagi jólét útján korszerű műveltségi színvonalra emelje.

Egy szellemibb, minden ízében emberibb és igazságosabb jövő kialakításáért küzd ma nemzetünk s szövetségeseink dicső hadserege. Mint szabad, tudatos értelmű ember élje mindenki életét s nemzetek kapzsi önzése miatt, mely a kényelmes élet minden eszközét magának harácsolta el, ne kelljen annyi nép millióinak keserves küzdés árán hozzájutnia a mindennapi kenyérhez.

A harcmezőn a javak igazságosabb elosztásáért, a gazdasági ellentétek kiegyenlítéseért küzd nemzetünk: küzd az igazságért, küzd az emberibb műveltségért. De megfeszített erővel, acélos karral résztveszünk a nagy csatában mi is. A megélhetőnek, az anyagi javak szerzésének *új útjait* keressük és nyitjuk meg a velünk együttélők számára. Egyesületünk minden tagja sorompóba állott, hogy országunk más intézményeivel karöltve lépést tartsunk győzelmes hadseregünkkel. Felhasználtuk a kedvező alkalmat, hogy most, amikor a szívek és az elmék ennyira fogékonyak minden nemes, jövőt építő gondolat iránt, megmútassuk újra a magyar társadalomnak, a mi céljainkat és azok betöltésének nagy horderejét. Egy kis könyvbe, *egy naptári útmutatóba* foglaltuk terveinket, célunk körvonalait és az eszközöket, melyek a valószínűséghez szükségesek. Bevilágítunk meggyújtott mécsesünkkel egy darabka munka mezőt. Fénysugarat vetitünk az élet útjának egy kis, új darabjára, melyen még mindig oly kevesen járnak, pedig azon járni nemcsak gyönyörűsége, hanem bőségesen megelégitő is.

A nyomtatott lapokból segítségre kész kezek nyulnak minden megértő, munkás méhész felé. Lássátok meg a kítartásra edzett kezeket és fogadjátok el. E

*munka hasábjain, e munka betűin keresztül találkozunk minden esztendőben. Jöjjenek a megsokasodott, munkára felkészült kezek, acélosodjanak a siker reményében. Egy csira, melyet most elhintünk. Sok ezer megértő, befogadó lelke legyen a termékeny talaj, melyben a mag fejlődésnek indul s melyet a szorgalom és lan-
kadatlan buzgóság gyümölcsözővé nevel.*

Magyar méhészek! nemzetünk egyetemének, ami társaságunk is része. Ami erőnk, ami összehozott munka eredményeink magyarságunk diadala kell, hogy legyen a messzi jövőben is. Tapossuk le könnyen járható úttá a méhészet töretlen útját s mûtassuk meg a nagy nyilvánosság színe előtt, hogy *munkásságunk nagy nemzeti kincset, élet értéket jelent.* Van-e, aki félne, van-e aki kételkednék: *a diadal, a győzelem künn és benn a miénk, mert mi vagyunk az igazság, a jövő, az élet!*

Nap	Róm. kath. naptár	Protestáns naptár	Nap kelte ó. p.	Nap ny. ó. p.
1 Hétfő	Ujév	Ujév	7 48	4 20
2 Kedd	Jézus sz. n.	A sz. k. vt.	48	21
3 Szerda	Genovéva sz.	Gordiusz	48	22
4 Csütörtök	Titusz pk.	Titusz	48	23
5 Péntek	Teleszfor pk. †	Sim., Árpád	48	23
6 Szombat	Vizkereszt	Három király	48	24
7 Vasárnap	G 1 Rajmund	G 1 Rajmund	7 47	4 25
8 Hétfő	Szeverin ap.	Szeverin	47	26
9 Kedd	Julián vt.	Julián	46	28
10 Szerda	Vilmos pk.	Pál remete	46	29
11 Csütörtök	Higin p. vt.	Fruktuoz	45	30
12 Péntek	Arkadus †	Ernö	45	32
13 Szombat	40 vt. katona	Vidor	44	33
14 Vasárnap	G 2 Hilár pk.	G 2 Bódog	7 44	4 34
15 Hétfő	Pál remete	Laski János	44	35
16 Kedd	Marcel p.	Marcel	43	36
17 Szerda	Antal rem.	Antal	42	38
18 Csütörtök	Piroska sz. vt.	Piroska	41	39
19 Péntek	Kanut kir., †	Babilas, Sára	40	41
20 Szombat	Fábián és Seb.	Fábián, Seb.	39	43
21 Vasárnap	G 3 Ágnes sz. vt.	G 3 Ágnes	7 38	4 44
22 Hétfő	Vince szp. vt.	Vince	37	46
23 Kedd	Bold. A. elj.	Izaiás	36	47
24 Szerda	Timót pk. vt.	Timót	35	48
25 Csütörtök	Pál fordulása	Pálfordulása	34	50
26 Péntek	Polikárp pk. †	Polikárp	33	51
27 Szombat	Ar. sz. János pk.	Krizosztóm	32	53
28 Vasárnap	G 4 Apollón sz.	G 4 Nagy Kár.	7 31	4 55
29 Hétfő	Szalezi sz. Fer.	Juventin	29	56
30 Kedd	Mártonka	Mártonka	29	57
31 Szerda	Nol. Péter hv.	Vigil	28	59

Hold fényváltozásai.

- ☾ Holdtölte 8-án 8 ó. 42 p. d. e. ● Ujhold 23-án 8 ó. 40 p. d. e.
☾ Utolsó n. 16-án 12 ó. 42 p. d. u. ☾ Első negyed 30-án 2 ó. 1 p. d. e.
1-én a nap hossza 8 ó. 32 p., a hó végéig 59 p. nő.

A méhész 12 havi munkája.

Január.

A tél e hónapban adja ki méregfogát, éber legyen hát a méhész, nehogy most essék valami baj a méhcsaládjai körül!

A méhek jól telelését elsősorban a feltétlen nyugalom megadása biztosítja, ezért a méh lakásokat ne bolygassuk, mert hiszen a gomolyba húzódott méhek minden zajra figyelmesek lesznek s ösztönükből kifolyólag táplálékukat helyezik biztonságba, azaz a lehető mennyiséget magukba szívják, mit aztán a nyugtalanítás után ugyan részben visszarakároznak, mindazáltal a kellő mennyiségnél többet fogyasztván, beáll az ürítkezés nagyobb mérvű szüksége s ennek eredményeképpen a hasmenés, v. vérhas! Különösen előidézik ezt a méh ellenségek: egér, cinke, harkály háborgatása, valamint az a körülmény, ha a méhcsalád fázik, vagy ha silány tápértékű táplálékuk van, illetve, ha nincs elégséges jó levegőjük.

Ha nyugodtan telet a méhcsalád, alig hallható, percegésszerű magatartással van, míg a nyugtalanul telelő, bajban szenvedő, anyátlan család zúg. Az ilyen család erőteljes morajlást hallat, mely állandó s ha anyátlan, olykor-olykor egy élesebb, síró hang is belevegyül a zúgásba.

Derült napokon, a déli órákban tartsunk tehát szemlét méhcsaládjaink fölött s ha nincs baj, ne bolygassuk őket, ellenben ha valami rendetlenséget tapasztalunk, igyekezzünk a bajon segíteni: a holt méheket a kijárótól takarítgassuk el a szabad, jó levegő

járhatása végett, majd óvatosan jobban takargassuk be papírral, pokróc vagy rongy darabbal a telelő fészket.

Havazás után a leesett havat azonnal söpörjük el a méhklások körül s óvatosan a kijáratnál; olvadás-kor pedig a tócsát, pocsolyát tüntessük el mert szebb, napos déltájban egy-egy méh kijár tisztulni s ha nem térne vissza, kár azért is !

Több évi mérlegelés alapján megállapítást nyert, mennyit fogyaszt ilyenkor a méhcsalád, a havi átlag 30—40 dkgr-ot ad.

Nehány, jobb viszonyok között élő méhcsaládnál az anya e hónap utolsó napjaiban megkezdi a petézést, naponta átlag 100—150 petét rakván le.

A méhcsaládok körül ezek a megfigyelések és munkák akadnak, a méhészetben azonban már tágabb munkaköre van a méhésznek, így pl. most van a legalkalmasabb időszak a kaptárok s kisebb nagyobb méhészeti felszerelések és eszközök, a kasok stb. készítésére, azok javíthatására, szinte úgy a viaszolvasztásra is.

A folytonosan gyűjtögetett viaszmorzsalékot, öreg, használhatatlan lépeket rakjuk egy vízzel félig telt edénybe, melyet aztán egy szintén vízzel félig telt másik nagyobb edénybe helyezünk s így tegyük fel a takaréktűzhelyre. A felmelegedett víz a tiszta viaszt a felszínre hozza, míg a nem viasz anyag a víz alá kerül, a lehűtés folytán aztán a viasz a vizen megolvad s ez öszszegyűjtögetve egybeolvasztható s formázható. Ha aztán külön viaszolvasztó készülék áll rendelkezésünkre, úgy azzal olvasszuk ki a viaszt.

Barátságos, meleg estéken, szabad délutánokon a szakkönyveket és szaklapokat olvassuk s ne halogassuk a „jobb“ időkre, mert akkor más munkánk kerül !

Jegyzések a méhek teleléséről.

.....

.....

Mit mond a méhész káté?

1. Ne légy méhész hivatottság nélkül.
2. Ügyelj a csendre méheid közelében.
3. Egeret ne tűrj méhesedben.
4. Ne szükítsd meg tulságosan a kijárót.
5. Az elpusztult méheket, a képződött jeget zajtalanul távolítsd el a röpjuk hátteréből, hogy a friss levegőt a kaptárból ki ne zárja.

Nap	Róm. kath. naptár	Protestáns naptár	Nap kelte ó. p.	Nap ny. ó. p.
1 Csütörtök	Ignác pk. vt.	Ignác	7 27 5	0
2 Péntek	Gy.-sz.-B.-A.	Gy.-sz. B.-A.	26	2
3 Szombat	Balázs pk. vt.	Anszgár	25	4
4 Vasárnap	G Hetvened v.	G Veronika	7 23 5	6
5 Hétfő	Ágota sz. vt.	Ágota	22	7
6 Kedd	Dorottya sz.	Dorottya	20	9
7 Szerda	Romuald ap.	Rikárd	19	10
8 Csütörtök	Math. János hv.	Salamon	18	11
9 Péntek	Alex., Cir. et. †	Apollónia	16	13
10 Szombat	Skolasztika sz.	Skolasztika	14	15
11 Vasárnap	G Hatvanad v.	G Dezső	7 13 5	16
12 Hétfő	7 sz. rendalap.	Eulália	11	18
13 Kedd	Polyeukt vt.	Benignusz	10	19
14 Szerda	Bálint áld. vt.	Bálint	9	21
15 Csütörtök	Fauszt. és Jov.	Fausztin	7	23
16 Péntek	Julianna sz. vt. †	Julianna	5	24
17 Szombat	Donát vt.	Polixéna	4	25
18 Vasárnap	GFarsang vas.	G Simeon	7 2 5	27
19 Hétfő	Konrád hv.	Zsuzsánna	0	28
20 Kedd	Eleuther pk. vt.	Aladár	6 58	30
21 Szerda	Hamv. szerda †	Meinrad	57	32
22 Csütörtök	Péterszékfog. †	Didim	55	34
23 Péntek	Damián Péter †	Damián	53	35
24 Szombat	Mátyás aps. †	Mátyás	51	37
25 Vasárnap	G 1 Invocabit	G 1 Géza	6 49 5	38
26 Hétfő	Sándor pk. †	Sándor	48	39
27 Kedd	Leánder pk. †	Leánder	46	41
28 Szerda	Román Kánt. †	Román	44	43

Hold fényváltozásai.

- ☾ Holdtölte 7-én 4 ó. 28 p. d. e. ● Ujhold 21-én 7 ó. 9 p. d. u.
 ☾ Utolsó n. 15-én 2 ó. 15 p. d. e. ☾ Első negyed 28-án 5 ó. 44 p. d. u.

1-én a nap hossza 9 ó. 33 p., a hó végéig 1 ó. 26 p. nő.

Február.

Benn vagyunk még a télben, de már napról-napra haladunk kifelé. A tisztulási kiröpülés már majdnem minden méhcsaládnál megtörténik, legalább is kell, hogy megtörténjék, ezért derült napon tartunk szemlélt s azokat a méhcsaládokat, melyek szépen járnak, jegyezzük meg, mert ott nincsen baj, velük munkálkodni tehát ráérünk, ellenben ott, ahol nem járnak a méhek, a lakás kopogtatásával, meleg levegő befújása által, sőt — kasoknál — azok megbolygatásával is, igyekezzünk kirepülésre ösztönözni a méheket. Ugyanekkor tört, örölt kukorica lisztet, vagy pörkölt liszt söpredéket tegyünk ki egy-egy tálcára a méhlakások elé, mert már a fiasítás fokozatosan halad, napról-napra több lett s ez igen jó hatással lehet rá. Az anya e hónapban már naponta 150—250 petét is rak, jó tehát a fejlődő fiasításnak, a friss virágport helyettesítő lisztféleség, bár e hónapban, az égerfa, a mogyoró, a mandulafa néhol virágozik.

A hónap vége felé, a lakások fészek aljának kitisztogatási ideje is elkövetkezik, mely alkalommal értékes tapasztalatokat is szerezhethetünk. A kaptár ajtaját levéve, az ablaktoldó lécet távolítsuk el, míg a munkát végezzük s ekkor előbb állapítsuk meg, meddig haladt hátrafelé a család, mit a fenékre hullott viasz- morzsalékokból tudunk meg. Ha a fészek fenék területének $\frac{2}{3}$ részéig haladt a család, táplálék hiány nincs, ha tovább haladt volna, később feltétlen gondoskodnunk kell táplálékról. Kasoknál azok felemelése által győződhetünk meg erről. Ezután a kaparó vassal és tollseprűvel kitakarítjuk az aljdeszkát. A hulladék közül, a holt méheket válasszuk külön s nézzük meg jól, nincs e-

köztük az anya; ezután a hulladékot gyűjtsük össze, mert ez értékes viasz anyag! A vérhasban szenvedő család lakásából bűzös szag árad ki s a lakás feneke mocskos, ezt különben elárulják a külső nyomok is. Ugyanis a kijárat környékén rozsdabarna foltok találhatóak s a holt méhek potroha erősen duzzadt s megnyomására vöröses barna ürülék jön ki. Az ilyen családokat bolygassuk meg, lépeit szedjük ki a keretbakba s helyettük tegyünk tiszta, mézes lépeket, vagy gyorsan takarítgassuk meg s a munka után erősebben takargassuk be. Ha nagyon sok jegeces táplálékot találtunk, itassuk a méheket és pedíglén vagy egy vízbemártott üres keretet akasszunk be leghátul, vagy az etető-itató ládába, felfordított s vászonnal letakart száju pohárba adjuk be a vizet, mely jó ha kissé édeskés! Ha erős táplálék hiány van, akkor azonnal etessünk, vagy egész mézes lépek beadásával, vagy pedig, mint az itatást végeztük! A család havonként elfogyaszt 85—90 dgr-nyi táplálékot is, a fogyasztási szám tehát emelkedést mutat!

Míg a kijárás tulságosan nem élénk, addig helyezzük egy ugyanazon helyről egy másik helyre a méhcsaládot, lakásostól, különben a kijárókat a család elveszti.

Előre dolgozván a méhészetben, a műlépek öntését is megkezdhetjük. A műlépet meleg helyen öntsük s öntés előtt a prés mézes vízzel kiöntendő. Célszerű még a prést olajfélével, vagy szalonnával megkenni s préselés után hideg vízbe mártani s csak azután kivenni a műlép lapot a présből.

A méhlegelő javításának előmunkálatai is megkezdődnek ma holnap s általában gondoskodjunk, hogy mentől hamarabb és több táplálékot kapjanak méheink, mert hiszen: virág nélkül nem lesznek mézes idők.

Jegyzések az első kirepülésről.

Mit mond a méhészkaté?

6. Seperd el a havat méhesed környékéről, hogy kirepülő méheid meg ne dermedjenek.
7. Figyeld napfényes időben a kirepülő családokat.
8. A ki nem szálló családokat alaposan figyeld meg! Kopogtatásra, ha tartós, siró zugást hallatnak, valamiben hiányt szenvednek.
9. Februárban lépes vagy tiszta pergetett mézet etess!
10. Műlöp beszerzésről gondoskodj. Eszközeid jókarban, készen álljanak.

Nap	Róm. kath. naptár	Protestáns naptár	Nap kelte ó. p.	Nap ny. ó. p.
1 Csütörtök	Albin pk. hv. †	Albin	6 42	5 44
2 Péntek	Szimplic pk. †	Szimplic	40	46
3 Szombat	Kunig. sz. †	Kunigunda	38	48
4 Vasárnap	G 2 Reminisc.	G 2 Adorján	6 36	5 49
5 Hétfő	Özséb vt. †	Özséb	34	50
6 Kedd	Perpet. és F. †	Fridolin	32	51
7 Szerda	Auq. Tamás †	Felicitás	30	53
8 Csütörtök	Istenes Ján. †	Zoltán	28	54
9 Péntek	R. Franciska †	Franciska	26	55
10 Szombat	40 vértanú †	40 vértanú	25	57
11 Vasárnap	G 3 Oculi	G 3 Szilárd	6 23	5 59
12 Hétfő	Gergely p. †	Gergely	21	6 0
13 Kedd	Nicef. pk. vt. †	Roderig	19	2
14 Szerda	Matild k.-né †	Matild	17	3
15 Csütörtök	Longin †	Longin	15	5
16 Péntek	Heribert pk. †	Heribert	13	6
17 Szombat	Patrik pk. hv. †	Patrik	11	7
18 Vasárnap	G 4 Laetare	G 4 Sándor	6 9	6 9
19 Hétfő	József emléke †	József	7	10
20 Kedd	Joachim hv. †	Hubert	4	12
21 Szerda	Benedek ap. †	Benedek	2	14
22 Csütörtök	Okt. szp. vt. †	Oktávián	0	15
23 Péntek	Viktorian vt. †	Frumenc	5 58	16
24 Szombat	Gábor főa. †	Gábor	56	17
25 Vasárnap	G 5 Gy.-O.B.-A.	G 5 Gy. B. A.	5 54	6 19
26 Hétfő	Manó vt. †	Manó	52	21
27 Kedd	Damaszk. J. †	Rupert	50	22
28 Szerda	Kap. Ján. hv. †	Gedeon	48	23
29 Csütörtök	Ciril szp. vt. †	Eusztáz	47	24
30 Péntek	Fájd. Szűz †	Angyalka	45	26
31 Szombat	Amosz pr. †	Amosz	42	27

Hold fényváltozásai.

- ☉ Holdtölte 8-án 10 ó. 58 p. d. u. ● Ujhold 23-án 5 ó. 5 p. d. e.
☾ Utolsó n. 16-án 1 ó. 33 p. d. u. ☽ Első negyed 30-án 11 ó. 36 p. d. e.
1-én a nap hossza 11 ó. 2 p., a hó végéig 1 ó. 43 p. nő.

Március.

Március a tavasz első hónapja s a méhészt első, rendszeres munkájának az ideje.

Az időjárás mindinkább szebb, naposabb lesz, de azért vigyázzunk, mert a tavasz általában úgyis csalogós, hát még a legeleje! Csak akkor fogjunk hozzá a méhészkedési rendszeres munkához, ha tartósabb, derült időjárásra számíthatunk s amikor a levegő hőmérséklete a déliórákban 10—12 C° meleget mutat árnyékos helyen és a méhek járása elég élénk.

Ekkor ejtsük tehát meg, a méhcsaládok első tavaszi átvizsgálását és ekkor fogjunk az esetleges észlelt bajok orvoslásához.

Mindenekelőtt a korábbi megfigyelésünk alkalmával szerzett tapasztalatunk betartásával kezdjük meg az átvizsgálást, vagyis először azokat a méhcsaládokat vizsgáljuk meg, amelyek korábban gyanusak voltak.

Kaptároknál az átvizsgálás a következőképpen történik: Az ablak toldólécét eltávolítván, betekintünk a fenékre s megállapítjuk a viasz morzsalékok lehullásából, mennyire haladt hátrafelé a család; ha a fenéktérületének $\frac{3}{4}$ részéig haladt volna, nincs baj a táplálék mennyisége miatt, ellenben ha nagyobb területű az előhaladás, táplálékhiány áll fenn!

Tovább szedegetve a kereteket, ha fiasítást és pedig minél fiatalabbat találunk, esetleg ha petézést is látunk, a család anyás. A kereteket alaposan vegyük szemlére, mert az itt látott jelenségekből tudjuk meg, milyen fejlődésre képes a család, milyen tulajdonságú az anya?! A tömör, zártos fiasítás jó anyára vall, míg a hézagos, rendetlen fiasítás, kimerülő félben levő anyára mutat. Ha fia-

sítást nem találunk, vagy ha találunk, de az csupa herefiasítás s púpos, rendszertelen, akkor anyátlan a család, vagy terméketlenül petéző anyával van dolgunk, vagy ályanyával, tojó munkás méhvel!

Nézzük most az egyes kedvezőtlen eseteket.

1. Ha táplálék hiányról van szó, akkor annyit pótoljunk, mint amennyi a szükségelt mennyiségből hiányzik. A folyékony táplálékot etető-itató edénybe adjuk be és pedig úgy, hogy a fészek felső részéből hordhassák azt le a méhek. Etethetünk folyékony méz hiányában cukoroldattal is, ez fél rész cukor, fél rész víz össze olvasztva. Általános szabály, hogy estefelé etessünk s egyszerre annyit adjunk be, amennyit egy éj folyamán az edényből el hordhatnak. A táplálékot ne csepegtessük el! 2. Ha anyátlan a család, vagy ha igen gyöngézt egy gyöngébb, jó tulajdonságu anyás családdal egyesítsük. Az egyesítésnél főszabályok a következők: akkor egyesítsünk, reggel v. este felé, amikor a méhek nem járnak ki; mindég az anyástörzs marad a helyén, kivéve, ha anyanevelő családcskával, vagy tartalék anyával egyesítsünk; egyesítéskor tanácsos a méheket összefüstölés útján egyszagúakká tenni, vagy mézes vízzel megpermetezni. A kimerülő félben levő, vagy herepetéző anya egyesítés előtti napon elpusztítandó, az ályanyás család felosztandó.

A méhcsaládok már szép fejlődésben vannak, az anya naponta átlag 250—500 petét rak, s fogyasztásuk is majdnem kétszerese az előző hónap fogyasztásának. A méhlegelő virányai, szilfa, somfa, egres, fűzfa, juhar, vörösfenyő, szattyú, pitypang.

Itt az ideje a méhcsaládok vásárlásának és szállításának. Ezek módjáról a következő hónap teendőinek felsorolásánál szóljunk!

Tavaszi feljegyzések.

Mit mond a méhész káté?

11. Ne mulaszd el bizonyosságot szerezni a felől, hogy családaidnak van-e anyjok, mézők.

12. Az alj deszkát tisztítsd meg a holt méhektől és viasz törmeléktől, a penészes lépeket távolítsd el a fészektől.

13. A fészek állandó takarásáról gondoskodj: az idő gyorsan változó, az éjszakák kűvősek.

14. Most vásárolj méh családokat, de kezdetben egyszerre ne sokat.

15. Vételnél keresd a tömött zársoru fiasítást s közeli méhesből szállíts a kirepülés előtt; három kilométerről már kirepülés után is szállíthatsz.

Nap	Róm. kath. naptár	Protestáns naptár	Nap kelte ó. p.
1 Vasárnap	G 6 Palmarum	G 6 Hugó	5 40
2 Hétfő	Paulai F. hv. †	Teodozia	38
3 Kedd	Rikárd pk. hv. †	Rikárd	36
4 Szerda	Izidor pk. et. †	Izidor	35
5 Csütörtök	N.-csütörtök †	Diodór	33
6 Péntek	Nagypéntek †	Nagypéntek	30
7 Szombat	N.-szombat †	Epifán	28
8 Vasárnap	G Husv. vas.	G Husv. vas.	5 26
9 Hétfő	Husv. hétfő	Hus. hétfő	26
10 Kedd	Ezechiel pr.	Ezekiel	22
11 Szerda	Leo p. et.	Leo	20
12 Csütörtök	Gyula p. hv.	Gyula	19
13 Péntek	Hermenegild †	Ida	17
14 Szombat	Jusztin vt.	Tibor	14
15 Vasárnap	G 1 Quasimodo	G 1 Neszte	5 12
16 Hétfő	Lambert vt.	Lambert	10
17 Kedd	Anicét p. vt.	Anicét	8
18 Szerda	Apollón vt.	Apollónius	7
19 Csütörtök	Timon szp. vt.	Timon	5
20 Péntek	Tivadar hv. †	Tivadar	3
21 Szombat	Anzelm pk. et.	Anzelm.	1
22 Vasárnap	G 2 Misericord.	G 2 Szótér	4 59
23 Hétfő	Béla pk. vt.	Béla	57
24 Kedd	György vt.	György	56
25 Szerda	Józs. olt., Márk	Márk	55
26 Csütörtök	Kletus, Marcel	Kilit	53
27 Péntek	Zita sz.	Zita	51
28 Szombat	Ker. Pál hv.	Valéria	49
29 Vasárnap	G 3 Jubilate	G 3 Szibilla	4 47
30 Hétfő	Szién. Kat. sz.	Zsófia	45

Hold fényváltozásai.

- ☾ Holdtölte 7-én 2 ó. 49 p. d. u.   ● Ujhold 21-én 3 ó. 1 p. d. u.
 ☾ Utolsó n. 14-én 9 ó. 12 p. d. u.   ☾ Első negyed 29-én 6 ó. 22 p.
 1-én a nap 12 ó. 49 p. hosszú, a hó végéig 1 ó. 36 p. nő.

Április.

Április hónapra rendes körülmények között már a méhcsaládok rendszeres átvizsgálását elvégeztük, ha azonban ezt nem tettük volna, mostan okvetlenül végezzük el, különben elmaradunk a rendtől s ennek esetleg káros következményeit nehezen orvosolhatjuk! Különösebb munkánk e hónapban nem igen akad. Legfeljebb a hó vége felé, a fészek bővítése. E munkálatnál a főbb szempontok a következők: akkor bővítsünk, amikor már méheink gyűjtögetnek, tehát a gyümölcsfák virágzásakor; a bővítés ne a fészek, a fiasítástér szétválasztásával történjék, hanem mindenkoron a mézes és fiasításos keretek közé, 1—2 üres, dolgozó építésű keret behelyezésével, műléppel azonban most még ne bővítsünk; a munkálatok elvégzését a délelőtti órákban ejtsük meg s a takaró vánkösöket hagyjuk benn, hiszen most kell méheinket legjobban ápolnunk! Ha a méheknek a hideg időjárás miatt össze kell ismét húzódnok, a kiterjedt fiasítást takaratlanul hagyják, minek következtében a fiasítás megélhetésére szükséges melegség minimum 18° , nincs meg, az meghül, elhal s kiüthet a költésrothadás!

Lakóhelyünkről, ha nem volna elégséges tavaszi gyűjtés, a közeli vidékekre, ha ott van kilátás jó gyűjtésre, méhcsaládjainkat elvándoroltathatjuk, különösen repcetermő, vagy igen nagy gyümölcsös helyre, mely alkalomkor az eljárás a következő:

a) Kasoknál: A kasok oldalain keresztül mindegyiknek előtt biztosító pálcikákat szúrunk át fentebb is, lentebb is keresztbe, hogy a lépek egykönnyen le ne szakadozzanak, azután csúcsára állítjuk a kast s alsó részét lekötjük ritkább szövésű tákaróval s a kijáratot

bekötjük szintén. Ha így elkészítettük a kasokat egyenként, akkor szalmába rakva szorosan egymás mellé fektetjük a szállítóra, ilyenkor lehetőleg ügyeljünk arra, hogy a lépek élei a tengelyt keresztezzék.

b) Kaptároknál : Első teendő a keretek megrögzítése, mit azáltal érünk el, ha két keretsor közé biztosító pálcikákat helyezünk s azután a leghátulso kereteket vagy szegezéssel, vagy biztosító pálcikákkal megerősítjük, hogy ne billegjenek. Ezután az ablak üvegét eltávolítjuk s helyébe rostaszövetet teszünk, éppen úgy a kijáratnál is. A fedődeszkák, vagy legalább is egy fedődeszka helyébe rostaszövetet teszünk s a méz kamrát teljesen kiüritjük.

Az illetén módon való szállítás alkalmazandó általában a méhcsaládok vásárlásánál s elszállításánál is ; bár távolabbi helyekről, 5 km-től, méheket bármikor is szállíthatunk, azonban különösen most, az első átvizsgálás után van annak az ideje s ősszel.

A méhcsaládok benső életében egyenletesen növekedő, szaporodó életet tapasztalhatunk, mert hiszen ez a természetben is így van. Az anya naponkénti petézése növekedik s a napi átlag eléri az 500—1300-at, a havi átlag pedig 11—40000-re rug. Ezzel szemben a havi fogyasztás is növekedik, de éppen úgy a gyűjtés is, mert rendes körülmények között a fogyasztás átlaga havonként 1·4—2 kgr. míg a gyűjtés átlaga 4—5 kgr. kivételt képez az olyan vidék, hol pl. nagy gyümölcsös, v. repcetermelő hely van, hol is gyakran pergetés is esik ; viszont vannak helyek, hol az etetés válik szükségessé.

A méhészet körében is kerül munka : a lépek osztályozása, szellőztetése és kénezése.

A hónapban a következő mézelő növények virágzanak : a kőrisfa, áfonya, berkenye, gyümölcsfák, repce.

Tavaszi feljegyzések.

Mit mond a méhészkaté?

16. Ne kiméld a gyöngé családokat, hanem kettő-háromból csinálj egy jót.
17. Este etess, hogy rablásra ne csábítsd méheidet.
18. Az itatóban méhesed előtt állandóan vizet tarts.
19. Ne légy takarékos a műlépek használatában. Két fedett fiasítási keret közé tégy egész műlépes kereteket.
20. A fészket rendre bővítsd és ne tulságosan, hogy a viasz moly teret ne kapjon.

Nap	Róm. kath. naptár	Protestáns naptár	Nap kelte ó. p.	Nap ny. ó. p.
1 Kedd	Fülöp és Jakab	Fülöp, Jakab	4 44	7 11
2 Szerda	Atanáz pk. ea.	Atanáz	43	12
3 Csütörtök	Sz. Ker. megt.	Ker. föltalál.	41	14
4 Péntek	Flórián vt. †	Flórián	39	15
5 Szombat	V. Pius pápa	Gotthárd	37	16
6 Vasárnap	G 4 Cantate	G 4 Dam. J.	4 36	7 17
7 Hétfő	Szaniszló pk.	Gizella	35	19
8 Kedd	Mihály főa.	Arzén	33	20
9 Szerda	N. Gergely pk.	N. Gergely	32	22
10 Csütörtök	Antonin pk. hv.	Antonin	30	23
11 Péntek	Mamert pk. †	Mamert	29	25
12 Szombat	Pongrác vt.	Pongrác	27	26
13 Vasárnap	G 5 Rogate	G 5 Szervác	4 26	7 27
14 Hétfő	Bonifác) + jaro n.	Bonifác	25	28
15 Kedd	De la Sal. J.)	Zsófia	24	29
16 Szerda	N. János vt.)	Peregrin	22	31
17 Csütörtök	Áldozó csüt.	Áld. csüt.	21	32
18 Péntek	Vénánc vt. †	Erik	20	34
19 Szombat	Czölesztin p.	Ivó	19	35
20 Vasárnap	G 6 Exaudi	G 6 Bernard.	4 18	7 36
21 Hétfő	Timót vt.	Konst., Ilona	17	37
22 Kedd	Julia sz. vt.	Júlia	16	38
23 Szerda	Dezső pk. vt.	Dezső	15	39
24 Csütörtök	Sz. M. a † segit.	Eszter	14	40
25 Péntek	VII. Gergely †	Orbán	13	42
26 Szombat	N. Fülöp hv. †	Béda	12	43
27 Vasárnap	G Pünkösds vas.	G. Pünk. vas.	4 11	7 44
28 Hétfő	Pünkösds hétfő	Pünk. hétfő	10	45
29 Kedd	P. Magdolna	Maxim	9	46
30 Szerda	Jobb ft. Kánt. †	Nándor	9	47
31 Csütörtök	Angela Mer.	Petronella	8	48

Hold fényváltozásai.

- ☾ Holdtölte 7-én 3 ó. 43 p. d. e.   ☀ Ujhold 21-én 1 ó. 27 p. d. e.
 ☾ Utolsó n. 14-én 2 ó. 48 p. d. e.   ☾ Első negyed 29-én 2 ó. 33 p. d. e.
 1-én a nap hossza 14 ó. 27 p., a hó végeig 1 ó. 13 p. nő.

Május.

Április hónap normális lefolyása alapozta meg a méhcsaládok munkaképességét; sokszor igen szép fejlődésbe hozta a méhcsaládokat, máskor a hónap közepe táján gyakran beköszöntő fagy megállítja a fejlődésüket. Éppen ezért a hidegebb éghajlatú vidékeken lakók a múlt hónapban említett tavaszi munkálatokat inkább e hónap elején végezzék, míg a melegebb vidékeken lakók folytathatják a haszontenyésztésre vonatkozó munkákat, mint a méhcsaládok rajzásra való előkészítését, a spekulatív etetést, a lépkészletnek műlépek kiépítésével való gyarapítását, a mézkamra megnyitását.

A méhcsaládok rajzásra való előkészítése tulajdonképpen abban áll, hogy most már a költőteret teljesen oda adjuk a méhcsaládnak s azt elrendezzük és a spekulatív etetéssel az anyát a több, nagyobb mérvű petezésre ösztönözzük. A bővítés, azaz a fenéknek egész terjedelmű odaadása alkalmával a fiasítás terét ne válasszuk kétfelé, hanem, mint az első bővítéskor, utánna tegyük az üres kereteket. Hogy az anya szivesebben bepetézzék e kereteket, 4 v. 5 alkalommal 30—40 dgr.-nyi táplálékkal tanácsos a családot $\frac{1}{2}$ rész cukor, v. $\frac{1}{3}$ rész méz és víz keverékkel megetetni s amikor már befiasította az anya, ismét etetni ugyanigy s ugyanannyival. A takaró vánkosokat most már elvehetjük a fészek tetejéről s a fedődeszkák helyébe betehetjük a Hannemann rácsot, legcélszerűbb a fészek közepébe helyezni $\frac{1}{3}$ terjedelemben.

A rajzás- vagy rajoztatásra kiszemelt családok azonban nem bocsájtandók fel a méztérbe, mert akkor elegendő teret találnak s nem ápoltatik bennük a raj-

zásra való vágy, vagyis nem fognak anyabölcsőt építeni, ellenben a mézeltetésre szánt méhcsaládoknál a méztér már megnyitandó s ez olyanformán történjék, hogy az egészen befödött fiasításos kereteket néppel együtt a Hannemann-féle átjáró rács fölé helyezzük, míg a többi helyet üres, a költőtérbe nem megfelelő hereépítésű lépekkel telepítjük be, a költőtérbe pedig az elvett fiasításos keretek helyére egész műléplapos kereteket tegyünk s ezeket ne egymás mellé, hanem változtatva, fiasításos keretek közé. Egyes ilyen családdal 3—5 keretet elég építtetni, különben tulterhelés áll be s ez ugy a fejlődésre, mint a méhlegelő kihasználhatására veszteségteljes. A család ezidőben ugyszólván elérte a legnagyobb fejlődést. Sok helyen s jó viszonyok között a családok heréket is nevelnek már; az anya petézése naponként eléri az 1300—1800-at is, havi átlagban pedig a 40—90000-t, ezzel szemben a folyton növekedő munka alkalommal a méhek halálozási száma is nagyra tehető naponta. A havi átlagos fogyasztás mennyisége 2—2·5 kgr-ra tehető, míg a gyűjtés mennyisége 5—6 kgr-nyi átlagban.

Ha rajkereskedéssel foglalkozunk, a szállítóládákat most készítsük meg, azaz ha voltak, vagy ha vannak hozzuk rendbe.

A hónap virágai a legtarkábbak, virágzanak: vad-rózsa, fagyal, szeder, málna, gesztenyefa, tölgyfa, a különféle gyógyfűvek, takarmány nemű növények s még sok-sok mezei, réti és erdei, azután a kerti virágok.

Feljegyzések a rajzáról.

Mit mond a méhész káté?

21. Pusztítsd a viasmolyt és kénezd kéthetenkint lépkészletedet.
22. Csendes, meleg napokon a déli órákban jól ügyelj, hogy a rajok el ne szökjenek.
23. Három órán túl a rajt ideiglenes helyen ne tartsd és rossz idő esetén ne sajnáld a rajoktól a mézet.
24. Rajokkal építtess.
25. Két rajnál többet ne fogadj el egy családtól, s az utórajokat használd fel anya nevelésre, újításra és felerősítésre.

Nap	Róm. kath. naptár	Protestáns naptár	Nap kelte ó. p.	Nap ny. ó. p.
1 Péntek	Pamph. áld. †	Jusztin	4	6 7 50
2 Szombat	Erazmus vt. †	Erazmus		6 51
3 Vasárnap	G 1 Sz.-három.	G Szenthár.	4	5 7 52
4 Hétfő	Kar. Ferenc	Kerény		4 53
5 Kedd	Bonifác pk. vt.	Bonifác		4 54
6 Szerda	Norbert pk. hv.	Norbert		3 54
7 Csütörtök	Urnappa	Róbert		3 55
8 Péntek	Med. pk. hv. †	Medárd		3 55
9 Szombat	Prim., Felic.	Felicián		3 55
10 Vasárnap	G 2 Margit kirnő	G 1 Margit	4	3 7 56
11 Hétfő	Barnabás aps.	Barnabás		3 56
12 Kedd	Ékesb. János	Antonina		3 57
13 Szerda	Páduai Antal	Tóbiás		2 57
14 Csütörtök	N. Vazul pk. ea.	Vazul		2 58
15 Péntek	Jéz. sz. Szive †	Vid, Aurél		2 58
16 Szombat	Regis Ferencz	Jusztina		2 58
17 Vasárnap	G 3 Rainer hv.	G 2 Rainer	4	2 7 58
18 Hétfő	Mark és M. vtk.	Marcellian		2 58
19 Kedd	Gyárf. és Pr. vt.	Gyárf., Prot.		2 58
20 Szerda	Szilvér p. vt.	Szilvér		2 58
21 Csütörtök	Gonz. Alajoshv.	Albin		2 58
22 Péntek	Paulin pk. hv. †	Paulin		2 59
23 Szombat	Ediltrud kir. †	Szidónia		3 59
24 Vasárnap	G 4 Ker. Ján. sz.	G 3 Iván	4	3 7 59
25 Hétfő	Vilmos hv.	Vilmos		3 8 0
26 Kedd	János és Pál vtk.	János, Pál		4 0 0
27 Szerda	László m. kir.	László		4 0 0
28 Csütörtök	Leo p. hv. †	Ireneus		4 1
29 Péntek	Péter és Pál	Péter és Pál		5 2
30 Szombat	Pál aps. eml.	Pál emléke		6 2

Hold fényváltozásai.

- ☉ Holdtölte 5-én 2 ó. 7 p. d. u.   ● Ujhold 19-én 2 ó. 2 p. d. u.
 ☾ Utolsó n. 12-én 7 ó. 38 p. d. e.   ☽ Első negyed 27-én 5 ó. 8 p. d. u.
 1-én a nap 15 ó. 42 p. hosszú, a hó 22-ig 15 p. nő, azután 1 p. fogy.

Junius.

Ahol a természet nem jött májusban élénk nyílásba, mint a hegyvidékeken általában, azon helyeken a májusra elmondott dolgok irányadók. Juniusban különben már sok tennivalója akad a méhésznek a méhcsaládjai körül, amiért a juniust lehet a méhész igazi munka hónapjának nevezni. Ugyanis e hónapban van a legtöbb helyen a rajzás, szintén e hónapra kell esnie a műrajok készítésének is, sok helyen a pergetésnek, az anyanevelésnek. Ezek mind olyan munkák, mit nem tétovázással, de kiforrt gyakorlattal kell végezni, mert csakis így érhető el szép eredmény!

A rajzani készülő, előzőleg kiválasztott családoknál a déli órákban erős here járás mutatkozik, míg estefelé szakállt ereszt a család; belül, a lépek aljain anyabölcsők találhatóak, szóval észlelhetők a biztos rajzás előjelei. Délelőttönként legyünk hát résen, nem hallunk-e a különben zsongó élénk járás közepette erősebb zugást, nem csoportosulnak-e a méhek a légben.

A kiszállott rajt az elhelyezkedése után azonnal fogjuk be s befogás után, 10—15 perc múlva, helyezzük el az előre elkészített lakásban. A lakás berendezése a következő legyen: a homlokfalnál kiépített üres, virágpóros keret, utánna 6—7 pár $\frac{3}{4}$ $\frac{9}{16}$ -nyi műlép, vagy lépkeretekkel ellátott, vagy bedrótozott egészlap műlépes keret, ezután 2 üres zárólép. A belakolás után a lerajzott család szétbontandó s ha nem elég erős a második rajzásra, csak 2 szép anyabölcső hagyandó meg nála, ha pedig elég erős, sok befödött fiasítása van, melyeket bőven takar a népség, nyugodtan hagyandó, ez esetben második rajt is adhat 9 nap múlva.

Ha a természetes rajzást nem akarjuk bevárni, vagy azt éppen el akarjuk kerülni, esetleg ha rajkereskedéssel foglalkozunk, akkor a műraj készítés lép előtérbe.

Erről a „Méhészeti Közlöny“ 1916. évi 5. 6. számaiban van részletes leírás, e helyütt csak a rövidre fogott lényét adjuk: Csak erős, rajzani készülő családoktól készítsünk műrajt, azaz olyanoktól, melyeknek anyabölcsőjük van, mert a műrajhoz termékeny anyát kell adnunk; a műrajt erőse, népesre készítsük, kivéve ha anyaneveltető műrajokat készítünk.

A rajok gondozása párhuzamosan haladjon a mézeltető családok gondozásával; az előbbieket kéthetenként vizsgáljuk meg s irányítsuk fejlődésüket s használjuk ki építő képességeiket műlépek kiépítésével, míg a mézelőcsaládokat egy időre fosszuk meg tevékeny anyajuktól, azoknak zárkába tevésével s ha rövid, de kiadós hordás van, azonnal pergessünk. Az anyásítás s a tartalék anya neveltetésnek most van a legtermészetesebb ideje, tehát azt se halogassuk a csendesebb időkre!

A család belső élete különben e hónapban a legélénkebb s változatosabb, az anya a rajzócsaládok kivételével, hol is a petezésben szünet állhat be, naponta petézik 1800—2900-at s a család fogyasztása 2800—3200 gr-nyi, míg a gyűjtése 12—13 kgr-nyit is kitesz, ahol azonban a méhlegelő dús és hirtelen jön, ott 25—30 kgr-nyi is lehet!

A méhlegelő a legváltozatosabb és leggazdagabb, hiszen most virágzik az akác, de ahol nem is az akác a legfontosabb, ott vannak a konyhakerti növények, a baltacin, az olajfűz, a réti, mezei és erdei virágok, ezekből szintén megtelik a méztér, ha nem is napok alatt, de júliusra bizonyosan.

Feljegyzések a rajok munkájáról és a mézhordásról.

Mit mond a méhészkaté?

26. Késői rajzásnak vedd elejét: adj munkát méheidnek. Nyisd meg a mézkamrát: a fészkekből a régi lépeket helyezd oda s helyüket a fészekben egész műléppel pótolod.

27. Ne engedd, hogy méheid sok herelépet építsenek.

28. Ne szedeged szét szükségtelenül családaidat.

29. Ne pergesd a kereteket, míg legnagyobb részük nincs lepecsételve.

30. Ne füstöld erősen méheidet, kevés is elég megszelidítésükre és ne fintorgasd az orrodát, ha méhésztársad fátyolt használ, hogy a felingerült méhektől magát megvédje.

Nap	Róm. kath. naptár	Protestáns naptár	Nap kele ó. p.	Nap ny. ó. p.
1 Vasárnap	G5 J. sz. v. Ün.	G 4 Teobald	4 6 8	1
2 Hétfő	Sarlós B.-A.	Sarlós B.-A.	7	0
3 Kedd	Jácint	Jácint	8	0
4 Szerda	Ulrik pk. hv.	Ulrik	8	0
5 Csütörtök	Zacc. Antal M.	Vilma	9	0
6 Péntek	Domin. sz. vt. †	Izaiás	9	0
7 Szombat	Ciril, Metód	Eszter	10 7	59
8 Vasárnap	G 6 Erzs. k.-né	G 5 Kilián	4 10 7	59
9 Hétfő	Veronika sz.	Ciril	11	58
10 Kedd	7. sz. vért. testv.	Amália	12	57
11 Szerda	Pius p. vt.	Placid	13	57
12 Csütörtök	Gualb. János a.	Henrik	14	56
13 Péntek	Anaklét p. vt. †	Jenő, Margit	15	55
14 Szombat	Bonaventura	Bonaventura	16	54
15 Vasárnap	G 7 Henr. csász.	G 6 Apost. o.	4 17 7	54
16 Hétfő	Karm. B.-A.	Rut	18	53
17 Kedd	Elek hv.	Elek	19	53
18 Szerda	Arnold pk.	Frigyes	20	52
19 Csütörtök	Paul. Vincze hv.	Rufina	21	50
20 Péntek	Margit sz. vt. †	Illés	22	49
21 Szombat	Praxedes	Dániel	23	48
22 Vasárnap	G 8 Mária Magd.	G 7 Magdolna	4 25 7	47
23 Hétfő	Apollinár pk.	Apollinár	26	47
24 Kedd	Krisztina sz. vt.	Krisztina	27	46
25 Szerda	Jakab apos.	Jakab	28	44
26 Csütörtök	Anna asszony	Anna	29	43
27 Péntek	Pantaleon vt. †	Pantaleon	30	42
28 Szombat	Ince p. hv.	Győző	31	40
29 Vasárnap	G 9 Beatrix vt.	G 8 Mártha	4 33 7	39
30 Hétfő	Abd. és Sz. vt.	Judit	34	37
31 Kedd	Loyolai Ignác	Germán	35	36

Hold fényváltozásai.

- ☉ Holdtölte 4-én 10 ó. 40 p. d. u. ● Ujhold 19-én 4 ó. 0 p. d. e.
 ☾ Utolsó n. 11-én 1 ó. 12 p. d. u. ☽ Első negyed 27-én 7 ó. 40 p. d. e.
 1-én a nap 15 ó. 55 p. hosszu, a hó végéig 54 p. fogy.

Julius—Augusztus.

(Nyári teendők.)

Általános szabály, hogy a rajzást meg kell előzze a méz elszedése és kipörgetése, különben a család bőségét érezvén, a fiasítás intenzivebb, a rajzási hajlandóság nagyobb és a méz jelentékeny részét a rajok viszik el. (Az előrajok 1—2 kg., az utórajok $\frac{1}{4}$ —1 kg. mézet is elvihetnek!)

Ezt tudnia kell minden valamire való méhésznek és ott, ahol a vidék flórája és klimája miatt még csak ezután fognak rajzani a méhek, feltéve azt, hogy nem kereskedelmi (rajoztató, szaporító) irányú, hanem mézel-tető méhészetet üzünk -- a pörgetést idejében végezzük!

Nézzük tehát, mikor kell a mézet elszedni és kipörgetni?

A méz elszedésének idejét annak érettsége határozza meg. Érettnek mondjuk a mézet akkor, ha a külső keretet a méhek már pecsételni kezdik, mivel bizonyos, hogy azon belül részben vagy egészben lepecsételt kereteket találunk.

Tudnunk kell, hogy a nektár minősége szerint egyes mézfajták korábban, mások későbbben érnek meg. Így pl. : általában a repce- és vegyes virágméz korábban, mintegy 10—14 napon érik meg.¹ Néha még későbbben.

Azonban a méz teljes megérését (minden keret lepecsételését) sohasem várjuk be, mivel egyes mézfajták annyira megsűrűsödnek, hogy kipörgetésük nehézséggel jár; sőt a fiatalabb lépek össze is töredeznek. (Igyekezzenek minden méhész az öreg lépeket megbecsülni

¹ Amint a nektár, több vagy kevesebb vizet tartalmaz.

és a mézkamrában ilyeneket alkalmazni! Ezeket nagyobb szorgalommal is megtöltik!

Tehát az érettnék talált kereteket a jobboldali felső lécnél megfogván, ajtószerűen kifordítjuk s a balkézrel alátámasztva, keretbakra helyezzük s a mézkamrát (Hannemann-rács) kemény papírlappal letakarván, nyomban kiépített, vagy lépkezdéses keretekkel megrakjuk és a keretek alól a papírlapot kihúzzuk, az ablakot feltesz-
szük. (Igy kevesebb szűrés ér!)

A küszöböt (ablakaljdeszka) megemeljük, a seprőgaratot felteszük és a bakon lévő méheket hideg vízzel (gyöngén!) megpermetezvén, a kereteket a fűlnél fogva, (függőlegesen tartva!) balkézrel a garat fölé tartjuk és jobbkézrel a kerettartó kézre ütve, a méheket nedves tollszárral a kaptárba tereljük.

Az ekként megtisztított kereteket zárt helyiségben pörgetjük ki. A pecsétet élespengéjű késsel lemessük és fordítva (a keretfülekkel lefelé!) helyezzük pörgetőbe. Pörgetésnél egyszer-kétszer megfordítjuk s ha a méz kipörgött, langyos vízzel megpermetezve rakjuk be a kiszedett keretek kelyett.

Vigyázzunk! A méz felfogásra vas- és rézedényt ne használjunk! Az előbbi megbarnítja, az utóbbi megmérgezi a mézet, mivel az hangyavasat tartalmaz, minnek a fémekre oksidáló hatása van!

Legjobb a fehérbádogból készült 5—25 vagy 50 kg-os mézesbödön.

Ha az edény megtelt, pár hétig hagyjuk állani a mézet, mely minden salakot a felszínre dob. Ezután kétszer-háromszor is gondosan szedjük le a salakot és csak, ha teljesen tiszta lesz, azután vigyük piacra a mézet!

A salakos mézet nem fizetik meg!

Feljegyzések a mézszüretről.

Mit mond a méhész káté?

31. Fiatal anyákról gondoskodj, hogy a három éves anyákat idejébe felcserélhesd.
32. Mézzel a szabadban ne dolgozz.
33. Minden családot részére 2 teljesen befedett mézes keretet helyezz tartalékba.
34. A pergetett mézet ne zárd be legalább 8 napig, hogy az utóérés bekövetkezhessek.
A felszínre kicsapódó salakos mézet gondosan kanalazd le.
35. A salakos mézből, a pergetésnél összegyűlt lefedezésből és mézes mosadék vízből készíts mézecetet.

Nap	Róm. kath. naptár	Protestáns naptár	Nap kelte ó. p.
1 Szerda	Vasas sz. Péter	Vasas Péter	4 36
2 Csütörtök	Ligouri Alfonz	Gusztáv	37
3 Péntek	István t. mt. †	Eleázár	39
4 Szombat	Domonkos hv.	Domonkos	40
5 Vasárnap	G 10 Havi B.-A.	G 9 Ozvald	4 42
6 Hétfő	Urunk színv.	Urunk színv.	43
7 Kedd	Donát pk. vt.	Kajetán	45
8 Szerda	Cirjék szp. vt.	Cirjék	46
9 Csütörtök	Román vt.	Román	47
10 Péntek	Lőrinc szp. vt. †	Lőrinc	48
11 Szombat	Tibor vt.	Tibor	49
12 Vasárnap	G 11 Klára sz.	G 10 Klára	4 51
13 Hétfő	Ber. János	Ipoly	52
14 Kedd	Atanázia özv. †	Ózséb	54
15 Szerda	Nagy B.-Asz.	Nagy B.-A.	55
16 Csütörtök	Joakim hv.	Rókus	56
17 Péntek	Anasztáz pk. †	Liberát	57
18 Szombat	Ilona császárné	Ilona	59
19 Vasárnap	G 12 Tul. Lajos	G 11 Szebald	5 00
20 Hétfő	Sz. István kir.	István kir.	2
21 Kedd	Bernát ap.	Sámuel	3
22 Szerda	Timót vt.	Filibert	4
23 Csütörtök	Beniti Fülöp	Farkas	5
24 Péntek	Bertalan aps. †	Bertalan ap.	7
25 Szombat	Lajos kir.	Lajos	8
26 Vasárnap	G 13 Zefirin vt.	G 12 Zefirin	5 10
27 Hétfő	Kal. József	Gebhárd	11
28 Kedd	Ágoston pk.	Ágoston	12
29 Szerda	Ker. János fejev.	János fejevét.	13
30 Csütörtök	Limai Róza sz.	Róza	15
31 Péntek	Rajmund hv. †	Rajmund	16

Hold fényváltozásai.

- ☾ Holdtölte 3-án 5 ó. 11 p. d. e.   ● Ujhold 17-én 7 ó. 21 p. d.
☾ Utolsó n. 9-én 8 ó. 56 p. d. u.   ☾ Első negyed 25-én 8 ó. 8 p.
1-én a nap hossza 14 ó. 59 p., a hó végéig 1 ó. 32 p. fog

Julius—Augusztus.

(Folytatás.)

A rajzás beszüntetésének százféleségei, — melyeket egyes szakkönyvek és elméleti méhészek oly bőlcse leírnak és tanítanak, — gyakran eredménytelenek maradnak; amennyiben vannak oly nektárdús (mézhar-matos) évek, hogy egyes családok minden betanult és végrehajtott mesterkedések ellenére is csak tovább rajoznak.

Rajzanak, mert a rajzás természeti törvény, fajfen-tartási ösztön, vagy ha úgy tetszik: szaporodási hajlan-dóság, melynek erőszakos visszafojtása igen gyakran meg is boszulja magát!

Engedjük, — de ne tartsuk meg, mint külön ténye-zőket, a rajokat. — Két raj még jó esztendőben is legyen elég! — Ha tehát kiszállott az utóraj (másod-harmadraj) alkonyulatig hagyjuk a fa alatt s ekkor fogjuk ki az anyát (maroknyi méhvel egy himporos-mézes és üres kereten tegyük anyapározató ládikába,) s a meg-árvult rajt egy gyöngébb utórajhoz, vagy kirajzott csa-ládokhoz adjuk, de soha se oda, ahonnan kijött, mert a régi otthonból könnyebben kijöhet ismét. A következő alkalommal ezen kirajzott családhoz adjunk más család-tól származó utórajt s így tovább.

A rajzás lezajlása után úgy a kirajzott családokat, mint a rajokat vizsgálat alá kell vennünk.

Általában a kirajzott családokat a legutóbbi raj kivonulásától számított két hét mulva, a rajokat szintén ennyi idő elteltével szoktam megvizsgálni; mivel úgy a kirajzott családnál, mint az utórajnál fiatal anyáról

van szó, melyet a pázásnál sokféle veszedelem fenyeget: elpusztulhat!

Ha a kirajzott család kasban van, azt a lépek élére fordítva, csucsára állítom és hideg vízzel bepermetezvén, a lépek széthúzása után megvizsgálom van-e sima fedésű fiasítása? Ha van, tovább nincs mit okoskodni, a család rendben van s ezt a táblácskára feljegyzem.

Ha nem látok sima fiasítást, megkérdezem van-e anyja? A kérdést úgy teszem fel, hogy tenyéryi 1—2. napos fiasításos lépét fanyárssal, jó mélyen, a lépek közé tűzök. Három napra megkapom a választ u. i. ha anyabölcsőket építenek, egészen bizonyos, hogy anya nincs. Ha pedig nem építenek, anya van. — Egy hétre újból megvizsgálom. — Ugyanezt cselekedjük a kaptároknál a keretek kiszedésével, vagy anélkül.

Ha pedig kasban lévő rajról van szó, tudnunk kell, hogy azt felfordítani nem szabad, (a lépek leszakadhatnak!) hanem balkézzel fálnak támasztván, hideg vizet permetezünk fel a lépekre és azokat a jobb kéz újjaival (hüvelyk és mutató) szétnyomjuk s ha feltekintvén, a simafedésű fiasítást megláttuk: rendben van.

Ugyanezt kell keressük a kaptároknál lévő rajnál is a keretek kiszedéseivel, melyek függőlegesen tartandók, nehogy leszakadjanak!

Ha pedig valamely családnál sima fiasítás helyett nyelv alakú lépeket, esetleg anyabölcsőket láttunk a lépek szélein és közepén, vagy a család nem ül tömören: ezek a biztos anyátlanság jelei a sok közül. Ily esetben termékeny anyát pár kísérő méhvel kalitkába helyezvén, ezt a lépek közé tűzzük és 24 óra múlva szabadon bocsátjuk az anyát.

Feljegyzések a mézhozamról.

Mit mond a méhész káté?

36. Ne tőrj békát méhesed közelében.
37. Ne vidd mézedet oly kereskedőhöz, kinek izléstelen megjelenése a te gondatlanságodat árulná el.
38. Ne kiméld a mézhamisitókat.
39. Olvaszd ki az összegyűlt felesleges viaszat.
40. Ne csüggedj el, ha a méhek nem dolgoznak és fizess meg az első év kiadásait.

Nap	Róm. kath. naptár	Protestáns naptár	Nap kelte ó. p.	Nap ny. ó. p.
1 Szombat	Farkas pk.	Egyed ap.	5 18	6 41
2 Vasárnap	G. 14 Órangyal.	G. 13 Jusztusz	5 19	6 39
3 Hétfő	Manszvét pk.	Hildegárd	21	38
4 Kedd	Rozália sz.	Rozália	22	36
5 Szerda	Juszt., Lőrinc	Herkules	23	34
6 Csütörtök	Zakariás pr.	Zakariás	24	32
7 Péntek	Kassai vért. †	Regina	26	30
8 Szombat	Kisasszony n.	Korbinian	27	27
9 Vasárnap	G. 15 Mária n.	G. 14 Gorgon	5 29	6 26
10 Hétfő	Tol. Miklós hv.	Jodok	30	24
11 Kedd	Teodóra	Teodóra	31	22
12 Szerda	Guidó	Guidó	32	20
13 Csütörtök	Amát pk. hv.	Amát	34	17
14 Péntek	Sz. ker. felm. †	Ker. felmag.	35	16
15 Szombat	Eutrópia özv.	Nikoméd	36	14
16 Vasárnap	G. 16 Fájd. sz.	G. 15 Eufémia	5 37	6 12
17 Hétfő	Lambert pk.	Lambert	39	10
18 Kedd	Kup. József hv.	Titusz	40	7
19 Szerda	Jan. vt. Kán. †	Január	41	5
20 Csütörtök	Euszták	Euszták	43	3
21 Péntek	Máté aps. †	Máté	45	2
22 Szombat	Móric vt. †	Móric	46	0
23 Vasárnap	G. 17 Tekla	G. 16 Tekla	5 47	5 57
24 Hétfő	Mária Merc.	Gellért	48	55
25 Kedd	Gellért pk. vt.	Kleofás	50	53
26 Szerda	Jusztina sz. vt.	Jusztina	51	51
27 Csütörtök	Adolf vt.	Kozm., Döm.	53	49
28 Péntek	Vencel kir. †	Adolf	54	47
29 Szombat	Mihály főa.	Mihály	55	45
30 Vasárnap	G. 18 Jeromos	G. 17 Jeromos	5 56	5 43

Hold fényváltozásai.

- ☉ Holdtölte 1-én 1 ó. 28 p. d. u. ☾ Első negyed 24-én 6 ó. 41 p.
 ☾ Utolsó n. 8-án 8 ó. 5 p. d. e. d. e.
 ● Ujhold 16-án 11 ó. 27 p. d. e. ☽ Holdtölte 30-án 9 ó. 31 p. d. u.
 1-én a nap 13 ó. 23 p. hosszú, a hó végéig 1 ó. 36 p. fogy.

Szeptember—Október.

(Őszi teendők.)

Ha itt-ott még egy-egy virágszál akad, az is kevés édességet ad. A hordás szünőfélben. Ott állunk tehát, hogy különben eléggé népes, de mézszegény kései rajokat és gyöngé családokat egyesíteni kell, ha csak azt nem akarjuk, hogy még tél előtt éhen haljanak el.

Nézzük tehát mi módon történjék ez?

Legelőbb is megállapítjuk és megjegyezzük, hogy mely családok igénylik az egyesítést. Kasoknál mindazokat, amelyek legalább 8—10 kilogrammot nem nyomnak és kevés építményük van, annyira, hogy félig sem töltik meg a kast, feltétlenül egyesíteni kell, mivel ha elegendő mézzel látnók el, nem marad a telelésre alkalmas száraz lépük, felszorulnak mézzel tömött lépekre és azokon áthúlve vérhasban esnek el.

Lássuk most már, miképpen történik az egyesítés és fölsegítés művelete a kasoknál. Kijelöljük az egyesítendő családokat. Az utórajt adott családok anyja fiatal s ha kielégítő fiasítást látunk, megtartjuk. A lépeket bepermetezzük mézes vízzel és a kast székre, vagy álványra lépéllal oldalra fordítjuk. Vesszük a kidobolandó családot és csúcsára állítva, úgy helyezük az előbbi alá, hogy a két kas széle minél nagyobb felületen érintkezzék; mire az alsó kast alulról felfelé haladva kézzel ütögetjük. A dobolásra a család kezd felfelé vonulni a lépeken és zúgással vonul át a felette álló kasba. Közben figyelünk az anyára is s mihelyt látjuk, hogy hozzáférhető helyen van, nyomban kifogjuk s félretesszük. Így egyesítünk 1—2 vagy több családot is, amíg a népet elég erősnek itéljük.

Az ekként egyesített családok népesség szerint 8—10 kgr. mézet kapnak, amig felhordják, megszakitás nélkül $\frac{1}{2}$ kilógrammos adagokban, lépekbe öntve. Ha tálcán, vagy tányéron etetünk, átlukgatott kemény papírt borítunk a mézre esetleg fadarabkákkal, stb. sűrűn bevonjuk, hogy a méhek a mézbe ne fuladjanak és a kas alá helyezzük a mézet. Az etetés csak este történjék mindig! Etetésre csak tiszta mézet használjunk és óvakodjunk a szörpök, kandisz, vagy fehér cukor etetéstől. Ezek szükségből megjárnak tavaszon, de nem téli ele-ségnek valók!

Egészen másként áll a dolog a kaptároknál! Itt ha népes a család, de elegendő lépe van, — vagy ha nincs is, — keretes mézzel, vagy üres lépű keretekkel és pörgetett méz felhordásával segítünk a bajon.

Az egyesítést pedig a keretek egyszerű átrakásával a kezdő is könnyen elvégezheti; csak arra vigyázzon, hogy a felső sorra mézes, alá félig mézes, vagy üres keretek kerüljenek.

Egyes és mozdítható kaptároknál jó szolgálatot teszen a mérlegelés. Ha a kaptár összes súlyát ismerjük, abból az üres kaptár, építmények és a nép hozzávetőleges súlyát (idéni lépekre keretenként 10—15 dekagrammot, vénebbekre 20—40 dekagrammot, a népre 1—2 kgr-t számítva) levonjuk, megkapjuk, hogy a családnak mennyi készlete van és azt 10—12 kilogrammig emeljük. — Mérleg hiányában, minden egészen mézes keretet 1 kg.-nak számítván, beszámítjuk a család mézkészletét. — Így a többes kaptárnál is.

A Donáth-, a Tóth-, Boczonádi-féle és más rendszerű nagyobb kaptároknál a téli készlet szintén 12 kgr. körül kell, hogy legyen, de ha több az sem baj.

Feljegyzések a betelelésről.

Mit mond a méhészkaté?

41. Zárd le a mézkamrát és teleld be a méheidet.
42. Nyolc-tíz egészen lepecsételt mézes keretet hagyj minden családnak; ne légy zsugori méheiddel szemben.
43. A fészkek kereteinek elrendezésén oktanul ne változtass.
44. Anyátlan gyenge népességű családokkal ne kinlódjál: egyesítsd őket.
45. Az idősebb anyákat ujítsd fel az anyanevelők fiatal, erős anyáival.

Nap	Róm. kath. naptár	Protestáns naptár	Nap kelete ó. p.
1 Hétfő	Remig	Remig	5 58
2 Kedd	Leodegár	Leodegár	59
3 Szerda	Kandid vt.	Kandid	6 1
4 Csütörtök	Asszizi Ferenc	Ferenc	2
5 Péntek	Placid vt. †	Placid	3
6 Szombat	Brunó hv.	Brunó	5
7 Vasárnap	G. 19 Rózsaf.	G. 18 Amália	6 6
8 Hétfő	Magyarok N.-A.	Pelágia	8
9 Kedd	Areop Dén. vt.	Dénes	9
10 Szerda	Borg. Ferenc	Gedeon	11
11 Csütörtök	Placidia sz.	Placidia	12
12 Péntek	Miksa vt. †	Miksa	13
13 Szombat	Ede kir. hv.	Kálmán	15
14 Vasárnap	G. 20 Kalliszt p.	G. 19 Kalliszt	6 16
15 Hétfő	Terézia sz.	Teréz	18
16 Kedd	Gallusz ap.	Gallusz	19
17 Szerda	Hedvig assz.	Hedvig	21
18 Csütörtök	Lukács ev.	Lukács	23
19 Péntek	Alk. Péter hv. †	Lucius	24
20 Szombat	Vendel hv.	Iréne	25
21 Vasárnap	G. 21 Hiláron	G. 20 Orsolya	6 26
22 Hétfő	Kordula sz.	Kordula	28
23 Kedd	Ignác patr.	Kapisztrán	30
24 Szerda	Ráfael főan.	Ráfael	31
25 Csütörtök	Alac. Margit sz.	Krizsán	33
26 Péntek	Dömötör vt. †	Dömötör	34
27 Szombat	Szabina vt.	Szabina	35
28 Vasárnap	G. 22 Sim. és J.	G. 21 Sim., J.	6 37
29 Hétfő	Narcisz	Narcisz	39
30 Kedd	Rodr. Alfonz hv.	Kolos	40
31 Szerda	Lucilla sz. vt. †	Reform. eml.	41

Hold fényváltozásai.

- ☾ Utolsó n. 7-én 11 ó. 14 p. d. u. ☽ Első n. 23-án 3 ó. 38 p. d.
 ● Újhold 16-án 3 ó. 41 p. d. e. ☾ Holdtölte 30-án 7 ó. 19 p.
 1-én a nap 11 ó. 43 p. hosszu, a hó végéig 1 ó. 38 p. fog

Szeptember—Október.

(Folytatás.)

A kaptár átvizsgálásáról, tehát tulajdonképpen a betelelés előkészületeiről lévén szó, nyomban sietek hangsúlyozni, hogy a lépek kicserélésétől óvakodjunk, mert a méhek természetadta bölcsességük szerint már berendezkedtek a telelésre: alkalmas helyre raktározván el a pecsételt mézet, himport, fiasítást stb. — Vigyázzunk tehát, nehogy jót akarván, a vén bár, de himporos keretektől fosszuk meg őket s újakkal „kedveskedjünk“ nekik; csak azért se, mert a világos keret a meleget nem tartja jól; a himpor hiánya pedig sok mézfogyasztást, rossz telelést eredményez!

Ha a felső sorokon és hátul álló készlet elegendőségéről meggyőződünk, az alsó sorról csak annyi keretet veszünk ki, amíg simán fődött fiasítást, vagy szabályosan, minden sejtben a közepén álló petét látunk, mely bizonyosága annak, hogy a család nem anyátlan.

A család árvaságának kétségtelen jele, az anya és a fiasítás hiánya és a himporkészlet felhalmozódása.

Könnyebben megy az árva és a hereköltő anyával bíró kaptárok anyásítása. Ha az árva család igen legyöngült, legjobb estefelé hígított mézzel etetni és egy közepes erősségű családhoz átseperni. Ha telelésre képes, (5—6 léputcát betölt) akkor, ha van, tartalék anyával, esetleg, ha még herék is vannak vele, úgy a pázás nincs kizárva és nyitott fiasítós keret (3 napos álca, pete) beadásával segítünk rajta, különben — szintén. etetés után — egy gyöngébb anyás családdal egyesítjük.

Hereköltő-anyás családokkal ezen eljárások vala-

melyikét alkalmazzuk azon különbséggel, hogy az egyesítés, vagy anyásítás előtt legalább 24 órával a hereköltő (nem párzott, de különben szabálytalanul petéző és felismerhető) anyát megsemmisítjük. Mivel azonban az ilyen nép hajlamai megegyeznek az ályanyáséval, (más anyát nehezen tűrnek és nem nevelnek) ha anyásítással próbálkoznánk, az anyát csak 48 óra múlva bocsássuk szabadon s egyidejűleg 1 keret nyitott fiasítást is adjunk be, hogyha leölnék az anyát, mást nevelhessenek. Sokszor bevált nálam — és javaslom is, — hogy az anya elbocsátása előtt néhány perccel hígított mézet permeteztem lépekre, vagy mézet adtam a családnak. Etetéssel foglalkoztatván, a figyelmet elvontam az anyáról, amely csak addig van veszedelemben, amíg a lépeket összemászva, híveket szerezhethet magának.

Azonban a sokszor meddő kísérletezések helyett sokkal helyesebben járunk el, ha a hereköltő anyával bíró családokat az ályanyás családokra javasolt mód szerint anyásítjuk.

Ályanyásnak mondjuk az olyan családot, melynek sem párzott, sem párzás nélküli (hereköltő) anyja nincs, hanem a parthenogenesis elvénél fogva a munkás méhek (ályanyák) raknak petéket, melyekből apró here származik.

Védekezzünk a rablóktól. Ennek pedig csak egyetlen módja van: ha a családok rendben vannak, hibátlan anyával, sok néppel és elegendő mézzel rendelkeznek.

Ha a kijáró még most sem volna ellátva ráccsal, igyekezzünk ellátni azt, hogy a halálfejú pillangó, egér, cickány stb. kárt ne tehessenek méheinkben. — A takarással várunk szeptember végéig!

Bejegyzések a betelelésről.

Mit mond a méhészkaté?

46. Takard le a fészket szalma, gyékény vagy papír takaróval, hogy megfelelő, egyenletes meleget biztosíts méheidnek.

47. A röpnylást rácsozd le, hogy egér a méhekhez ne juthasson, de a friss levegőt ki ne zárd a kaptárból.

48. Lépeidet kénezd meg s azután mártogasd meg jó erős sós vízben: a viasz moly nem fog kárt tenni bennök.

49. Az üres kaptárakat, eszközeidet tisztítsd meg gondosan, hogy a következő alkalommal mindent rendben találj.

50. A kaptárokat ne nyitogasd.

Nap	Róm. kath. naptár	Protestáns naptár	Nap kelte ó. p.	Nap ny. ó. p.
1 Csütörtök	Mindszent ü.	Mindenszent	6 43	4 44
2 Péntek	Halottak n. †	Viktorin	44	42
3 Szombat	Pirmin pk.	Pirmin	46	41
4 Vasárnap	G 23 B. Kár. pk.	G 22 Károly	6 48	4 39
5 Hétfő	Imre herceg	Imre	49	37
6 Kedd	Lénárd hv.	Lénárt	51	36
7 Szerda	Vilibrord pk. vt.	Engelbert	52	35
8 Csütörtök	Gottfried pk.	Gottfried	53	34
9 Péntek	Tivadar vt. †	Tivadar	55	32
10 Szombat	Avell. András	Luth. Márt.	57	31
11 Vasárnap	G 24 Márt. pk. h.	G 23 Márton	6 58	4 29
12 Hétfő	Márton p. vt.	Jónás	7 0	28
13 Kedd	K. Szaniszló hv.	Arkád	2	27
14 Szerda	Szerápcion vt.	Jukund	3	26
15 Csütörtök	Lipót hv.	Lipót	4	25
16 Péntek	Othmár ap. †	Ödön	6	24
17 Szombat	Cs. Gergely p.	Alfeus	7	22
18 Vasárnap	G 25 Odo ap.	G 24 Ottó	7 9	4 21
19 Hétfő	Erzsébet	Erzsébet	10	20
20 Kedd	Valóis Bódog	Emilia	12	19
21 Szerda	B.-A. bemutatk.	B.-A. bemutat.	13	19
22 Csütörtök	Cecilia sz. vt.	Cecilia	14	18
23 Péntek	Kelemen p. vt. †	Kelemen	16	17
24 Szombat	Ker. János hv.	Krizogón	17	16
25 Vasárnap	G 26 Katalin sz.	G 25 Katalin	7 19	4 15
26 Hétfő	Konrád pk. hv.	Konrád	20	14
27 Kedd	Virgil pk. hv.	Virgil	21	13
28 Szerda	Szosztén	Szosztén	23	13
29 Csütörtök	Szturnin pk.	Szturnin	24	13
30 Péntek	András apos. †	András	25	12

Hold fényváltozásai.

- ☾ Utolsó negyed 6-án 6 ó. 3 p. d. u. ☽ Első n. 21-én 11 ó. 29 p. d. u.
 ● Újhold 14-én 7 ó. 28 p. d. u. ☾ Holdtölte 28-án 7 ó. 41 p. d. u.
 1-én a nap 10 ó. 1 p. hosszú, a hó végéig 1 ó. 14 p. fogy.

November—December.

Téli méhes.

Csendes, kihalt a méhes környéke. A hűvös novemberi szél beszél csupán. A nyugalom, az elmulás képét mutatja kertünk letarolt fáival, virágágyaival, sárga levél köntösével.

A kaptárak körül is elhalkul a munkazaj. Fülünket, ha egészen rászorítjuk a méh lakásokra, csak akkor hallunk halk morajlást, mely mutatja, hogy a munka örök honában kevesebb energiával bár, de tovább foly az élet.

A főfeladatunk ilyenkor természetesen az, hogy családjaink életét minden eshetőséggel szemben biztosítsuk. Ezt pedig megoldhatjuk akkor, ha a méhek jól teleheltesének kivánalmait teljesítjük, ha gondoskodunk levegőről, vizről, táplálékról, melegről és nyugalomról.

a) *A levegő.*

Első helyre tettem és pedig azért, mert a méh életének egyik legszükségesebb eleme a friss levegő, amelyre a beteleléskor kevés méhésznek van gondolja.

A méh lakásnak egész télen át friss levegőre van szüksége. Ezzel kimondottuk azt is, hogy a legcélszerűbb méheinket a szabadban teletetni.

Pincébe, verembe vinni a méheket már csak azért sem tanácsos, mert az ilyen mélyen fekvő, zárt helyeken, a szerves anyagok bomlása következtében felszabaduló mérges gázok ártalmasak az élő organizmusra. Az így telelt családok, ha megérik is a tavaszt, egészen legyengülnek és igen későre kezdik meg a rendszeres

munkát. Az a néhány kilogramm méz tehát, amivel kevesebbet fogyasztanak éppen nem nyereség!

A szabadban hagyott kaptároknál is legalább 3 cm² nyílást hagyjunk, természetesen lerácsozva, hogy az egér be ne juthasson az építmények közé.

A fő kérdés most már az, hogy a szellőző nyílást a kaptár melyik részén helyezzük el? Miképpen biztosíthatjuk a legmegfelelőbb szellőzést úgy, hogy a kaptár hőmérsékletét le ne hűtsük? E felett sokat okoskodnunk felesleges. A méhek által kilélegzett fáradt dioxiddal telített levegő jóval sulyosabb, mint a friss levegő és természetesen a kaptár alsó részére ülepedik. Most ha a nyílást a kaptár felső részén helyezzük el, a fáradt levegő nagy része mindig a kaptárban marad. Míg ha alul van a szellőztető lyuk, a fáradt levegő könnyen kiszabadul és helyébe jön a friss levegő. Ez a folyamat gyenge légáramlatot is idéz elő, mely elégséges a jó szellőztetéshez, de mégsem veszélyezteti a fészek melegét. A felső nyílásnak az a veszedelme van, hogy bennhagyja a fáradt levegőt, kivezeti a könnyebb meleg levegőt, és lehűti a kaptár hőmérsékletét.

A pára lecsapódás megakadályozására más eljárás van szükségünk. Vannak méhészek, akik a küszöbdeszkát hátul a beteleléskor felemelik. Ez által a kaptár alján, minthogy a kaptár ajtója nem zár légmentesen, olyan légáram keletkezik, mely a pára lecsapódást is meg tudja akadályozni és a meleget sem vonja el károsan.

Kissé komplikáltabb, de szintén megfelelő eljárás, ha az ablak üvegjét kiszedjük és helyébe vastag préselt papír vagy azbeszt lapot teszünk. A szellőző nyílásnak, azonban minden esetben alól kell maradnia.

Jegyzések a méhek teleléséről.

Mit mond a méhész káté?

51. Ne vidd pincébe vagy kamrába a méheidet: telettes a szabadban.

52. Zajos munkát ne végezz méhesed körül és a cinkéket, harkályokat a közelben meg ne törd.

53. Ne hidd, hogy méhészeti eszközeidet a kereskedőtől kell mind beszerezned.

54. Tanulj meg magad kaptárokat készíteni: egészséges és nemeszórakozáshoz jutsz a téli hónapok alatt.

55. Foglald írásba a méhészeti év eredményét és készíts tervet a következő év munkájáról.

Nap	Róm. kath. naptár	Protestáns naptár	Nap kelte ó. p.	Nap ny. ó. p.
1 Szombat	Eligiusz pk.	Eligiusz	7 26	4 12
2 Vasárnap	G1 Bibiana sz.	G 1 Aranka	7 27	4 11
3 Hétfő	Xav. Ferenc	Ferenc	29	11
4 Kedd	Borbála sz. vt.	Borbála	30	10
5 Szerda	Szabbas ap. †	Szabbasz	31	10
6 Csütörtök	Miklós pk. hv.	Miklós	32	9
7 Péntek	Ambr. pk. ea. †	Ambrus	34	9
8 Szombat	B. A. sz. fog.	B.-A. fogant.	35	9
9 Vasárnap	G2 Leokádia sz.	G 2 Joákim	7 36	4 9
10 Hétfő	Melkiades p.	Judit	36	9
11 Kedd	Damaz p. hv.	Damaz	37	9
12 Szerda	Szinesz vt. †	Szpiridion	38	9
13 Csütörtök	Luca sz. vt.	Luca	39	9
14 Péntek	Nikáz pk.	Nikáz	40	9
15 Szombat	Valerián pk.	Valerián	41	10
16 Vasárnap	G 3 Albina sz.	G 3 Etelka	7 41	4 10
17 Hétfő	Lázár pk.	Lázár	42	10
18 Kedd	Grácián pk.	Grácián	43	10
19 Szerda	Nem.vt. Kán. †	Neméz	44	11
20 Csütörtök	Teofil vt.	Teofil	44	11
21 Péntek	Tamás apos. †	Tamás	45	11
22 Szombat	Zeno vt. †	Zeno	45	12
23 Vasárnap	G 4 Viktória	G 4 Viktoria	7 46	4 12
24 Hétfő	Adám és Éva †	Adám, Éva	46	13
25 Kedd	N.-Karácsony	N.-Karácsony	47	14
26 Szerda	István I. vért.	István I. vért.	47	14
27 Csütörtök	János apos. ev.	János	47	15
28 Péntek	Apró szentek †	Apró szentek	48	16
29 Szombat	Tamás pk. vt.	Tamás	48	17
30 Vasárnap	G Anizia vt.	G Dávid	7 48	4 18
31 Hétfő	Szilveszter p.	Szilveszter	48	18

Hold fényváltozásai.

- ☾ Utolsó n. 6-án 3 ó. 14 p. d. u.   ☽ Első negyed 21-én 7 ó. 7 p. d. e.
 ● Ujhold 14-én 10 ó. 17 p. d. e.   ☾ Holdtölte 28-án 10 ó. 52 p. d. e.
 1-én a nap hossza 8 ó. 46 p., a hó 21-ig 20 p. fogy azután 4 p. nő.

NOVEMBER—DECEMBER.

(Folytatás.)

b) *A víz és a táplálék.*

A víz és a táplálék kérdését nem választhatjuk el egymástól, mert azt télen a méh egy anyagban veszi fel. A beteleléskor tehát arra kell figyelemmel lenni, hogy a tápanyag kellő vízmennyiséget tartalmazzon és azt hosszabb ideig meg is tartsa.

Ezért célszerű méheinket természetes mézzel betelelni, mely befedett sejtekben van elraktározva. A fedett sejt hosszú időn át megtartja folyékonyágát és nehezen cukrosodik. A cukorsziruppal betelelt családot ellenben könnyen veszedelem érheti. Első sorban is a „szirupos mézet“ a méhek nehezen fedelezik be, de ha lezárják is hamar elveszítik viz részét, kristályosodik és a méhek szomjan pusztulnak.

Frissen hordott, legalább 8—10 keret fedett méze legyen minden betelelt családnak.

c) *A meleg.*

A meleg szintén nélkülözhetetlen tényező a jól teleltetésnél. A kellő meleg hiánya bő táplálék mellett is veszedelme lehet méheinknek. A hideg a méheket fokozottabb mozgás végzésére készíti, hogy a mozgás által hőt fejlesszenek. A mozgás több táplálék felvételét igényli, a több tápláléknak nagyobb mennyiségű üledéke van, úgy hogy, végül a vastag bél megtelik ürülékkel még mielőtt a tavaszi meleg a kirepülést lehetővé tenné és fellép a feltétlen végzetes következményű téli vérhas.

Amelyik méh a vérhast elkerüli, az a tulságosan kimerítő mozgásnak lesz az áldozata.

Gondoskodnunk kell, hogy a kaptár természetes melege állandóan megmaradjon. Rosz hővezető anyagból: szalmából, gyékényből készítsünk védő burkot úgy a kasok, mint a kaptárak részére, ha azoknak anyaga nem volna megfelelő. A kaptárak ablakait fedjük le posztó darabokkal, vagy szükség esetén újság papírral.

Különösen a széltől óvjuk a méh lakásokat. Ha a szükség úgy kívánja deszkából építsünk széltörő kerítést a kaptárak elé.

d) *A nyugalom.*

A zaj, a lárma hasonló veszedelmet hoz a méhcsaládra, mint a hideg. A hirtelen megzavarás következtében tulsok tápanyagot vesz fel a méh és vérhasban pusztul el.

Ügyeljünk ezért a csendre. Télen ne üssünk zajt a méhesben, sem hozzá közel. Cinkéket, harkályokat, pinyeket ne tőrjünk a közelben, mert könnyen kopácsolni kezdik kaptáraink oldalát. Az egér is ádáz ellenség, tartsuk az egér fogókat állandóan felkészítve.

Egyről még azonban nem szabad megfeledkeznie a gondos méhésznek. Lépépítményeit helyezze biztonságba. A keretek oldalait tisztítsa meg s a törmelék viaszát a selejtes léppel együtt olvassza ki. A szép építményeket pedig egy nagy kádban, vagy zárt szekrényben kétszer-háromszor kénnel füstölje meg s azután akassza szellős helyre, hogy így a molyoktól védve legyenek.

Feljegyzések a méhek teleléséről.

Mit mond a méhész káté?

56. Ne tekintsd az ablakon kidobott pénznek, mit a méhek beszerzésére fordítottál.
57. Ne törekedjél kaptarak és eszközök feltalálására.
58. Ne kísérletezz igen sokat, hagyd a kísérletezést azoknak, kik megengedhetik magoknak.
59. Gondoskodjál egy jó méhészeti vezérkönyvről és egy jó méhészeti szaklapról, hogy a téli időt szakismeretek szerzésére jól kihasználj.
60. Ne tartsd magadnak szellemes gondolataidat, kísérleteidet és megfigyeléseidet, hanem közöld méhésztársaidal ujságcikkek útján.

Olvassuk a

Méhészeti Közlöny

az Erdélyrészi Méhész Egyesület szaklapját.

Megjelenik minden hónap elején.

Az egyesület tagjai évi 4 korona tagsági díj fejében *ingyen* kapják. — Külön előfizetési ára egy évre 4 korona, fél évre 2 korona.

Az egyesület tagjai és a lap előfizetői **kedvezményes áron** szerezhetik be méhészeti eszközeiket a főtitkári hivatal útján. (Mészáros-u. 3.)

Jutányosan vállal el hirdetések; közvetít méz és méh vásárlásokat és eladásokat. Felvilágosítást **díjmentesen** ad minden méhészeti kérdésben.

Megrendelhető a szerkesztőségnél

Kolozsvár, Pap-u. 6. sz.

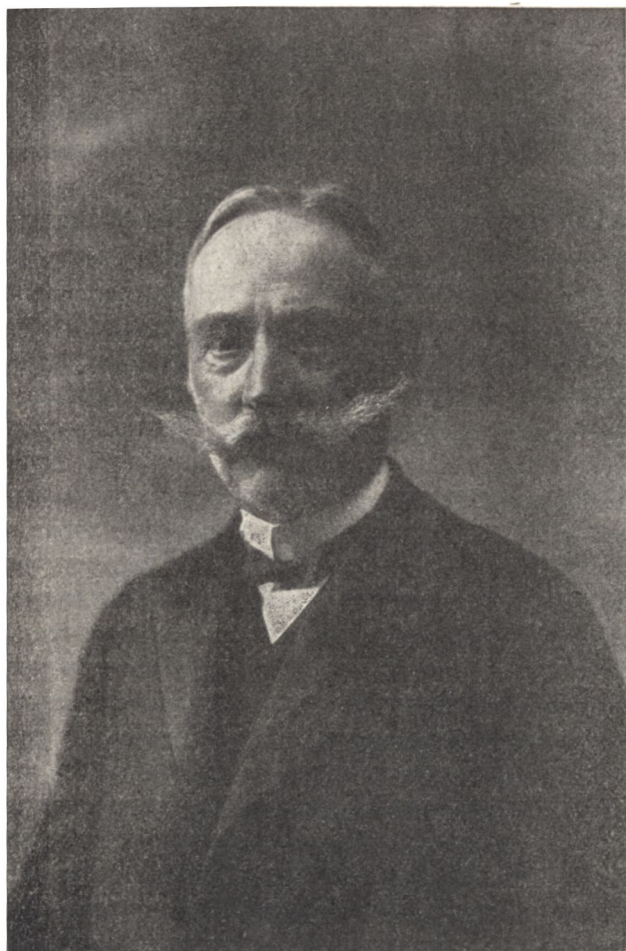

Báró Jósika Gábor

1897—1917.

A hódoló tisztelet, a teljes elismerés szívből fakadó szavával emlékszünk meg, ami szeretett elnökünkről, Báró Jósika Gáborról. Félve, észrevétlen szeretnők ünnepelni, hogy ő maga ne hallja, ne tudja azt, hogy tiszteletreméltó szerénységét meg ne bántsuk vele. Egyesületünk tagjainak szeretnők megmondani, hogy elnökünk húsz éve vezeti, irányítja már az Erdélyrészi Méhész Egyesületet és nekünk valamennyiünknek szent kötelességünk, hogy páratlan jóságát megháláljuk.

Kedves kötelesség úgy-é és teljesítése még is nagyon nehéz?! Hiszen dicsérő himnuszokat, áradozó szó virágokat hiába vinnénk a szorgalmas munka, a tettek fáradhatatlan embere elé. Ajándékkal hiába kedveskednénk neki, ki minden szépért, nemesért lelkesedő szívében nagyobb gazdagsággal, drágább lelki kincsekkel rendelkezik, mint amennyit csengő ércekből halomra gyűjthetnénk. A zajos hozsánnával, a felfelé néző hangos tapssal csak bántanók élet felfogását, melynek lényege: minden önzetlen nemes cselekedet magában hordozza jutalmát. Valami a lelkünk mélyén mégis ösztönöz, sarkall, hogy mutassuk meg, ami hálás szívünk igaz elismerését. Meg kell mutatnunk méhész társak ott és abban, ahol ami ünnepeltünk is észre fogja venni és örvendeni fog rajta: *életmunkánkban*. Ha eddig szerettük egyesületünket, most fokozottabb mértékben lelkesedjünk érte. Ha eddig szívesen dolgoztunk

céljai valósításán, most áldozatokat is tudjunk hozni érdekeiért. Lobogó, perzselő munkakedv kísérje minden tervünket s nyomunkba járjon a gyümölcsöző siker. Nemes céljaink testesítésében mutassuk meg, hogy azt a tapasztalatokban megacélosodott vezető kezét, mely húsz éven át változatlan határozottsággal mutat előre: akarjuk és tudjuk követni. Hadd merjük mondani mindenkor bátran: ő ami vezetőnk és van elég erkölcsi erőnk ahhoz, hogy követőinek valljuk magunkat. Őt követésünkkel, nemes céljaink kitartó munkálásával mutassuk meg Őt a nagyobb társadalomnak, hogy tanulja meg minden nemesen gondolkozó munkás szeretni. Bence az önzetlenül cselekvő, nagy célokért lelkesedő és áldozó embert.

Ha így cselekszünk méhésztársaim, akkor megfelleltünk magunkért, biztosítottuk a jövő sikerét, a 20 éves múlt következetes eredményét. A múlt elemlegetése nem lehet megelégitő számunkra. Az a húsz év beszél maga helyett s elmondja a húsz éves vezérről azt, mit mi szavakba foglalni úgy se tudnánk. Annak felemlgetése nem lehet érdemünk, eredményeinek felsorolása nem a mi dicséretünk. Mi csak magunkért szólhatunk. A mi érdemünk a jelen munkája és a jövő sikere, ha lesz! Ez a miénk, ha úgy akarjuk és mi tudunk akarni, akarunk cselekedni! Jövőnk sikere biztosítva van: Báró Jósika Gábor a vezetőnk. Kérjük az isteni Gondviselést, hogy hosszú életet adjon neki, hogy szerető szívünk háláját őt követő munkásságunkban mutathassuk meg előtte.

Építési művészetet tanulj a méhektől.

1916.

Győrfi István.

Egy elmúlt esztendő, mely örök emlékezetben fog sugározni a méhészet történetében. A krónikairó félve veszi kezébe a tollat, hogy gondos körültekintéssel minden nagy eseményről számot adhasson.

Egy év mindössze, melynek eredményeit összegeznem kell, röpke pillanat csak, ha az idő végtelen folyamára gondolok s mégis korszakos alkotások, messzi jövőre kiható események újúlnak meg emlékezetemben.

Elmúlt méhészeti évünket a világháború foglalja emlékezetes érckeretébe. Eseményeit a háborus élet teszi jellegzetessé, alkotásai a háborus viszonyokban találnak magyarázatot. Szomorú jelenség a háború s a magyar méhészet újjá szervezése, igazi alapozása még is hozzáfűződik.

Méhészkedtünk a háboru előtt is — igaz! A gazdasági ágak között szerepelt a méhészet is. Voltak szaklapjaink, voltak neves méhészeink, de mégis az eredmény sohasem állott arányban a törekvésekkel. Komoly gazdaságkörökben megmosolyogták a méhek rajongóit s a magyar kisközgazdaságban fejezte ki ítéletét. Egyszerre, hogy megváltozott minden. A háboru rokkantjairól gondoskodni kellett. Illetékes tényezők foglalkozás után néztek, mely megmentse a testi fogyatkozásban szenvedőket a kegyelem kenyértől, mely munkájuk után megélhetést biztosítson számukra. . Felfedezték a méhészetet. Rájöttek, hogy a méhészet nem csak könnyű foglalkozás, de amennyire léleknevelő, annyira hasznos is. Csodálkozva vették észre, hogy amit a méhészet

terjesztésére és feljlesztésére fordítanak nem csupán egyeseknek jelent jóllétet, hanem sokszorososan növeli dús kamataival a nemzeti vagyont.

Az érdem elsősorban, természetesen a földmivelési miniszteriumé és az egészet intéző irányító kiváló emberé, *a Miniszter Úr Őnagyméltóságáé*, ki felhívta az ország figyelmét a méhészetre és páratlan eréllyel állandóan táplálta és fokozta az érdeklődést. A rokkant kisgazdának igazán gondoskodó apja maradt: visszaadta neki méheiben a mezőt, a virágos, napfényes mezőt.

Báró *Kazy* államtitkár Úr lelkesedése új embereket, prófétákat teremtett a méhészet ügyének; *Papp Ragány tanácsos Úr* személyesen intézkedik minden egyes ügy sikeres megoldásában; *Krenedit's titkár Úr* gondoskodása, körültekintő lelkesedése nem ismer határt és fáradtságot.

. Aztán megmozdultak az egyesületek. Az *Erdély-részi Méhész Egyesület* titkon, sóvárogva táplált vágyait látja teljesülni: új, szakképzett méhészei lesznek a magyar gazda társadalomnak. Mint első jelentkezik a szent ügy szolgálatára s meg is kapja a legmagasabb bizalmat: a Miniszter Úr Őnagyméltósága három méhésztanfolyamot állít be egyszerre Kolozsváron, az egyesület székhelyén.

Megindult a korszakos munka és ma az ország 13 nagyobb városában folyik a rokkant katonák méhészeti kiképzése. A tanfolyamokon pezsgő, zajos élet uralkodik. Suhog a deszka a gyalú kése alatt, vigan dúdol a fűrész fényes aczéla, gépek bűgása, emberek kacagása a műhelyekben: egy új, diadalmas jövőnek megelevenítő dala.

Minden hónap az új méhészek rajait bocsátja útnak, de a bölcs előrelátás nem hagyja magára, tanácstalanul

a kezdő munkást. A tanfolyamokon iskola méhesek készülnek, melyekben az ország felsőbb iskoláinak, teológiáinak ifjúsága tanul méhészkedni, hogy annak idején a méhészetben is vezetője, irányítója legyen a gondjaira bízott ember csoportnak.

Újjászületett a magyar méhészet, az ország minden részében folyik a munka serényen, lankadatlan kitartással a haladás jegyében. Szegeden „Méhészeti Újság“ címen új szaklap indul meg, melynek megjelent számait egy eredményes jövő zálogául tekinthetjük.

A székelyföld új prófétát kap *Gál Imre* iskola látogató személyében, kit a miniszter Úr Őnagyméltósága a székelyföldi méhész kerület vezetésére jelölt ki. Pályafutásának kezdetét szomorú incidensként zavarta meg az oláh betörés, de úgy véljük, hogy aggodalomra, siránkozásra sem neki, sem nekünk nincs okunk. A szétdult székely méheseket újra állítja a magyar méhészek résztvevő áldozatkészsége s a romok felett pedig felépíti a méhészet új, ragyogó házát az ő rajongásig lelkesedni tudó nagy lelke és akadályoktól meg nem hátráló tetterős akarata.

Mennyi esemény, mennyi korszakos jelenség egy rövid év keretében! Szomorú lapjai is vannak a krónikának, de mindenre van vigasztalásunk. A székelyföldi betörés mellett más, személyi veszteségünk is volt: meghalt *Sötér Kálmán*! A méhészet lánglelkű apostolát, a magyar méhészek társadalma büszkeségét veszítette benne. Szomorúságunkban felemel a tudat, hogy nagy lelke, bölcs tudása továbbra is velünk maradt világirodalmi jelentőségre emelkedett munkáiban.

Igy beszél az 1916 év krónikája eseményeiben, de nem kevésbé felemelő az a rész sem, hol a méhészeti év eredményeit számokban mondja el.

Egy táblázat van az asztalomon, mely a tizenhat méhész kerület évi statisztikájából van összeállítva. Milyen örvendetes képet rajzolnak elém a száraz, szűkszavú szám adatok.

E kimutatás alapján bátran állithatom, hogy eredményeit tekintve is, a 1916-ik év a legjobb méhészeti évek közé sorozható. Tavasszal a családok, egy kör kivételével, mindenütt a legjobb állapotban kezdték meg évi munkájukat. A méhcsaládok ára sehol 30 koronán alul nem jár, de az ötvenet igen sok helyen meghaladja. A rajzás kedvező körülmények között, mindenütt szép eredménnyel végződött. A mézszüret megfizette a méhészek fáradságát és befektetéseit. Az eredmény családonként 5 klgr.-nál sehol sem kevesebb, sok helyen a 15 klgr.-ot is meghaladja.

Hát hogyha a méz és viasz árakra gondolunk, akkor látjuk igazán, hogy mennyire hálás foglalkozás volt ez évben a méhészkedés. 3 koronánál olcsóbban mézet az év egy szakában sem adott el méhész, de voltak kik 8—10 koronát is kaptak mézükért klgr.monként. A nyers viaszért átlag megadták a 7 koronát; múltépert 12 koronát is fizettünk. Az anya nevelések országsszerte sikerültek és kedvező jelek mellett történt a betelelés.

1916 sokat, reményeinken felül adott, mely jelen-ség csak újabb, kitartó munkára sarkallhatja a magyar méhészt. Multunk legyen mindig jövőndő sikereink biztos záloga. Föl tehát az újabb küzdelemre méhész társak! A mult biztosítsa jövőnket, a jövő igazoljon minket, hogy egy év multával hasonló sikerekről, az előző évit felülmuló eredményről számolhassunk. Mi csak dolgozzunk, dicső katonáink megszerzik majd, mire-még vágyakozunk: a győzelmet és a békét!

A rokkant katonák méhészeti tanfolyamai.

1914. év július havában kitört a fél világot majdnem lángba borító világháború. E sorok írásakor dühöng még a legnagyobb mértékben. A hadakozó felek talán az utolsó erőfeszítést fejtik ki minden fronton, s rettenetes elkeseredett ez a küzdelem. Napról-napra szaporodik a rokkant katonák száma, kiknek jövője biztosítása ugy állami, mint társadalmi szempontból első rendű feladat. Ez a társadalmi mozgalom, — mely a háború kitörése után megindult, mind nagyobb-nagyobb mérvet ölt s ma már alig van olyan társadalmi szervezet, mely a rokkant katonák ügyével ne foglalkozna.

E mozgalmak között nem áll utolsó helyen az az akció, a mely a rokkantak egy részének a méhészetben való kiképzésére irányul. Magyarország földmivelő állam s így a rokkantak nagy része is a földmivelők közül kerül ki, akik közül méhészettel eddig is sokan foglalkoztak s most rokkantságuk miatt, ha velük megismertetik, az okszerű méhészetet kézséggel tanulják s otthon gyakorlatilag folytatják.

A rokkant katonák méhészeti tanfolyama eszméje 1915. év tavaszán vetődött fel az Erdélyrészi Méhész-Egyesület által e tárgyban a földmivelésügyi Miniszter Úr Ónagyméltóságához tett felterjesztés alapján. A felterjesztés megfontolás tárgya lett s Miniszter Úr Ónagyméltósága az eszmét magáévé téve Krenedits Ferenc miniszteri titkár urat és Deák Imre, az I. méhészeti kerület vezetőjét, Kolozsvárra küldötte le a tanfolyamok megtarthatási módozatainak, az Erdélyrészi Méhész Egyesület elnökségével való megbeszélése végett.

Ismerve a katonai hatóságok más irányú elfoglalt-

ságát a tanfolyamok megindítása meglehetősen nehézségekbe ütközött. 1915 év május harmadikán nyílt meg Kolozsvárt az első tanfolyam és pedig egy napon három helyen 30—30, összesen 90, még gyógykezelés alatt álló rokkant katonával. A tanfolyamok 18 napra tervezettek, s a főcél az volt s ma is az, hogy a katonák a méhészet elméleti és gyakorlati részéből a legszükségesebbeket megtanulják s a méhészeti eszközök készítését is elsajátítsák. E célból a tanfolyamok helyisége gyalu padokkal s asztalos szerszámokkal szereltetett fel s gyakorlati célokra 8—10 méhcsalád bocsátott rendelkezésre. A tanfolyamokon az oktatással Donáth Aladár, Deák Imre méhészeti szaktanárok, és Dr. Balázs Ferenc méhész egyesületi főtitkár bizatott meg. Az első tanfolyamok vizsgája, eredménye — mely vizsgákon a minisztérium képviselőjében Krenedits Ferenc miniszteri titkár úr és az illetékes katonai parancsnokságok kiküldöttei is jelen voltak, megadta a tanfolyamok tovább, 18 naponkénti tartására az alapot s a reményt arra, hogy a megkezdett munka eredménnyel folytatható.

Kolozsvárt a tanfolyamok szakadatlanul folytak és folynak. 1915 év május 3-tól 1916 év december végéig 30 sorozatos ilyen tanfolyam tartatott, melyeken 2600 rokkant katona vett részt.

Deák Imre, az I. méhészeti kerület vezetője a kolozsvári első tanfolyam befejezése után székhelyére, Kalocsára távozott, hol a földmivelésügyi minisztérium megbízásából berendezte a rokkant katonák kalocsaí méhészeti tanfolyamát. Hasonló tanfolyamok rendezettek be Kaposvárt, Temesvárt, Sátoraljaujhelyen, Besztercebányán, Szatmárnémetin, Székelyudvarhelyt, Nagyszebenben, előkészület van téve Győr, Szombathely és Nyitrán.

Kolozsvárt 20 gyalupad és villany erőre bekapcsolt gyalu, kör- és szallagfűrész, Kalocsán 36, Temesvárt, Nagyváradon, Kaposvárt, Szatmárnémetin 12—12, Sátoraljaújhelyen, Besztercebányán 3—3, Székelyudvarhelyen 10 asztalos szerszámokkal teljesen felszerelt gyalupad áll a méhészeti eszközök készítésére rendelkezésére. Győr részére is 12 gyalupad teljes felszereléssel adományoztatott, Győr, Szombathely és Nyitrán is, a tanfolyamok megnyitása rövid időn belől megtörténik.

A kolozsvári tanfolyamokon mindjárt kezdetben megindult a kaptár és más méhészeti eszközök készítése, szakértő asztalosok vezetése mellett. Maguk a rokkant katonák munka erejükhöz képest készséggel segédkeznek, tudva azt, hogy azokból az eszközökből, kaptárokból ingyen kapnak, ha a méhészetet megkezdik.

Földmivvelésügyi Miniszter Úr Önagyméltósága ugyanis azoknak a rokkant katonáknak, akik méhészeti tanfolyamot végeztek s otthon a méhészetet 1—2 méhcsaláddal megkezdik s ezt a községi előljárósággal igazoltatják, az első méhészeti felszerelést: egy drb. hármas kaptár, keretbak, seprőgarat, keretszegező ráma, mülépragasztó deszka, keretfogó, kaparó — díjmentesen adományozza s ha méhcsaládaikat 10—15-re felszaporítják s a méhészetet eredményesen űzik, később mézpergetőt és mülép prést is kapnak.

A kolozsvári tanfolyamokon 1916 év december hó végéig készült 379 drb. négysoros egyes, 161 drb. négysoros hármas kaptár, 60 drb. kerettartó láda és seprő garat, 50 drb. napviaszolvasztó, 100 drb. átmeneti kas ládával, 150 drb. keretszegező ráma és mülép ragasztó deszka, 24 iskola méhes 20—20 méhcsalád számára, mintegy 30,000 K értékben. Hasonló mérv-

ben működik a kalocsai rokkant katonák méhészeti tanfolyama is, a kalocsavidéki földmivelők egyesülete közreműködése mellett. A többi helyeken a földművelésügyi minisztérium által közvetlen székhelyükön megbízott méhészeti szakközegek látják el a szolgálatot, illetve oktatják a rokkant katonákat.

Kolozsvárt a méhészeti tanfolyamok terjedelme szükségessé tette egy központi műhely berendezését s a műhelynek villanyerőre berendezett gépekkel való felszerelését is, hogy a kaptár és más méhészeti eszközök a szükségletnek megfelelően nagyobb számban legyenek előállíthatók. E célból kereskedelemügyi Miniszter Úr Önméltósága kegyes volt két drb. gyalugépet, továbbá körés szállagfűrész átengedni, melyeknek segítségével a kaptár készítés most már kellő gyorsasággal történik.

Iskola méheseink célszerű alkotásaiknál fogva köztetszésben részesülnek s intézeteknél, iskoláknál kiválóan használhatók a növendékek oktatására.

Hasonló méheseik készülnek Székelyudvarhelyt és Kalocsán s a cél az, hogy minél több intézet, teológia, és iskola láttassék el iskola méhessel. Az első iskola méhest a kolozsvári unitárius teológia-akadémia kapta, f. év tavaszán, melyben a papnövendékek rendszeres oktatása már a nyár folyamán meg is kezdődött.

A rokkant katonák méhészeti tanfolyamainak országos szervezése s központi műhelyek felállítása körül elévülhetetlen érdemeket szerzett Krenedits Ferenc miniszteri titkár úr, a földművelésügyi minisztériumban a „kisebb gazdasági ágak“ vezetője, aki fáradhatatlan munkásságával és szorgalmával s a méhészeti ügyek iránti nagy érdeklődésével Magyarország méhészete tovább fejlődésének oly alapot teremtett, melyen céltudatosan

tovább haladva a befektetett tőke bizonyára és nem-sokára meghozza a maga gyümölcsét.

A tanfolyamot végzett rokkant katonák, ha nem is mind, de 40—50%-ka bizonyára megkezdte otthonába való vissza térése s a normális viszonyok helyre állta után a méhészkedést. A tanfolyamon megtanulja az ingó szerkezetű méh lakások kezelését, az átmeneti kassokkal való méhészkedést s ha méhészkedni kezd csak ilyenekben fog hozzá, megismerteti azokkal is, akik eddig leölték méheiket, buzdítja — tanítja a célszerű és gazdaságos okszerű méhészetre, mintegy apostola lesz a falujában a méhészetnek — mert a tanfolyamon így tanulta.

Magyarország méhészete a közel jövőben oly hatalmas lendületet vesz, amilyen rég — évtizedek óta nem volt még. A háború után nyilvánul majd nagyobb érdeklődés, mikor a hazatért katonáink újból kezökbe veszik elhagyott szerszámaikat, mezőgazdasági eszközeiket s azok kik rokkantságuknál fogva nehezebb mezei munkára nem alkalmasak, örömmel fognak a méhészethez, mint könnyű s a mezőgazdaság egyik legjövendelmezőbb ágának műveléséhez.

Dr. Balázs Ferenc

az Erdélyrészi Méhész Egyesület főtitkára.

A méh egy darabig elmerül a virágokkal tele térben, mint a bűvár a gyöngyökkel telt oceanban, de ha élete kedves szabályos időközökben vissza kell térnie a kaptár légkörébe, mint a hogy a bűvár visszatér a levegőre, hogy lélekzetet vegyen. Különben a bőségben is pusztulnia kellene a magánosságtól.

Az ország határán.

Gál Imre.

A világháború zivatara az 1915. év márciusában a magyar-román határra sodort, hol egy 24 klm. hosszú határrészleten 9 hónapon át katonai határőrizetet tartottam. A hely, hová végzetem utalt a legszélső határszéli falutól 30—35 klm. távolra bent, rengeteg őserdők között, Csügestől az oláh sulcai tanyáig terjedt. Főszállásom Kósteleknél, a román területbe beszögellő, keskeny, magyar földszávon volt felütve. Lakásom, berendezésem, akárcsak Robinson Krouse tanyája lett volna.

Itt ismerkedtem meg az őseibert visszatükröző csángó népfajjal; nem azzal, amelyet a szinpadi deszkáról a „Gyimesi vadvirág“-ban láthatott olvasóm, hanem azzal, amelyhez a kultúra lehellete még nem ért el; aki ott születik a vadon rengetegeiben, ott nő fel az az égbe nyúló bércek oldalán, mokány testű szarvasmarhák pásztorlásában és ott hal el a csobogó hegyi patak völgyében a legtöbbje anélkül, hogy valaha kulturált emberrel szót is válthatott volna.

Mennyi érdekes ősi vonás az emberiség multjából!
Mennyi eredetiség!

Életmód, gazdálkodás, ruházkodás, népies szokások mindannyi az emlékeztetője rég letűnt századoknak s egyszerű életnek, kiváló anyaga az etnographistáknak és történészeknek. Hogy hányszor merültem el az őseiber cselekedeteinek megnyilvánulásában és hányzorfeledtetém gondterhes óráimat azok szemléletében, Isten a megmondhatója.

A sok érdekes közül ezuttal csak egyet ragadok

ki és mutatok be olvasóimnak: a határmenti csángók méhészetét és méhészkedését.

A hely, ahol járunk 1400—2000 méter magas bércek között mélyen elfutó, keskeny, sűrűn tagozott, párhuzamos és merőlegesen váltakozó völgyek oldalai és mélysége. Bent a pizstrangos patak mentén valóságos oázis, fent a hegyek tetején állandóan nyargalászó, metsző hideg szél. Az oldalakon pedig szemmel láthatóan mutatkozik a növények tenyészhatára. A természet mostohasága az embereket kizárólag legelőgazdaságra utalja, de azért nem ritkán lehet látni méhészeteket, sőt alig van csángóház, hol egy-két méhcsalád ne volna, amitől a bőjti időre annyira nélkülözhetetlen táplálékot, a mézet, télre pedig a világitó eszközt, a viaszt nyerik.

Első tekintetre csodálkozás tölti el a szemlélőt, hogy e kietlen vadonokban, hol a természet ugyancsak szűk marokkal osztotta a méhészkedés feltételeit, szép nagy méhészeteket talál, de midőn látja a Kárpátok sajátágosan szeszélyes tagozottságában sűrűen előforduló katlanokat, a nagy kiterjedésű fenyveseket, a vége hosszát nem érhető havasi málna telepeket, érzi ehhez a zúgó völgyek mélyén szembeötlő meleget, mikor ugyancsak ott, 1500—1800 m. magas oldalakon már dermedni kész az ember — azonnal tisztában lehetünk, hogy a méhészkedésnek igenis megvannak e helyen minden feltételei — ha nem is oly mértékben, mint a havas alján vagy a belső vidékeken.

A völgyek mélyén nyáron buja növényzet köszönt. A mogyoró, éger, hárs, juhar ép úgy tenyésznek és viritnak mint nálunk; a buzavirág, terjőke, somkoró ép úgy feltalálhatók, mint bent a 500—800 m. magasan elterülő fensikokon, csak a hirtelen változó éghajlat az,

ami gyorsan pörzsöli az 100 méter magasban, dúsan kiterjedt foltokban tenyésző s a nektárt dúsan ontó vad-szegfűvet s ahol a hirtelen kitörő hidegnek hatása alatt tömegesen pusztulnak el a méhek — a virág kelyhében, a legszebb ravatalon.

Minő méhészgazdaság lehetne itt a völgyek mélyén, a kánaánnak nevezhető méhlegelőben, ha nem volna oly szívtelen a természet és nem szabná oly szűkre a méhészeti időnyt. Az 1915. évben pld. ápril 5-én volt az általános kiinduló kiröpülés és aug. 29-én már megjelent az első dér, szept. 10-én már hó fedte a határt.

Azon, hogy a méhek tenyésznek — a természet mostohaságában sincs megütközni való, de hogy a csángó nép haszonnal méhészkedik, abban lelem magyarázatát, hogy *a)* méhcsaládjait széltől védett helyeken, úgy szólva gödrökben tartja; *b)* csekély köbtartalmú deszkakasokban méhészkedik; *c)* ebben is, mint minden másban rabló gazdaságot űz és *d)* embertársa értékének megbecsülésénél a méhgazdaságot is szerepelteti. Mind olyan tényezők, melyek az adott viszonyok között a rabló gazdaságot kivéve — helytállóak.

Tanyarandszerű lakásaikat és gazdasági épületeiket egymástól kilométerekre építik szélmentes helyekre, patakok mentén, s a lakás oldalában mindenütt egyformán elmaradhatatlan a méhespolc, előtte a természet által rakott dombbal, mint szélellenzővel, mi ha nem volna meg, mesterséges úton hányják össze. A kisebb ürméretű kasokban, a fejlődés megindulta után, hamar bekövetkezik a megoszlás, a juliusi rövid lélegzetű főhordás alatt gyorsan begyül a télre elégséges élelem, melyből a lekénezés folytán bőven jut a gazdának. A lekénezés-

hez épen úgy ért a csángó, mint közönségesebb népünk bárhol a hazában.

Méhtartó kasok egyszerűek. Rendesen 2 cm. vastag, 20 cm. széles és 60—100 cm. magas deszkadabokból szögezik össze, felül megfelelő kvadrát méretű tetőt erősítenek rá, alul szabadon hagyják és az eképkészen lévő kasokra, az alsó széltől mintegy 20 cm. magasságban, nem ritkán a középén 1—2 cm. átméretű lyukat (kijáró nyílást) furnak s felső felében keresztmetszetben egy-egy lécdarabkát eresztenek át a lépek megerősítése céljából. Ez az egész alkotás, melytől eltérést sehol nem tapasztaltam.

A milyen egyszerű a méhes, annál körülményesebb a méhekkal való bánásmódjuk, illetőleg méhészkedésük, minek minden fogásánál a babona és miszteriális eljárás az alap. Lássunk ebből néhányat.

Tavasszal a padlásról a méheket hajnali órákban imák mormolása mellett szedi le a csángóné s rakja ki a méhes polcra és napkeltekor állítja be a farkas gégét a kijáró nyílásba, hogy azon röpjeljenek először a méhek. Annyi kas méhet hoz elő, ahány farkasgégével rendelkezik. Mikor ezeken az útat a méhek megtették, tovább folytatja a méhek kirakását. Farkasgége minden háznál van, mivelhogy a csángó férfiak a pásztorkodás mellett állandóan vadászattal foglalkoznak. Ősszel a méhek telelőre helyezése az esti órákban, naplemente után közvetlen, szintén szertartásszerű imák között megy végbe. Ezekről eltérés nincs.

Egymástól méhcsaládot nem kapnak, de nem is kérnek. Földi szerencséjét adja ki az a csángó, ki másnak oda adna egy méh családot. Az erdő vadonjaiból szerzik be a méheket s ebből kölykezteti (igy hívják a

méhrajt) a többi ivadékot. A méhek sózása napirenden van. Egyetlen méhkast se láttam, mely mellett ne lett volna egy-egy darab konyhasó. Nem ritka a méheknek hangyákkal való behintése is, szorgalmuk serkentése végett. Mikor a méh kölykedzik (rajzik) a csángóné szentelt vízzel hinti a rajt, sűrű egymás utánban veti a keresztet és csönget a végtelenségig. Ha sokat rajzik a méh a háznál, vagy a nemzetségnél is szaporodás lesz, ha pedig a rajzás kimarad azon évben a háztól, vagy a nemzetségtől kihál valaki.

A köpüket rajbefogás előtt tejjel öntözik meg. Hogy a méheknek királynéjuk van, azt tudják, de hogy ennek mi a feladata s miféle egyedekből áll a méh család, arról tudomásunk nincs. Annyit tudnak csak, hogy vannak nagyobb és vannak kisebb méhek. Érthető tehát, hogy minden okszerű eljárás kivan zárva a méhek kezelésénél s azt az egyetlen praktikus fogást, hogy az első rajokat mindig a hosszabb köpükbe, a második és harmad rajokat a rövidebbekbe helyezték el, szájhagyományokból és az öregek tapasztalataiból vették át.

A méh istenes állat, aki nagyobb számban tenyésztí őket tekintélyes és istenes ember. Gör. keleti papjuk minden új holdkor jószág áldást tart s ilyenkor bőven jut a szentelt vízből a méheknek is. Szüretkor első a pápa, ki a méhek évi hordását megizelíti. Dézsmát kap belőle.

Télviz idejének beállta előtt a kijáró nyílásokba bodzafa csövet, vagy beszáradt bürökszárát tesznek, ami a kijárásokat gátolja. A mézet hevített kemencében olvasszák ki nagyobb teknőben, mikor a nagyobb foku meleg hatása alatt a méz a viasztól szétválék s a viaszat a mézről lefölozik, mint a tejről a tejszint leszokták

szedni. A zordon bekövetkező adventi böjtben a méz naponkint asztalra kerül puliszkával, a viaszat pedig zsákban való leszűrés után gyertyának dolgozzák fel. A viaszgyertyát használják a tehenek fejésénél, míg a téli estéken vajba állított méccsessel világítanak. A lámpa olajat még nem ismerik.

Határmenti csángóinknak becsült jószágga a méh, akárcsak a tehén és a juh, mely ruházatát, táplálékát adja. Gazdasága csak akkor teljes, ha a ház körül sűrűn állanak a méhköpek s ha elpusztul a mag, nem nyugszik, míg az erdő vadonából újra elő nem keríti azt s a tönkben haza viheti, ezért a tönkök is gyakoriak. Egymás értékének megbecsülésénél is az az irányadó, ki hány kassal bír. A nagy méhészettel bírók az egyháznak rendszeren egyházfiai is, ők látják el a templomot viaszgyertyákkal.

Pár nagy vonásban bemutattam ezen elzárt — a társadalmi kultúrán kívül eső, határmenti csángóság méhészetét és méhészkedését. Maga az őseMBER, az oláh csángó az ő primitív életmódjában s babonás életvilágával, mely minden más eljárásában is megnyilvánul. A méhészet tisztára a babona fundamentumán áll, ez a fentartója és megőrzője a vadon rengetegekben, hűséges kísérője a csángó gazdasági életének. E nélkül nincs élete, nincs vallása és házirendje, és nincs boldog meglélégedése.

Egy méhesben töltött óra tán kevésbé kimért, százszorta elevenebb és gyümölcsözőbb tanulságokat fog előtűnk feltárni, mint a könyvek százai.

Anyanevelés.

Nemes Győző.

Aki az okszerű méhészetet teljes odaadással műveli, annak tudatában kell lennie azzal, hogy nemcsak a család belvilágában, hanem a külső behatásokkal szemben is az anya viseli a főszerepet.

Nem lehet elképzelni egy erőteljes családot termékeny, jó anya nélkül, de egy jó anyával bíró család képes csak a rablásnak s mindenféle betegségeknek ellentállni. — Tudjuk, hogy ha az anya elvész, már a család gondoskodik utódról s csak is erőteljes, gazdag család képes tökéletes, kiféjlett anyákat nevelni.

Gyenge családtól csak satnya, korcs anyát nyerünk, azért törekedjünk különálló, e célból kiszemelt legnemesebb tulajdonokkal bíró törzsünkkel anyaházakat építtetni s ezeket az anya nevelőben, illetve a termékenyítőben elhelyezni. Midőn termőképessé váltak az anyák tartalékba kell azokat helyezni avagy műraj készítésnél felhasználni.

Szükséges, hogy minden modern méhészet 3 részre oszadjék u. m. 1. a mézelő törzsek, 2. a parfors szaporítás, 3. a tartalék törzsek csoportja. Az ily méhészet felel meg teljesen a célnak. Az első és utolsó pontokról szólni most nem tárgyam, de a parfors, vagy jobban mondva a gyorsított szaporításról akarok megemlékezni, mely a jövő modern méhészet alapja fog lenni.

Fölötte meglepő az, midőn ősi rajzási módokról hallunk beszélni olyan egyéneket is, kik gyönyörű méhesekkel rendelkeznek. Ugyan kérdem, — miért ingó szerkezetű az a kaptár? Nem azért-e, hogy a méhész

feltétlenül rendelkezék méhtörzsei felett? Az, az okszerű méhész, ki maga vezeti méhei munkáit, nem pedig méhei az övét és nem futkorász a szökő rajai után. Csak 100 családdal rendelkező méhészetnél is ugyan meggyül a baja az ilyen méhésznek. Szükséges, hogy azok feltétlenül engedelmessékedjenek neki.

A rajzást nem természetesen, hanem mesterségesen kell végezni. Hisz a rajzás nem más, mint egy kényszer állapot, vagyis a megsokasodott méhállomány erőszakos megoszlása. Igen, erőszakosnak mondható, mert az öreg királyné rendes körülmények közt csakis a befedett anyaházak tudatára jöttével vonul ki rajzási szándékkal a körébe gyűjtött hívekkel, vissza hagyva fejlődő vetélytársnőit, melyeknek bölcsőit az ápolók védelme miatt nem képes elpusztítani.

Vannak neves méhészek is, kik azt vallják, hogy a méhtörzsnek természete a rajzás és kár volna a természetességet vissza fojtani. Sok természetességet vissza fojt az emberi kapzsi kéz, hogy a kedvező körülményt saját javára kizsákmányolja. Csak egyet említsek meg. Természete a csikónak a pásziton való száguldozás, kár volna azt nyereg alá vonni, vagy hámba fogva meg zabolázni. Hova jutnánk akkor, ha mindent természetes állapotba vinnénk át? A rajzás meggátlása is éppen e lapra tartozik. Fő elv az: hozd méhtörzsedet raj állapotba, adj neki munka teret elegendőt s akkor nem izzad a homlokod a rajzás ideje alatt. A tulszaporulatot használd fel mézelésre, műrajkészítésre s gond nélkül élhetsz kedves kis munkásaid között.

Nézzünk meg egy kirajzott törzset. — Tegyük fel hogy egy közepes méhtörzs kirajzik május 2-ik felében, mondjuk 16-án, utórajt ad 9-ed napra 25-én, 3-ad rajt

ad 3-ad napra 28-án: letelt 12 nap. A megtermékenyülés (ha sikerül) 12 napot vesz igénybe. Tehát a legutolsó pete letételétől a legelsőig elmulik 24 nap. Most az első pete 21 nap múlva lát napvilágot: $24 + 21 = 45$ nap, ami 6 hetet tesz ki. Hat hét a méhek életében egy korhatár. Most kérдем, május közepétől július 1-ig, midőn beáll az a megszokott krízis, mely méheinket alaposan próbára szokta tenni, sőt az utórajok kellő gondozás nélkül meg sem maradnak, ha elvesznek, ami gyakorta aszályos nyár folyamán geszik — mit dolgoztunk? Semmit! Üresen maradnak nemcsak mézes bödöneink, de kaptáraink is igen hangosak lesznek. Ha mi a törzseket 2 évenként fiatal anyákkal ellátjuk s rajzás idején raj állapotba hozzuk, lemondanak rajzási szándékukról követik munkássági ösztönüket: szakadatlanul építéssel és méz gyűjtéssel foglalkoznak. Így azután alaposan megtellenek mézzel a kaptáraink.

Hogy ezt végre is hajthassuk, egy nagyobb méhészetben 2—3—8-as anyanevelőre van szükségünk, a mely 8—10 keretet összesen 60—80 keretet képes befogadni. Ennek betelepítése már az akácvirágzás előtt eszközlendő. Minden méhésznek van egy-két kedvenc törzse, melyek sok jó tulajdonaikkal kiváltak a többiek közül. Ezeket a serkentő etetés által még kiválóbbá fejlesztjük s ha az idő kedvezőre fordult, az elsőt meg anyátlanítjuk; de a második törzsnek 15 nappal előbb adunk be szép fehér heresejtet kevés mézzel a fészek közepére, hogy korán heréket neveljen termékenyítés céljából.

Az anyák a 17-ik napon fognak jelentkezni, de ezt meg kell előznünk, mert, vagy kényszer rajt kapunk,

vagy egyetlen anya kivételével az összes anyaházakat lebontva találjuk.

Igy tehát 9-ed napon d. e. anyaház osztást végzünk, vagyis egy éles késsel a csomóban épült anyaházakat kettesével átvisszük más-más lépekre. Éles késsel ék alakban vágunk az anyaházhoz egy darabka sejtet, melyet ugyanazon módon kivágott lép helyébe illesztjük, melyet a méhek megrögzítve gondosan ápolnak. — 10-ik napon az anyaházat kereteket kísérő méhekkkel és néhány kerettel az anyanevelő celláiba helyezzük el, hol azokat alkonyatkor egy-egy friss mézes kerettel és fiasításos sejtet felsegélyezzük. — Az anya nevelő, vagy is termékenyítő szükséges, hogy röplyuk szűkítővel és röplyuk védővel (szélvédő) legyen ellátva s így termékenyülés alkalmával a párosodás céljából kijött fiatal anya nem fog a szomszéd család röplyukára tévedni, s a rabló méhek sem fognak garázdálkodni. — Hogy a párosodás biztosabban megtörténjen szükséges, hogy a 2-ik vagyis kevés léppel ellátott családból herés lépet (nehányat) áthelyezzünk a termékenyítő kaptárba. Igy a főhordásra gyönyörűen megtermékenyülnek anyáik. Felhasználhatjuk őket, vagy anyacserére, vagy műrajkészítésre, esetleg a tartalék csoporthoz oszthatjuk be azokat. — Az anya nevelőt pedig újból a fenti módon telepítjük be. — Igen előnyös a mesterséges anyaházakkal való kezelés, hol szabadabban dolgozik a méhés az anyaházak megosztásával.

Ha mi a törzseink számát gyorsan emelni óhajtjuk, akkor az anyanevelést a fentírt módon szorgalmazzuk, s így a csoportban fejlődő kis törzsek sokkal nagyobb eredményt mutatnak fel, mint egy nagyobb kaptárba erőszakolt gyengébb műraj — vagy pláne

természetes raj s ha eljő az aszályos nyár saját gyengeségétől is megriad szegény kis törzs s alig képes őszig magát fentartani. — Mig az egy csomóban be-telelt kisebb családok a fenti módon együttesen, gyönyörűen kitelelnek. Tavasszal már 8—16 erőteljes családdal gazdagodott méhészetünk, melyek átlakoltatván helyeiket a leirt módon új anyákkal ismét betelepíthetjük, s ezt folytathatjuk az őszi időszak beálltáig.

A méhek anyasági állapota.

Felige: A siker legfontosabb tényezője a méhek anyasági állapota.

Donáth Aladár.

Ha igaz, hogy a siker a legfontosabb tényezője a méhek anyasági állapota, akkor egyes méhészeknél az eredménytelenség okát egyfelől abban kereshetjük, hogy semmit vagy keveset törődnek a méhek anyasági állapotával. Nevezetesen: nem ismerik fel az anyás családok és oktanul szétszedik. Nem veszik észre, vagy elhanyagolják az árva, hereköltő v. szűzanyás, ál- és anyahibás családok rendbehozását.

Azt hiszem, ennél fontosabb témát alig találhattam volna, melynek tüzetes tárgyalásába 2 évtizedet jóval meghaladó, önálló gyakorlati méhészkedésem alapján, kellő tapasztalat és szakismeret birtokában bocsátkozhatom.

Azt hiszem méhésztársaim nézetét osztom, midőn kifejezést adok annak, hogy csak hálásak lehetünk az „Erdélyrészi Méhészegylet” bölcs vezetőségének, aki nemes

versenyre hívja fel édes hazánk méhészeti szakiróinak legjobbjait, hogy tapasztalataikat megírva, a méhtenyésztésre utmutatással szolgáljanak.

Vegyük tehát vizsgálat alá a méhek anyasági állapotát a következők szerint.

1. Az anyás állapot felismerése.

Általában a méhcsaládok anyasági állapotára már külső jelekből is következtethetünk: ú. i. ha valamely család monoton, egyforma hangon zümmög, koppantásra felzúg, de hamar elhallgat, vagy első tekintetre népesnek látszik és népe között belső munkás (apróbb, szürke) méheket is látunk, bizonyosra vehető, hogy termékeny és jó anyja van.

Kétségtelenebb jelek, ha a kereteket addig szedjük ki, amíg tömör és simafedésű fiasítást találunk, mely esetben az anya további keresgélésével nyugtalanítani a családot teljesen fölösleges. Ezt csak akkor tegyük, ha az anya testi épségére nézve bizonytalanságban volnánk.

2. Az árvaság felismerése.

Megesik, hogy az anya elvész, de a lépekben nyitott fiasítás, vagy fiasításos anyabölcső marad s gyakran a méhész tudta és beavatkozása nélkül is pótolja a veszteséget a család és anyát nevel magának; sőt fiasítás hiányában is emelnek anyabölcső alapokat, mintha várnák, hogy az anya bepetézzék; mintha tudtunkra akarnák adni árvaságukat.

Ha a család anyját elveszti, járása tétovázóvá, bizonytalanná lesz; a méh lakáson nyugtalanul keresgélve

jár-kél; koppanásra felzúg, sir és későre hallgat el, munkakedve, bátorsága, ellentállása megcsökken és rohamosan néptelenedik.

Ha a kereteket kiszedjük, látni fogjuk, hogy az árva család a lépekre anyabölcsőalapokat emelt, himpora felszaporodott, petét és fiasítást nem találunk a lépeken.

Ha nem akarjuk szétszedni, adjunk be az ab-lakhoz egy nyitott fiasításos keretet s ha 3 nap múlva betekintünk és azt látjuk, hogy anyabölcsőket emelt, bizonyos az anyátlanság v. árvaság.

3. Az árvaság orvoslása.

Ha megállapítottuk a család árvaságát, haladéktalanul anyásítsunk, nehogy a család álnyássa legyen.

Az anyásításnak többféle módja van. Adhatunk be munkás petét, vagy álcát tartalmazó lépet, anyabölcsőt, terméktelen és termékeny anyát következőleg:

a) *A fiasítás és anyabölcső beadása.*

1. Ha csak bepetézett vagy fiasításos keret áll rendelkezésünkre, tegyük azt a bogárral együtt az árva család fészkébe: a fölösleges kereteket szedjük ki és jól takarjuk le a családot.

2. Hasonlóan járunk el, ha nyitott anyabölcsős keretet kapunk valamelyik családtól, de ha az anyabölcsők földve volnának, egyet kupakkal letakarunk és 3 nap múlva, ha a kupakolatlan bölcsőket sem rombolták volna le a méhek, a kupokat eltávolítjuk. Ha pedig lerombolták s esetleg a fiasításra emeltek friss anyabölcsőket, azokat leszedjük és a bölcsőt még 1—2 napig kupak alatt hagyjuk, mikor már nincs anyanevelésre

alkalmas fiasításuk, a bölcsöt is elfogadják. Anyásíthattunk a lépbe illesztett anyabölcsővel, de hamarabb célt érünk, ha anyát adhatunk be.

b) *Az anya beadásának különböző módjai.*

1. Ha csak terméktelen anyánk volna tartalékban, az anyásító kalitkába tesszük, a keret felső részéből megfelelő nagyságu lépet kivágunk, s a kalitkát beillesztvén, az árva családhoz (a felső sorba, hol legtöbb méh van,) kerettestül beadjuk. Csak 48 óra múlva bocsátjuk az anyát szabadon!

2. Azonban legjobb eljárás és az árvák is szívesebben fogadják, *ha termékeny anyát adunk be*, olyformán, hogy az előbbi módon kalitkába tesszük és ugyanazon kereten, melyen volt: népével együtt, mézes vízzel permetezve adjuk be.

3. Az anyákat beadhatjuk úgy is, ha mézbe mártjuk és azonnal az árva nép közé tesszük. Amíg a méhek lenyalogatják, megbarátkoznak vele és elfogadják.

4. Célravezető azon eljárás is, ha az anyát kifogjuk, a méhektől elzárjuk, de melegebb helyre, pl. szobába visszük és legfeljebb 1 óráig éheztetjük, mely után az árva nép közé bocsátjuk. A kiéhezett anya rögtön meglapul és táplálékot kér, mit a méhek nem is tagadnak meg tőle.

Mivel az anyásítás annál sikeresebb, minél nyugodtabban viselkedik az anya, kiéheztetéssel kényszerítjük erre.

5. Ha a család gyöngébb volna és hasonló koru raj áll rendelkezésünkre, annak anyját tegyük kalitkába, népét permetezzük be mézes vízzel és adjuk az árvákhoz.

6. Ha más mód nincsen, egyesítsük lehetőleg valamelyik szomszédos gyöngé családdal olyformán, hogy

az egyik fedődeszka helyére rostaszövetet teszünk, az árvákat keretestől együtt a mézkamrába rakjuk és 24 óra múlva, midőn a két nép egyszaguvá lett, a rostát el-távolítjuk, mire szépen behuzódnak az anyás családhoz.

Igen természetes, hogy kasoknál is boldogulhatunk kidobolás, helycsere, fiasításos vagy anyabölcsős lépda-rab beillesztésével és anya beadásával.

4. Az ályanyaság felismerése.

Ha elhanyagoljuk az árva családok anyásítását, a jobban táplált munkás méhek kezdenek petézni. Mivel azonban terméktelen petéket raknak le, csak törpe heréket szaporítanak. A család beletörődik sorsába és rendszeren gyűjti a nektárt, himport, de rohamosan néptelededik. Végül csak a herék maradnak, a készletet felemésztik, — ha addig ugyan ki nem rabolják, — azok is elhalnak s átveszi moly uram csöndes birodalmát.

Az ályanyás család járása naponként hanyatlík; népe gyakran ingerlékeny; ha gyöngül, a rablás jelei is mutatkoznak, koppantásra váltakozó és elégedetlenségre valló hangon felel.

Már a kaptár megnyitásánál szembeszökő az elnéptelenedés, a keretek hiányos takarása; fiatal méhet nem, de annál több himport találunk felhalmozva a lépekben. Egyes sejtekben néha 5—10, sőt több petét is találunk, szabálytalanúl: a sejt fenekéhez és oldalaihoz ragasztva. A fiasítás szórványos, hézagos és ha le van fődve, fődése púpos. Ha az ályanyák gyöngén petéznek, itt-ott anyabölcsőket is látunk. Itt tehát halaszthatatlan a segítség.

5. Az ályanyaság orvoslása.

A méhészeti szakirók az ályanyás nép meganyási-tásának többféle módját leírják ugyan, de általában meg-egyeznek abban, hogy az ilyen családdal bajlódni kár, idővesztés. Jobb azt egyesíteni, kiseperni. (L : Sötér „A méh és világa“ gyak. r 725. l. Ambrózy báró „A méh“ 210. l. stb.)

Magam is sokáig ezen a nézeten voltam ; de a méhek iránt való törhetetlen szeretetem és ragaszkodásom egyfelől tiltotta, hogy a kiseprés kegyetlen eljárását alkalmazzam, másfelől sarkalt, hogy a természet örök, egyedül igaz és változhatatlan törvényei után kutatva, keressem a módot, mellyel a méhek ezen súlyos társadalmi baját -- egyéni szabadságuk, birtokjoguk ellen intézett merénylet kizárásával orvosolhassam.

Rájöttem, hogy tökéletes anya nevelésére kizárólag a fiatal méhek képesek. Az ályanyás nép némelyike ugyan nemcsak a herefiasításon, hanem a munkáson is hatra vakra emel anyabölcsőket, de a heréfiasításból soha sem lesz anya (természetellenes táplálkozás miatt még a bölcsőben elhal,) de a beadott munkás fiasításból sem lesz kifogástalan anya, mert az öreg munkások szervezete nem lesz képes a királyi pépet (tápláló nyál) kellőleg előkészíteni. Rájöttem, hogy még az anyabölcsőket emelő (tehát gyengén petező ályanyákkal bíró) család sem mindig fogadja el a termékeny, vagy szűz anyát. A népestől beadott fiasításból sem tökéletes anyát nevel.

Azok pedig, amelyek jól petező ályanyákkal rendelkeznek, sem anyabölcsők emelésére, sem anyák elfogadására nem hajlandók.

Tehát a család kiseprése, háztartásának feldulása

és építményeinek elrablása nélkül egy oly módot kellett keressek, mely a nép természetével megegyezik és erőszakos beavatkozás mellőzésével megmenthetem a családot.

Különféle próbálgatások után rájöttem, hogy az ályányás nép könnyen anyásítható ingatlan építményeknél is.

a) *Kasoknál:*

Amilyen nagy a kasos méhész öröme rajzáskor, éppen olyan szomorúság érheti annak elmúltával.

Tudjuk, hogy rendszerint a családban fiatal anya marad vissza, — sőt vannak esetek, hogy anya nélkül és annak nevelésére alkalmas fiasítás hiányával is marad a család, — a fiatal anya megtermékenyülése pedig sokféle eshetőségtől függ s maga az alkalom is igen sok veszedelemmel járhat. Elkapja a fecske, vízbe, poros útra pottyán, eltaposódik stb.

A fajfentartás ösztöne pedig arra készíti a családot, hogy az elveszett anya szerepét valamiképpen pótolja; így fognak petőzéshez az erre alkalmas munkások s abból hogy az álcák fölé anyabölcsőket emelnek, következtetni lehet arra is, hogy a család tudatában van az őt környező veszedelemnek, melyen azonban segíteni nem tudnak; láttuk, hogy természetellenesen táplált korcsHEREÁLCÁK már a fejlődés stádiumában elhalnak.

Az 1908-ik esztendő nekem is 12 ályányás családot adott, mely számból 2 kaptár, 10 kas volt.

Hogy a már ismert kísérleteket végig ne csináljam, azon ötletem támadt, hogy az ályányás családokat kido-bolom s mindeniket anyás családok építményeivel cse-rélem fel.

Kiszemeltem 12 erőteljes családot és augusztus hó 21—15 között, a kora reggeli órákban, hozzáfogtam a művelethez, az alábbiak szerint:

Vettem az első álynyás családot és nyílt dobolással egy üres kasba doboltam át s helyére tettem.

Most fogtam a kidobolt kashoz hasonló anyás családot, s szintén nyílt dobolással, az álynyás kas építményére doboltam át, figyelve arra, hogy az anya is átmenjen.

Ezután az álynyás népet helyéről elvéve, a kidobolt fiasításos kast állítottam oda, míg az álynyás kasba átdobolt népet viszont rendes helyére tettem vissza; *az üres kasba átdobolt népet pedig távol vivén, egyszerűen a pázsitra ütöttem le*, ahonnan hazaszállingóztak és láthatólag örömmel fogadták az anyanevelésre alkalmas fiasítást tartalmazó kasokat; míg az álynyás kasokba helyezett családoknál bizonyos elégedetlenséget, de aztán annál nagyobb szorgalmat észleltem.

Az eredmény az volt, hogy a 12 családból csupán 2 kas anyásítása nem sikerült. Az anyák párzásnál veszhettek el.

Mivel a méhek az általuk nevelt anyákat fogadják el a legszívesebben, a fenti eljárást melegen ajánlom az érdeklődők figyelmébe. Még kevesebb fáradsággal jár s biztosabb bármelyik anyásítási kísérletnél az alábbi eljárás.

b) *Kaptároknál:*

Ha tehát a család álynyás voltát megállapítottuk, a legerősebb család anyját kikeressük, anyakalitkába tesszük és beadjuk az álynyás nép fészkébe.

E művelet után a két családot (kaptárt, kast, felcseréljük. 3 nap múlva, a már kicserélődött nép között

(tehát saját népe között) az anyát nyugodtan szabadon bocsáthatjuk, mert az ő népe már elhuzta az ályanyák nótáját nemcsak itt, hanem a másik kaptárban is, hol nem a volt ályanyás nép, hanem a fiatal méhek: feltétlen bizonyossággal új anyá neveléséhez fognak és az anyási-tást elvégzik az ember erőszakos beavatkozása nélkül, szabadon választván olyan anyát, mely izlésüknek megfelel.

Még jobb, ha olyan családdal végezzük a cserét, melynek anyabölcsői vannak, mely esetben 2--3 hét múlva, különben később, de bizonyos, munkás petéket esetleg simán fődött fiasítást is találunk, mely utóbbi minden kétséget kizárólag meggyőzhet arról, hogy a pázás szerencsésen megtörtént. Az anyá keresgélésével ne háborgassuk tehát a családot! Ha 3 hét múlva petét, vagy fiasítást nem találunk, még nem bizonyos, hogy az anyá elveszett, vagy meddő maradt. Mindazáltal biztosságból adjunk be anyabölcsőt, vagy 1 keret nyitott fiasítást, hogy ha annak szüksége merült fel — ami ritka dolog — új anyát nevelhessenek.

Eredményt érhetünk el úgy is, ha az ályanyás népet kiszedjük és csak azután adjuk vissza, ha a kaptárba — anyá nélkül — 4—5 keret nyitott fiasítást (lehetőleg anyabölcsővel) beraktunk és legalább annyi népet, mint az ályanyás, besepertünk.

Ha a kaptárak nem mozdíthatók, vagy többesek, az összes építményeket, *bogárral együtt, kicseréljük* és az anyát az előbb leirt módon, kalitkába helyezvén, *ályanyás néphez beadjuk* és 3 nap múlva¹ kieresztjük.

¹ A nép kicserélődése után!

6. Anyahibás népek.

Anyahibásnak mondjuk mindazon családokat, melyeknél anya van ugyan, de ez nőnemű peték lerakására egyáltalában nem, vagy csak korlátozott mennyiségben képes. Ilyenek a pázás nélkül szaporító, szervi hibában szenvedő, hiányosan termékenyült és a kimerült, öreg anyák.

7. Hereköltő- vagy szüzanyás család és anyásítása.

Hereköltő- vagy szüzanya rendszeren csak az utórajoknál és a kirajzott családoknál fordulhat elő; (noha a meddő családok és utórajoknál is előfordul, ha anyjuk valami okból elhal és anyanevelésre kényszerülnek) midőn a pázásra kedvező idő huzamosan 3—6 hétig késik és a fiatal anya pázási ösztönét elveszítvén, petézni kezd.

Ezen petékből azonban csak here származhatnak, melyet szintén púposan fődnek lé a méhek *a munkás-sejteken is!*

A hereköltő anya fiasítása gyakran megegyezik az ályanyáéval, (egy-egy sejtbe több petét is teszen, többnyire szórványos stb.) tehát ha púpos fiasítást látunk, ne vágjuk rá: ályanyás család!

Figyeljük meg, nincs-e anyja? Ha van, megsemmisítjük és *csak a következő napon anyásítjuk* az elmondott módok egyike szerint.

8. Öreganyás család és anyásítása.

A jó anya 2 évig, néha 3 évig is kifogástalanul petézik, de rendszeren, már a harmadik évben, petézőképessége kezd hanyatlani, ondótömlőjéből a himmag.

kifogyóban van; ivarszervei gyöngülnek és előbb vegyesen: him- és nőnemű, majd kizárólag csak himnemű petéket rak és vele együtt gyöngül, néptelenedik a család is.

Ezért nem szabad a petézés hanyatlását bevárni, hanem minden 3 évben ki kell cserélni az öregedő anyákat.

Azonban nemcsak az előregedés, hanem szervi hibák (az ivarszervek tökéletlen kifejlődése, megsérülése) és hiányos megtermékenyülése miatt, — mint ezt gyakran tapasztaltam, — fiatal anya is rakhat vegyesen nő- és himnemű petéket. Néha e baj csak tünetszerű, aztán kimarad és rendesen petéz.

Tehát a hibásan petéző fiatal anyákat is ki kell cserélnünk. Hogy mi módon cseréljük ki, azt már láttuk az anya beadásának leírásánál. Ne feledjük azonban, hogy új anyát beadni csak *a régi anya elvétele után*, egy nap múlva szabad és lehet sikeresen!

Mivel pedig azt is tudjuk, hogy a család rendbehozásának legrövidebb módja *a termékeny anya beadása*, jólőre gondoskodnunk kell fiatal anyákról.

„A kaptár, ha vigyázat nélkül nyitja ki olyasvalaki, aki nem ismeri lakóinak jellemét és erkölcsét, egyszerre a harag és hősiesség égő bokrává változik át“.

*

„Úgy van az ember a méhekkal, mint minden mélyértelmű valósággal. Bele kell tanulnia megfigyelésükbe“.

*

Légy pazar a jó tettekben.

A 42-es Boczonádi kaptár.

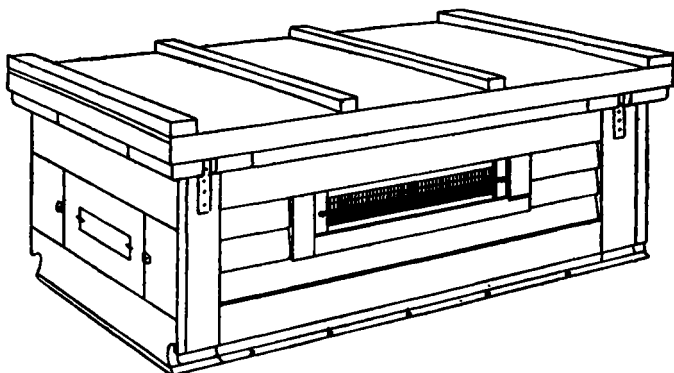
Id. boczonádi **Szabó Imre** úr leírása nyomán ismerteti
Jancsovics Endre.

A régen megindult kaptár viták — bár sokszor igen kellemetlen hatással voltak a méhészet ügyére — édes gyümölcsöt teremtek. Tisztultak az eszmék, az ellenségekből jóbarátok lettek s a mai napság megvan a békés fejlődés, új és célszerű dolgok születnek, melyek mind csak a nemes verseny szolgálatában állanak.

A világháború előtti hónapokban lepte meg b. Szabó Imre úr a haladó méhészeket az ő általa konstruált s később 42-esnek keresztelt nagy méretű, vándor kaptárjával, a 42-es, felülről kezelhető kaptárral. (1. sz. ábra.)

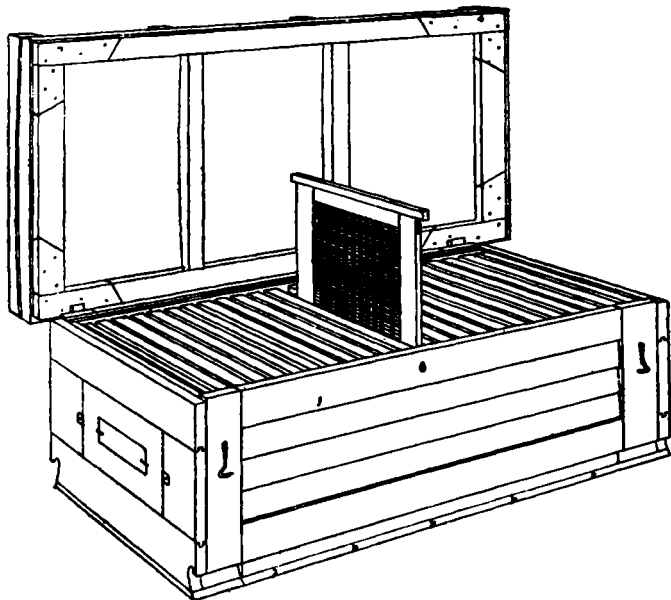
Maga a kaptár egy teljesen önálló dűcot, sőt mi több — teljes berendezésű méhest képez. Alakja nagyjában egy utazó ládához hasonlít, nem hiába, hogy vándorlásra fölötte alkalmas!

Ismerkedjünk meg hát közelebbről a kaptárral s

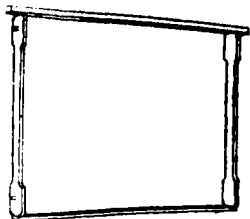

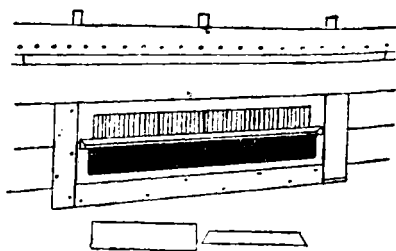
egyelőre nyissuk fel a láda tetejét, de azt még hagyjuk figyelmen kívül, nézzük meg inkább a belsőjét. (2. sz. ábra.)

A kaptárban 24 drb. NB keret van; a kaptár szélessége a hosszához úgy aránylik mint 1 2-höz, ha

tehát a kaptárt 2 részre osztjuk, két kockaalakot nyelünk, melyek közül, ha Hanneman rácsot teszünk közéjük akármelyik lehet méz kamra, vagy költőkamra, ha pedig két családot helyeztünk volna belé s deszkalappal választottuk el, akkor a kaptár 2 családnak nyújt teljesen önálló lakást. A kaptár keretei megfelelnek 2 B. keretnek s 4 orsz. e. méretűnek, tehát jóval nagyobbak, mint a többi ismer-

A kijáronyilás nagysága, alakja és bedugaszolása.

tebb kaptároknek a keretei, azonban e keretek nagysága itt tökéletesen megállja a helyét, föltéve, hogy drótozott műlépre vannak építve a lépek, mert hiszen teljesen szabad a lépfelület, tehát a fiásítás tere nincs korlá-

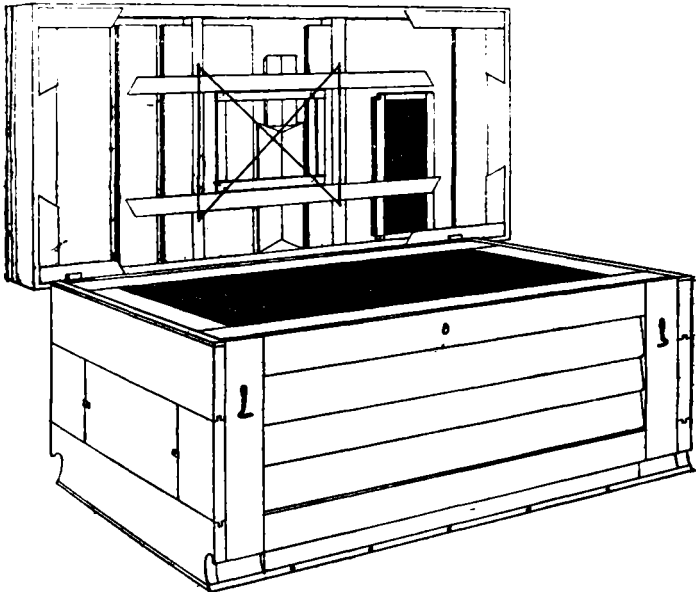
tozva, de a méznek is jut hely elég, azután az ilyen egészen mézes lépekből is több méz pergethető ki, mint pl. 2 drb. fél olyan nagy kerületű lépekből, egyszóval úgy tenyésztési, mint mézelési szempontból különösen pedig az áttelelés szempontjából igen fontos tényező ez! (3. sz. ábra.)

A kaptárnak mint tudjuk, nincs felső mézkamrája, tehát a keretek fölött 7 mm.-nyire már a fedődeszkák, fekszenek 11 drb.: vagy pedig egy nagyterjedelmű rostaszövetes ráma, mit különösen nyáron és szállításkor használhatni előnyösen; a fedődeszkák különben azt is szolgálják, hogy a család részlegesen kezelhető úgy a fészekben, mint a mézkamrában.

Nézzük most a kijáronyilást! Felsőkijáratú a kaptár s ez a kaptár közepén van elhelyezve, úgy, hogy a mézkamrába is szól. Belülről 4 $\frac{1}{2}$ m. és 32 $\frac{1}{2}$ m. hosszú, kívülről pedig szintén 4 $\frac{1}{2}$ m., de 36 $\frac{1}{2}$ m. h., tehát kifelé bővülő, különös előnye ennek az, hogy a dugaszok igen könnyen kivehetők, bárhogyan is beragasztották azt a méhek. A kijárat kívülről egy félig rácsos, félig rostaszövetes szabályozóval van ellátva, mely úgy alkalmazható, hogy szállításkor a rostaszövetes rész kerülhet a

kijáráshoz, a rácsos rész pedig alul marad. Ennek levételével szabályozhatjuk a kaptár kijárójának nagyságát is a dugaszokkal. (4. sz. ábra!) Egy igen elmés szerkezet által a kijáratot csak akkor lehet kezelni, ha a kaptár tetejét felnyitjuk!

Lássuk most a tetőszerkezetet! A tetőszerkezet

A kaptár berendezése vándorlásra.

tulajdonképpen raktár is, mert a belső részén talál elhelyezést sok olyan tárgy, ami a teljes kezeléshez szükséges, így: a rögzítő alkatrészek, stb. A tető szélei, a perem nagy része, látható a 2. sz. ábránál, kiszedhetők, ami a szállításkor nyer nagy fontosságot, ugyanis ezek helyén kellő levegő jut a méhekhez, tehát a lefulladás ki van

zárva. E kiszedett alkatrészek a tetőn belől helyezhetők el anélkül, hogy a sok levegőző területet megkisebbitenék. Ugyancsak itt helyeződnek el azok az alkatrészek is, melyek a kereteket tartják biztonságban, továbbá itt van helye a rostaszövetes rámának is. Különben pedig a tető zárható s ha még a perem kiszedhető részei nincsenek is a helyükön, a keretekhez, de általában a belső részekhez sem lehet hozzáférni. (5. sz. ábra!)

De nézzük csak a kaptár kezelését! A kaptárt szereljük fel 24 drb. NB kerettel, melyekben bedrótozott egész lap műlép van s válasszuk 2 felé, mert 2 rajt helyezünk el a kaptárban! Valamelyiknek elől hagyjuk nyitva a kijárat felét, a másiknak pedig az oldalon levő kisegítő kijáratot, melyet a 1. sz. ábrán láthatunk. A raj népe hamarosan megnyugszik s hozzákezd építeni. Jó hordáskor hihetetlen gyorsan kiépití a lépeket s az anya serényen petéztvén, a család erősödik, de vagyonosodik is, mert erre helye bőven van. A fiasítás inkább a keret alsó részén van, míg a méz felül raktároztatik el. 2—3 hét alatt 2 erős családunk van, melyek ha van jó hordás, felesleget is adhatnak. A családokat bolygatnunk nem kell, akár felé se nézzünk, amit azonban egy méhész sem tesz meg. Ha tehát mégis megbolygattuk, akkor az építményeket rendezhetjük és pediglen az egészen kiépítettek közé kevesebb kiépítetteket helyezünk. Most már jövőig igazán nem igen kell a családot bolygatni, mert az tökéletesen rendben van, tavasszal azonban e 2 családot széthelyezzük, azaz az egyiket lépeivel egy másik üreslakásba helyezük át s mindkettőnél az egész teret adjuk ki, esetleg egész lap, bedrótozott műlépes keretekkel s ha elkövetkezik a főhordás, nyissuk meg a méz-kamráját, vagyis helyezzük be a Hannemann rácsot és

az teljes kijáratot adjuk oda s őszig ismét ne bolygassuk őket, illetve csakis amikor a mézet vesszük el. A H. rácsot csak abban az esetben helyezzük a fészek és mézkamra közé, ha a mézkamrát tartalék léppel szereltük fel, ha azonban építettünk kell a mézkamrában, akkor mellőzzük a H. rácsot. Ekkor az egész mézes, felesleges keretéről söpörjük be a méheket a költőtérbe s a kereteket pedig pergessük ki. Telelni a céltudatosan kipergetett családot nem igen kell, mert annak van mézkészlete a költőtérben elég s ha mégsem volna, akkor azon könnyen segíthetünk. 3—4 félig mézes keretet adjunk be egymás mellé a családnak, vagy pedig etessünk ennek megfelelő mennyiséget ikrás mézzel s ha ilyen nincs, keverjünk porcukrot a mézbe s majd egyiket fedődeszkát kenjünk be s így borítsuk a fészek fölé. A családok anyátlanság esetén, vagy ha igen gyöngékválnának, egyesítendő, illetve anyásítandók az ismertes módokon.

Hanem vegyük a kaptár legszebb alkalmazását, a vándoroltatását! Ez nagy munkálatnak tetszik azoknak, akik nem ismerik az e kaptárral való vándorlási módot. Napközben a kaptárt felnyitjuk s az egész teret kiadjuk a családnak, esetleg fél részben egész lap drótozott műlépeskeretekkel, majd eltávolítjuk a fedődeszkákat s felhelyezzük a rostaszövetes rámat. Ezután a tetőszerkezetét készítjük el, a perem kiszedhető részeit eltávolítjuk s helyükre tesszük azokat a fedélzeten s ha majd estére a kijáratot elzártuk a rostaszövetes résszel, a kaptárt lezárás után szállíthatjuk a kijelölt helyre, mely 3—4 napig is tarthat s 300 km. távol is lehet, oly annyira bírják a méhek a szállítást! Ott azután csak a kijáratot állítjuk vissza s kész a munkánk. Visszaszállításkor szín-

tén nincs bajlódás, mert a mézet otthon vesszük el, csak a kijáratot kell ismét szállításra elkészíteni s indulhatunk haza a vándorlásból!

Ezekben volt ismertette röviden a kaptár szerkezetének s kezelésének lényege, melyeket végül csak azal egészíthetünk még ki, hogy: az érdeklődők bővebbi ismertetésért forduljanak a „Méhészet“ c. szaklap érdekes Szerkesztőjéhez: boczonádi Szabó Imre úrhoz, Újpest, Széchenyi-u. 7. sz., hol is készséggel szolgálnak minden nemű utasítással. Ami pedig a kezelést illeti, legajánlatosabb egy kísérlet. Aki más kaptárral tud méhészkedni, ezzel még inkább fog tudni, mert itt nincs semmi mesterkéeltség, azután ha volna is, az csak az eredmény fokozására irányulhat, ezért pedig ki ne „mester“-kedne?!

Boczonádi Szabó napviaszolvastója.

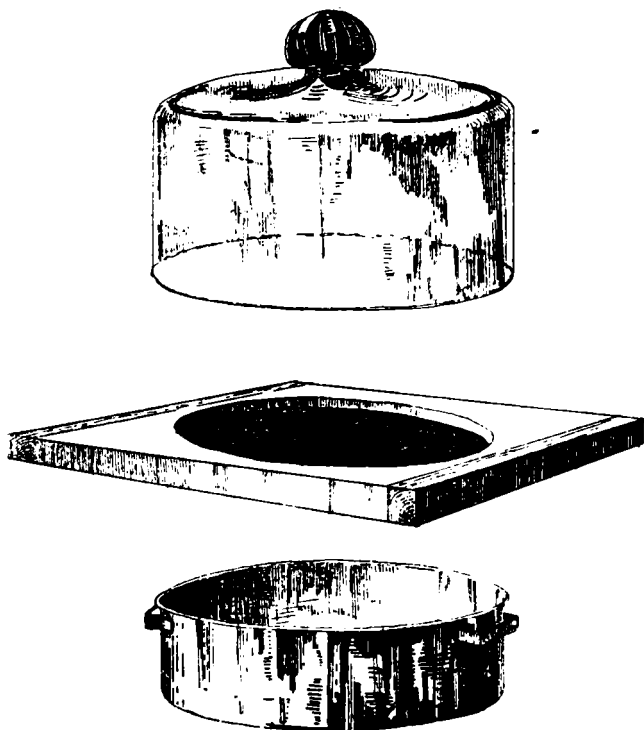
B. Szabó Imre ur leírása után ismerteti: **Jancsovics Endre.**

Egy nap viaszolvastót mutatunk be, melynek az a legfőbb előnye, hogy könnyen előállítható; vagyis nem kell hozzá asztalos, bádogos, üveges s egyéb — ma nehezen kapható — mesterember.

A viasz lecsepegéséhez alkalmazunk egy közönséges vízzel $\frac{1}{3}$ részig telt mázas lábast, erre jön egy megfelelő nagyságu, 2 szélén hevederezett deszkalap, melynek a lábásra eső részén, kivágott helyen cinezett rostaszövet van felszegezve, amire jön a kiolvasztandó sonkoly v. viasztörmelék. Az egészet aztán leborítjuk egy üveg-

haranggal s napos helyre tesszük, hol a viasz igen szépen kiolvad.

Az összeállításnál arra ügyeljünk, hogy az üvegharang ne legyen tulságosan nagyobb a lábasnál, mert akkor könnyen felborul, azután a deszkába fűrészelt rostaszövetes körlap legalább 1—1 $\%$ -rel legyen kisebb átméretű a lábasnál.

Boczonádi Szabó napviaszolvasztója.

Méhész humor.

A bajusznövesztő.

Nagy bajusza volt Péter gazdának, aki máskülönben szenvedélyes méhész volt és a pihenés óráit rendszeren méhei között töltötte.

A gyérbajuszú Mihály szomszéd sovár szemmel kacsingatott át a jóhozamú méhész gazdaságra, mert hiszen az ő árva, kopott kasos családjai nem sok haszonnal kecsegtették. Jobban fájt neki mégis a szomszéd hatalmas, szép bajusza. Szentül meg volt győződve, hogy valami varázsszerrel növesztette olyan nagyra.

Sokáig nem birta a hallgatást s egy reggel átszól a szomszédhoz :

— Há' mán minek bújja ke' örökösen azokat a dungókat. Bizonyosan ők hordják kijednek a bajuszpedrőt.

— Na megállj, most megtréfállak — dörmögi magában Péter, kinek a rest méhész sanda irigysége nem igen vált a kedvére.

— Mond valamit Mihály szomszéd s ha ki nem kiabálná nagy dologra tanitanám. Mert hát, ami igaz, igaz: valóban a méhek hordják nekem a bajusz pedrőt. Tudja-é ke', hogy a méztől nő igazában a bajusz, csak hogy módjával kell azt használni! Fordítsa fel reggel jókor az egyik kast s vegyen ki belőle egy darab jó mézes lépet. Mossa meg jól az orra alatt és ne pipáljon előtte, azután kenje be jól a mézes léppel a bajusza helyét, hogy csurogjon a méztől. Mikor ezzel elkészült feküdjék ki a méhei elé a napra, s mozdulatlanul várja míg a méhek odahordják a bajusznövesztőt.

Hajlott Mihály bá' az okos szóra s másnap reg-

gel az előírás szerint kora reggel a méhes előtt várta a csodát. A nagy várakozásba el is szenderedett s álmában szinte érezte, hogy a bajusza hogy nő és sűrűsödik. Gyönyörűséggel nyul az orra alá, hogy egyet sodorintson rajta s hirtelen valami éles fájdalomra ébred fel, mely az újjába és ajkába egyszerre nyilallott bele.

Mihály gazda bajusza nem nőtt meg ugyan, de ajaka, keze és orra ugyancsak megnőtt a friss mézre gyűlt méhek szúrásaitól. A faluba pedig, mindenki mézes Mihálynak hívja.

A méh és a szentjános bogárka.

Viharverte méhészeti szaktanító tart előadást a méhek munkaképességéről. Egész életében valami újat, nagyot szeretett volna alkotni a méhészetben, de egy pár perccel mindig megkésett találmányával.

Most azonban szinte érzi, hogy mindenkit megelőzőtt és eszméjével lázba fogja ejteni ezt a repülőgépes, tengeralattjárós világot.

Tárgya, a méhek munkaeredményének fokozása, közeledik a csattanójához.

— Láthatják igen tisztelt hölgyeim és uraim, hogy a méh sem számának szaporításával, sem testének növelésével nagyobb eredményt a gyűjtésben felmutatni nem tud, mert a termelés arányában növekedni fog a fogyasztás is. Egy mód áll csupán rendelkezésünkre és pedig a munka órák kiterjesztése: éjjel is biztosítsuk a munka lehetőségét. A nehézség úgy-e bár a sötétség, a méh nem találja meg a virágokat?! Nahát ezen lehet segíteni az én korszakos gondolatommal. Keresztezzük a méheket a szentjános bogárkával és akkor örökölvén a szentjános bogárka foszforeszkáló képességét, megvi-

lágítja maga körül a virágokat és éjszaka is hordhatja a mézet. — (Kitörő taps és éljenzés).

A terméketlenség veszedelme.

A fiatal méhésztanár a terméketlen anyákról tart előadást a tanítónőképző negyedéves növendékeinek.

— Óvaintem, ha majd kikerülnek az életbe, fel lépjen családjaikban a terméketlenség nyavalyája, mert akkor elvitte az ördög a családot.

Kettős anyaság.

— A kettős anyaság eszméjét — mondja előadása folyamán a fiatal méhésztanár a tanítónőképző növendékeinek — még nem sikerült megvalósítanunk a családban, ha azonban ez a gondolat valósul, minek érdekében igen nagy szükségünk lesz az önök személyes segítségére, nagy lépéssel vittük előbbre a népesség kérdésének ügyét.

Rokkantak tanfolyamán.

Előadó: Mivel ragasztják be a méhek a kaptár repedéseit? *Rokkant:* Tripolisszal.

Építsünk méhésztotthont.

Gyórfi István.

Az emberiség történetének lapjait, ha forgatjuk lépten-nyomon tapasztalnunk kell, hogy minden nagy eszme, minden teremtő gondolat elfogadókat, követőket keres, hogy érvényesülni tudjon. A követők a közös.

cél valósításának jegyében tömörülnek, szervezetet alkotnak, hogy állásfoglalásuknak a közösség megnövekedett erejében könnyebben tért biztosítsanak, hogy az ellentétes áramlatokkal szemben sikeresebben védekezhessenek.

Az ember természetileg társas lény, de társulásának nem tisztán a megélhetés és fajfentartás az alapjai, hanem éppen szellemiségénél, intelligenciájánál fogva magas cél, művelődési eszme is lehetnek tömörülésének mozgató rugói.

E két szempont, az anyagi és szellemi, adják magyarázatát az államok és az államnak keretében a különböző egyesületek és szövetkezetek alakulási jelenségeinek.

Az egyesületek és szövetkezetek száma az egyes államokban a közműveltség magasság mérője. Mutatja, hogy az illető állam anyagi és szellemi, egy szóval műveltségi javait az egyesek is gyarapítani akarják, egyesületeikbe tömörülve, sajátos élet viszonyaiknak megfelelő módon. Az ország különböző vidékein lakók, a helyi viszonyoknak megfelelő foglalkozást, ipart, kereskedelmet, életmódot folytatnak s hasonlókép, a más és más szellemi álláspontot képviselő egyének a maguk meggyőződését juttatják kifejezésre. Így lehetséges, éppen e sajátságokat kitestestítő egyesületek és szervezetek útján, hogy a mozdulatlanak és változatlanak látszó géppálya keretében is biztosítva van a haladás.

Ilyen szempontok mérlegelése alapján alakult az Erdélyrészi Méhész Egyesület és harminchat éves múltjával igazolta, hogy Erdélynek, mint sajátságos földrajzi fekvésű országrész kulturájának fejlesztésében lényeges hivatása van. Anyagi s hasonló sajnálatos időközi akadályok azonban nem engedték, hogy munkakörét a maga

egészeben felölelje és betöltse. Az idő azóta sok mindenre megadta a feleletet és sok nehézséget eltávolított az előrehaladás útjából. A magyar gazdaközönség, éppen a háború teremtette kedvező és alkalmoszerű világításban megismerte a méhészetet, mint fontos közgazdasági tényezőt. Az elvi szempont győzött, a méhészet ma a közfigyelem és érdeklődés központjában áll. Most következik aztán a gyakorlati valószínű feladata, melynek megoldásánál már nem elegendő a biztosított rokonszenv, hanem kitartó munkásokra van szükség.

Az Erdélyrészi Méhész Egyesület érdekkörét természetesen az erdélyi specialis kivánalmaknak kielégítése foglalja le. Erdély földrajzi fekvésével, éghajlatával és növényzetével mindenek előtt számolnia kell az okszerű méhészetet irányító vezetőségnek. Egyelőre tehát maradjunk, ami szűkebb hazánk határain belül, amikor a méhkultúra fejlesztésén dolgozunk, de a méhészet általában érdeklő kérdések megoldásában semmi sem akadályoz, hogy az ország méhésztársadalmát, a maga egészében magunkhoz ne kapcsoljuk.

Ilyen általános érdekű dolognak tartom egy méhésztőlthon megalapítását szövetkezeti alapon.

Mi volna feladata a méhésztőlthonnak?

1. Megfelelő épületben és területen kísérleti állomást és minta méhészetet rendezne be, melyen kísérlet tárgya volna határozottan kimutatni, hogy erdélyi viszonyok mellett, milyen módon és eszközökkel lehetne elérni a méhészetben a lehető legnagyobb eredményt.

E célból az Erdélyrészi Méhész Egyesület, mint az ottlthon fenntartója vidékenkint fiók egyesületeteket alakítana ; ott minden egyes helyen méhészetet rendezne be és az eredményeket a további fejlesztés munkájában értékesítené.

2. Az otthonban méhészeti szakiskola nyerne elhelyezést, mely okszerű méhészeknek, méhészmunkásoknak és méhes vezetőknek vagy méhészmestereknek kiképzéséről gondoskodnék.

3. Az egyesület meglévő gépekkel felszerelt műhelyét az otthonba tenné át. Bevezetné az összes méhészeti eszközök és kaptárak tömeges előállítását, hogy az anyag olcsó beszerzése és nagyban való feldolgozása által, az ország minden részét olcsó és megfelelő kaptárakkal láthassa el.

4. Bevezetné az otthon főképpen a méhtermékek értékesítését. Mézes bödönöket, szállító kosarakat és ládákat készítene, melyeket árusítana is, de a maga céljaira is felhasználna a méz vásárlásánál és eladásánál. A méhészek hozzávetőleges termelésüket előre bejelentve idejekorán kézhez kapnák a szükséges szállító tartályokat s így az ország minden részében az értékesítés lehetősége biztosítva volna.

Átvinné az otthon a nyers viaszat és gondoskodnék a szükséges mennyiségű, jó minőségű, tiszta műlépről. Az összegyűlt anyagot azután az otthon intézősége megvizsgálná, osztályozná és kiárusításáról, feldolgozásáról gondoskodnék.

Ezek alkotnák nagy vonásokban körvonalazva az otthon feladatát.

Nagy általánosságban a megoldás lehetőségeiről is beszélhetünk.

A telek és épületek beszerzésének nehézségeiben remélhető, Kolozsvár város sem zárkoznék el a támogatás elől.

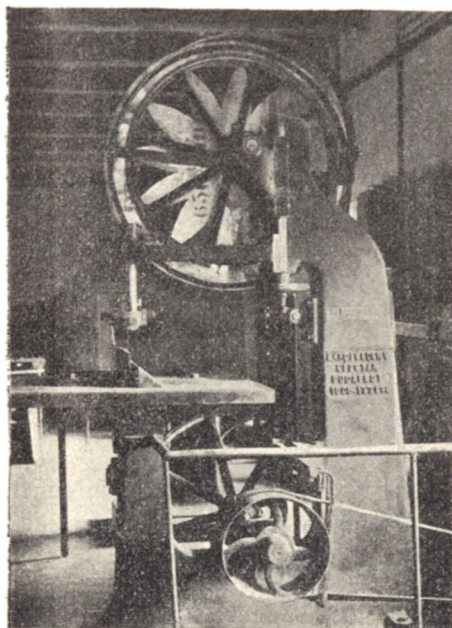
A kibocsátandó részvényeket nem volna nehéz elhelyezni gazdaközönségünknel, mely munkálatokban a magas földmívelési kormány jóakarató segítségére bizonynyal számíthatunk.

Minden eshetőséget mérlegelve arra az eredményre jutunk, hogy elérkezett a komoly megfontolás ideje, egy méhészotthon létesítésére vonatkozólag.

Kezdjük meg az előkészítő munkálatokat s közös megbeszélés, közös egyetértés alapján teremtsük meg azt az intézményt, melynek szükségét valamennyien régóta érezzük.

Az Erdélyrészi Méhész Egyesület műhelye.

Lehet-e, szükséges-e a mellékelt képeket magyaráznunk? Beszél az mindenik maga helyett. A képen is

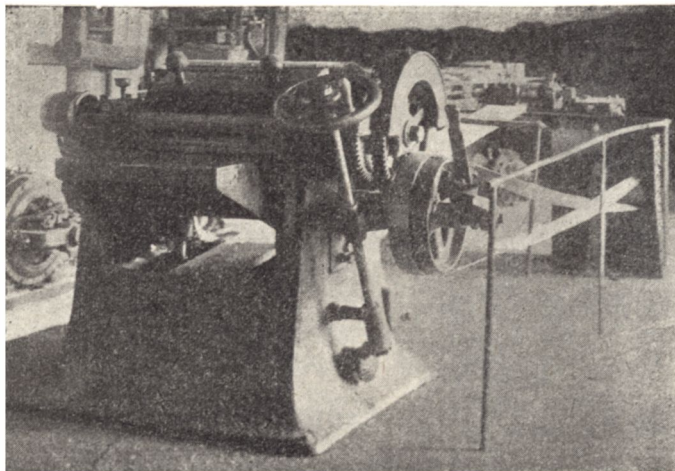
Szallagfűrész.

gyönyörűség nézni karcsú, acél testüket. Hát a mikor beszélni kezdenek a munka csodásan bűgő nyelvén? A magyar méhészethatalmas, boldog jövőjéről rajzolniak élénk varázslatos képeket.

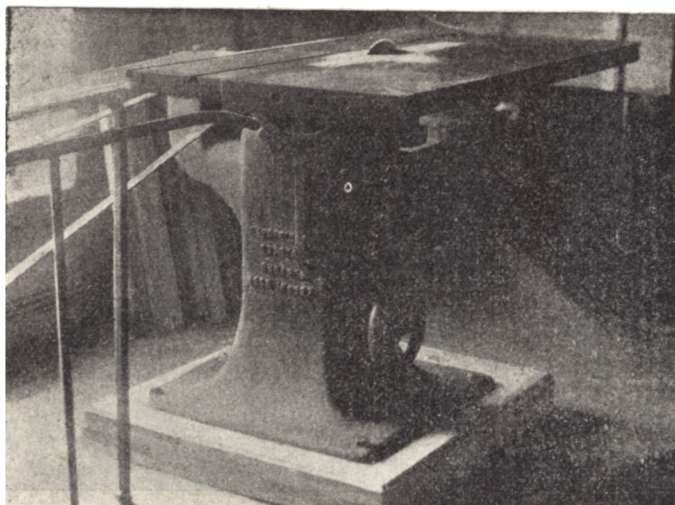
Féltett kincsei e gépek egyesületünknek. Ők ami érckarú, fáradhatatlan segítő társaink. E gépek a munkásai az első magyar kaptárokat és méhészeti

A kéziműhely belseje.

Gyalugép.

Körfűrész.

eszközöket készítő gyártelepnek. Majd ha elsimulnak az anyag szerzés nehézségei, megindul a munka a maga teljes nagyszerűségében. Egymásután születnek az olcsó méhesek, karcsú, tökéletes kaptárok s viszik szét az ország minden részébe a magyar méhészet diadalát.

A gépek most is járnak, a munkás kezek serényen dolgoznak, de egy szent célnak a betöltése feladatunk a jelenben : méhészeti eszközökkel, kaptárokkal szereljük fel a földmivelésügyi miniszterium kegyes jóvoltából a rokkant katoná méhészeket. E nemes kötelesség elvégzése után megkezdjük a szélesebb körű cél munkálását : segítésére sietünk az ország minden méhészenek.

Az iskolaméhes.

Ismerteti : **Jancsovics Endre.**

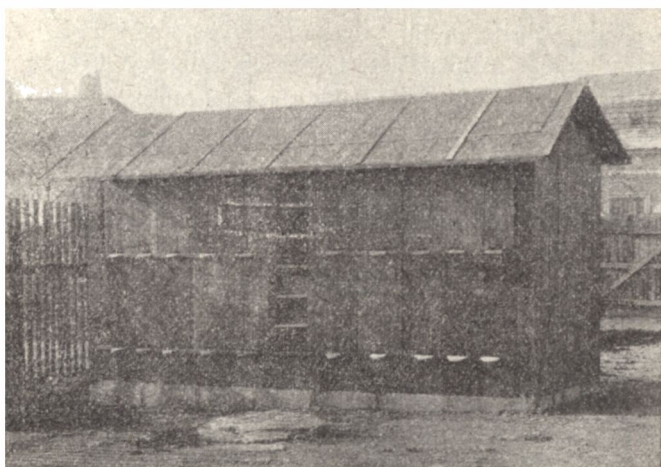
A rokkant katonák méhészeti kiképzése nem csupán a méhészkedést öleli fel, hanem a kaptár-, a kas-, a kisebb-nagyobb méhészeti felszerelés és eszközök, — sőt a méhesek készítésének megtanítását is.

A képeken bemutatjuk az iskolaméhest, milyeneket rokkantjaink készítettek s amilyenekkel a m. kir. földmiv. min. szerelte fel és fogja felszerelni azon intézményeket, hol a méhészet űzése példaként állhat s ahol a méhészkedni óhajtók taníthatók. E helyeken tehát egy minta méhes képét adjuk, amely a legolcsóbban előállítható, célszerű berendezésű s különösen tanításra alkalmas.

A méhes berendezése áll : 2 lépszekrényből, a méhlakásokból és a szerszámszekrényekből.

A lépszekrények rendszeren a szerszámszekrényeken álló kaptárokon helyezkednek el szélről, más esetben pedig a méhes hátsó oldalánál, a földön.

A méhes 14—24 méhcsalád elhelyezésére alkalmas, ez különben attól függ, hogy milyen kaptárokkal telepítjük be, mert be lehet telepíteni úgy, hogy az alsósorban, a szerszám szekrények fölött, 10 drb. egyes kaptárt

Iskolaméhes.

helyezettünk el, két szélén, a kaptárok fölött, a lépszekrényt s ezek közé meg egy közönséges, egy átmeneti, egy mézélő ládikás kast és egy anyanevelő kaptárkát; vagy pedig, ami a tanítási célnak jobban megfelel: az egyes kaptárok közé behelyezhetünk hármass kaptárt is, esetleg a 2 lépszekrény helyébe; a lépszekrényeket pedig a méhes hátsó oldalához szélről, alúl, a földre tesszük.

Készítkolamcherek a műhelytelep udvarán.

Lehet azonban a berendezést többféleképpen elhelyezni s ez a körülményektől függ. Ahol pl. nem a tanítási cél a fő, hanem a gazdaságosság, ott vagy csupán egyes, vagy csupán hármás, illetve mind a kétféle kaptárokkal rendezhetjük be a méhes előoldalát.

A kaptárok alatt van a szerszámszekrény, mely léptartóul is használható, különben pedig a szerszám szekrény ajtója egy lappancs szerkezettel zsámolyúl is szolgálhat.

A méhes hátulról nyitható fel s ezáltal világítódik is. A világítást azonban elől, szöktető ablakrendszerrel is célszerűen megoldhatjuk. (Amint a képen is jól látható.) A középső, egymásra felhajtható ajtószerkezet kezelés-kor kitámasztandó, úgyszintén a két szélső is. Tanításkor a hallgatók a méhesen kívül, a felhajtott ajtó szerkezet alatt állanak, míg az előadó a segítségével benn van.

A méhes alapzata kő v. téglalapzat cementhabarccsal bevonva, ebbe beékelődhetik a váz alapgerendázata, mely 4—5, v. 4—6 col vastag gerendázat. E gerendázatba ágyazódik be az állógerendázat, míg az összekötő és tetőgerendázat az állókba van bevésvé.

A burkolás $\frac{3}{4}$ col vastag deszkázat, ilyenekből legyen az ajtó szerkezet is, a tetőzet ellenben $\frac{2}{4}$ col vastag deszkázat legyen s ez vonassék be kátránypapírral, melyet célszerű bemeszteni, magát az egész méhest meg tanácsos karbolineummal bevonni.

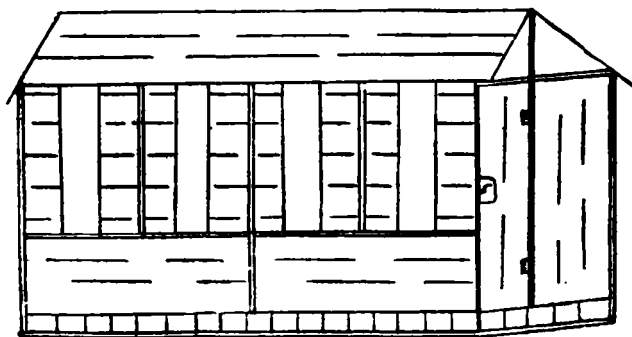
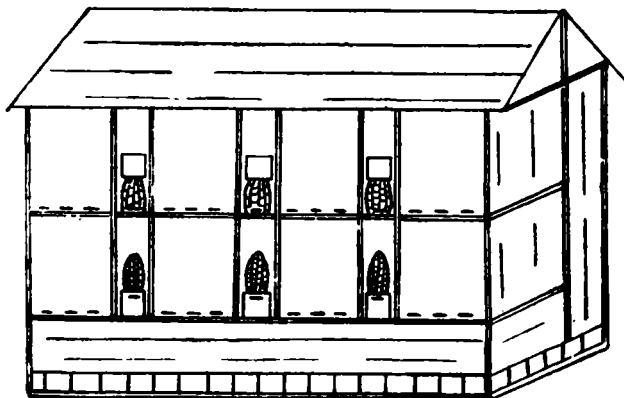
A méhes mérete: sz. 2·4 m.; h. 4·5 m.; közép m. 2·2 m.; esetleg néhány $\frac{1}{m}$ -rel rövidebb, v. hosszabb ill. magasabb is lehet.

Az előállítási ára kaptárok nélkül, a mai drága anyagárok mellett is, 480—520 K-ba kerül.

A kigazdaméhes.

Ismereteti **Jancsovics Endre.**

Azok részére, kik nem rendelkeznek megfelelő s elég nagy területtel a dúcrendszer üzéséhez s akik azt akarják, hogy egy tömegben, zárt helyen legyenek a méhcsaládok, igen célszerű zártméhest mutatunk be, a kigazdaméhest.

Kigazda méhes elülső és hátulso átnézete.

Hasonló az iskolaméheshez, azonban ennél a hely jobban ki van használva azáltal, hogy itt 30 méhcsalád helyezhető el s mivel nem kell hallgató közönségre számítani, hanem csak a megvilágításra, a hátsó felhajtható ajtószerkezeten némi változás van, azaz itt nem fel, de befelé szétnyíló ajtószerkezet van, ami még összehajtogatva keretbaknak is használható; azután valamivel keskenyebb is lett a méhes, mert nincs oly nagy szükség a belső területre sem. Ez a rendszer a képen jól kivehető.

A homlokfalba hatos oszlopokba állítunk 2 drb. hármast s az oszlopok között mézelő, v. átmeneti ládikás kasoknak hagyunk kelyet, úgy, hogy éppen 30 családnak van hely a méhesben. A kijárásokat külön-külön röpdesztkával kell ellátni, különben a méhek összezárhatnak.

A méhes egyik oldalán van az ajtó s a hátsó részen a befelé nyíló s oly képpen összehajtható ajtó szerkezet, hogy a három részből álló ajtószárny közé négy öt sorban kereteket helyezhetünk be s felül is, alul is összekapcsolva s alulról még egy deszkalapot betoíva, zárt keretbakot nyerünk.

Munkaközben a megfelelő ajtószárnyat használjuk s így az nem hat zavarólag. Munka után azonban tanácsos vízzel lemosni az oldalakat, mivel azok mézesek lehetnek s kívül esvén, a rablást könnyen felidézhetik.

Ez az ajtó szerkezet kissé komplikált, de ha ügyesen van megkészítve, igen jó szolgálatot tehet. Lehet e helyett tehát közönséges kitámaszthatóval helyettesíteni, mint az iskolaméhesnél.

A mérete s anyagszükséglete egyezik szintén az iskolaméhesével kevés különbséggel, úgyszintén a felállításának módja s rendje is.

Kaptárduc, talapzattal-tetőzettel.

Ismerteti: **Jancsovics Endre.**

Sokan a zártméhest feleslegesnek tartják, mert hiszen a méhcsaládok a szabadban felállított lakásban, ducokban, éppen olyan jól tenyésznek, mint a méhesben s a kezelésük is könnyebb, mint zárt helyen, de különösen azért tartják a ducrendszert célszerűbbnek, mert olcsóbb s azonkívül igen szép kerti dísz is.

Sok tekintetben igazuk is van az e nézetet vallóknak, mert hiszen a családok tényleg jól tenyésztenek, megfelelő időben könnyebb is a kezelésük, tényleg olcsó is a kiállításuk s igen szép kerti dísz is, azonban — és ez a legfontosabb — sokan azért nem használhatják, mert a ducrendszer nagy helyet igényel nagyobb méhállománynál, azután kívül eső helyeken, pl. szőlőkben, nincsenek is olyan biztonságban, mint a zárt helyen.

Megállapíthatjuk tehát a közéletet, mely szerint megfelelő hely hiányában, vagy ahol nincsenek kellő biztonságban a méhcsaládok, ott a zárt méhes alkalmazása lép előtérbe, ahol azonban van hely s a biztonság is megvan, ott a ducrendszer léphet előtérbe. Már meglévő méhes mellett azonban igen célszerű a méhészetbe bevezetni a ducrendszert, pl. a méhes mellett folytatólag vagy az utak mentén.

Akik zártméhesben óhajtanak méhészkedni, azoknak utmutatásul szolgálhat a bemutatott iskola, vagy a kispazda méhes, akik pedig a ducrendszert akarják üzni, azoknak ajánlatos többes kaptárokat, pl. 2 drb. egymásra állított hármas, vagy négyes kaptárt talapzatra állítani s egy olyan tetőszerkezettel ellátni, mely egyszerű ráhelyezéssel képezi a tetőzetet.

A talapzat 2—2 colos oszlopból készül, magassága 35—40 cm lehet; alája téglalapot kell készíteni s ezt vízszintezni. Erre helyezzük rá a kaptárokat s arra meg a tetőzetet, amely szintén 2—2 colos oszlopból és $\frac{2}{4}$ col vastag deszkából készül s magassága szintén 35—40 cm. A tetőzet kátránypapírral huzandó be s bemeszelendő, az egész alkotmány pedig karbolineummal vonandó be. Két duc egymástóli távolsága legalább 5 m. a sortávolság ugyanannyi.

A többes anyanevelő kaptárokat legcélszerűbb ducban elhelyezni s azokat a méhes körül felállítani.

Egy-egy talapzat tetővel 25—30 K-ba kerül.

A méh szemmel láthatólag a faj nemesítésére törekszik, de egyúttal megmutatja, hogy ezt a nemesedést csak az egyén boldogságának, jogainak és szabadságának rovására kívánhatja vagy érheti el.

*

A méh egész élete teljes önfeláldozás azzal a végtelen örök lényel szemben, melynek alkotó részét képezi.

*

A „kaptár szelleme“ határozza meg a faj geniuszának hozott évenkénti nagy áldozat, a kírázásnak pillanatát, mikor egy egész nép, jólétének és hatalmának tetőpontjára érve, hirtelen átengedi a jövő nemzedéknek összes gazdagságát és palotáit, fáradalmának minden gyümölcsét, hogy a távolban keressen magának új, bizonytalan, szegény hazát. Ez a tett, tudatos legyen bár, vagy nem, az emberi morált bizonynyára meghaladja.

A méhekre s a méhcsaládra, valamint a méhészet körébe tartozó fontosabb tudnivalók táblázatos kimutatása.

A méh (<i>Apis mellifica</i> L.)		
fellépésének ideje	rendszerinti állása	neme
A földképződés III. korszakában volt, mikor is az ember fellépett s amikor a virágos növények keletkeztek.	A gerinctelenek rovar osztályába, a teljesen átalakulók, részarányos testűek, hártväs szárnyúak, izüilt lábúak, ful-lánkosak, társaságban élők és virágkedvelők csoportjába tartozik.	nőneműek : anya, dol- gozó; him- neműek : here.

A m é h e k						
neme és élet- tartama	fejlődésük ideje			testük		nyelvük hossza
	pete	álca	báb	hossza	súly	
anya, 3—5 év	3	6	7	16—18 ^{m/m}	0'16—21 gr.	4' — ^{m/m}
dolgozó, 1—9 hó	3	7	11	11—13	0'11—13 "	6'2—5 "
here. 1—5 hó	3	6	15	13—15 "	0'20—24 "	4' — "

Az anya petezésének folyamata egész életén át						
Hónap	naponta	havi átlag	Hónap	naponta	havi átlag	1 évi átlag
Január	100—150	1000—1500	Junius	1800—2900	9000—14000	300000
Február	150—250	3000—9000	Julius	2900—1800	9000—4000	
Március	250—500	9000—11000	Augusztus	1800—1000	4000—11000	egy életén át
Április	500—1300	11000—40000	Szeptember	1000—500	11000—9000	
Május	1300—1800	40000—90000	Október	500—100	9000—	

Egy középerős méhcsalád			r a j		Egy munkás méh elbir egyszerre	
neme	népessége	súlya	népessége	súlya	mézet	virágpont
anya	1		1		mézyomraban	lábain
dolgozó	20000—70000	2'4—4'	9000—30000	1'—3'2	mgr.	
here	500—2000	gr.	100—800	kgr.	.61:35	45:50

Egy gyűjtőméh a főhordáskor, 2 km középtávolságról, napi 13 órai munkaidőben, $15 \frac{m}{mp}$ -nyi sebességgel, megfordul 42-szer, egyszerre 61:35 mgr. nektárt hozván magával, egy nap alatt egy munkás méh 0:30 gr. nektárt gyűjthet be, egy 15000 gyűjtőméhvel bíró család akkor naponta 5000 gr. nektárt gyűjthet be.

Egy középerős méhcsalád		Egy középerős raj	
munkafelosztása a tenyésztésidőben			
gyűjt	15000	8000	folyton több
fiasítást nevel, ápol	18000	épit	1000 „ kevesebb
egyéb belső munkát végez	9000		3000

10000 építő méh munkafelosztása azon idő alatt, míg a lakást beépíti					
Nap	Az építők száma	Mennyit épít cm ² -ben	Nap	Az építők száma	Mennyit épít cm ² -ben
1-ső	10000	1000	8-ik	6500	350
2-ik	9500	900	9-ik	6000	300
3 „	9000	800	10 „	5500	250
4 „	8500	700	11 „	5000	200
5 „	8000	600	12 „	4500	180
6 „	7500	500	13 „	4000	160
7 „	7000	400	14 „	3500	140

Napi átlag : 300 $\frac{cm^2}{m}^2$. Heti átlag : 2000 $\frac{cm^2}{m}^2$. Havi átlag : 10000 $\frac{cm^2}{m}^2$. Évi átlag : 120000 $\frac{cm^2}{m}^2$.

Egy közepes hordású vidéken egy középerős család adhat felesleg mézet: 12-16 kgr-ot; viaszt: —50—120 kgr. ad; begyűjthet átlag összesen 30—, 42— kgr.-nyi mézet; viasztermeléshez felhasználnak kgr.-onként 10 kgr. nektárt és 1 kgr. virágpórt.

Egy középerős méhcsalád 1 évi átlagos gyűjtése és fogyasztása havonként

hónap	gyűjt	fogyaszt	hónap	gyűjt	fogyaszt
Január	— gr.	300 gr.	Julius	8000 gr.	3000 gr.
Február	— "	850 "	Augusztus	4000 "	1400 "
Március	1000	1200 "	Szeptember	1500	1200
Április	4000	1400	Október	—	700
Május	5000	2800 "	November	—	400
Junius	12000 "	2800 "	December	— "	300 "

Hőmérsékleti adatok C°-ban

A fészkek melegsége		A méh		
télien	nyáron	legszorgalmasabb	nem dolgozik	megdermed
24--26	23--32	22--24	alul 12--35 felül	7-8
A fiasítás meghűl 18°; elhal 15°; él 18-tól 35-ig				
A méhekkel lehet dolgozni 11--12° melegben is még.				
A viasz meglágyul 30°-nál, megolvad 63°-nál.				

A sejtek száma 1 $\frac{cm^2}{m^2}$ -nyi lép mindkét oldalán és méretei

heresejt	477	széles	7.40 $\frac{m}{m}$	mély	15.5 $\frac{m}{m}$
dolgozósejt	851		5.40 $\frac{m}{m}$		11. $\frac{m}{m}$

A méhtermékek fajsúlya és a különböző mézek sűrűsége							
méz fajs.	viasz fajs.	akác	hárs	v. virág	tisztes-fű	repce	méz-harman
1:32	0:92	79 ⁰ / ₁₀₀	89 ⁰ / ₁₀₀	84 ⁰	82 ⁰ / ₁₀₀	77 ⁰	74 ⁰
1:39	0:96						

A Hannemann rács mérete: 4,5–26 $\frac{m}{m}$.

A lép utcák távolsága 9 $\frac{m}{m}$. Más távolságot, ha 5 $\frac{m}{m}$ -nél kisebb beragaszt, ha 7 $\frac{m}{m}$ -nél nagyobb, beépít a család.

Néhány ismertebb méhlikás méretei.

A méhlikás neve	Költő terének űrtartalma	Keret méret $\frac{cm}{m}$ -ben		
		Felsőléc	Alsóléc	Oldal
Orsz. Magy. Méh. E. 4 ks. egyes kaptár	25–39–37 $\frac{cm}{m}$ 36075 $\frac{cm^3}{m^3}$	25—	24—	18:5
Mayer-féle kaptár	U. a.	26—	24—	35—
Hungaria 4 ks. egyes kaptár	27–48–41 $\frac{cm}{m}$ 43136 $\frac{cm^3}{m^3}$	28—	26—	22:5
Donáth-féle kaptár	Belső szélesség 32— cm. 134'00 dcm ³	31—	30—	21—
Valló Á.-féle amerikai kaptár	40–25–41 $\frac{cm}{m}$ 41000 $\frac{cm^3}{m^3}$	41—	39—	23—
B. Szabó-féle 42-es vándor kaptár	44–33–58 $\frac{cm}{m}$ 84216/2 $\frac{cm^3}{m^3}$	42—	42—	30:5
Közönséges kas	24000 $\frac{cm^3}{m^3}$	—	—	—
Átmeneti kaptár	24000 $\frac{cm^3}{m^3}$	Különféle lehet.		

A méhállomány törzskönyve.

Sorszám	A méhalkás elhelyezése és neve: méhes, dúc, kaptár, átmeneti kaptár, kas	A népesség állapota: törzs, raj, anyanevelő	Az anya évszáma és milyensége	A népesség tevékenysége			Észrevételek
				Rajzott	Épített	Felesleg adott mézet	
1	1. sz. méhes, alsósor 1. egyes kaptár	törzs, 18 drb. kereten	1915. május, term.	1915. máj. 20-án	8 drb. műlépet	15 kgr. mézet, 2 boxest	Ingerlékeny nép, szorgalmas
2	1. sz. méhes, alsósor 2. hármas kaptár 1. család	raj, 16 drb. kereten	1914. június, term.	—	12 drb. lépet és 4 drb. műlépet	—	Csendes nép
3	1. sz. méhes alsósor 2. hármas kaptár 2. család	törzs, 20 drb. kereten	1915. június, term.	Az 1. sz. műrajhoz adott 4 fiasítás népes és 2 mézes keret	6 drb. műlépet	16 kgr. mézet	Igen csendes és szorgalmas nép
4	1. sz. méhes, alsósor 2. hármas kaptár 3. család	törzs, 18 drb. kereten	1914. június, term.	Az 1. sz. műrajhoz adott 2. anyából, csőt és fias. népes keret.	8 drb. műlépet	18 kgr. mézet	—
5	1. sz. méhes alsósor 3. átmeneti kaptár	raj, kész lép építménnyel	1915. június		10 drb. boxest	10 drb. boxest	Ingerlékeny nép
39	V. dúc, felső hármas kaptár, 1. család	törzs, 20 drb. kereten	1916. június	1916. jun.	—	20 kgr. mézet	Lépei öregek

Magyarország állami méhészeti intézményei.

A m. kir. földművelésügyi ministerium Budapest. V. Országház tér 11 sz. XI—3. *ügyosztálya*. Főosztályvezető: berei dr. Papp Ragány István, min. tanácsos; osztályvezető: Krenedits Ferenc min. titkár; országos m. kir. méhészeti felügyelő: Kovács Antal kir. tanácsos, a k. a. é. k. tulajdonosa; méhészeti segéd: Domby József.

Hatásköre: az ország méhészeti ügyeinek legfőbb intézése; alája tartoznak: a m. kir. méhész és kertészsegéd iskola Gödöllő; a szaktanácsadó méhészeti kerületek; felügyelete alá tartoznak: a hazai méhészeti egyesületek és egyéb méhészeti intézmények.

2. *A m. kir. méhész és kertészsegéd iskola Gödöllőn*. Igazgató: Valló Árpád; m. kir. méhészeti szaktanító: Bätler Béla; m. kir. főkertész: Fábíán Sándor; m. kir. kertészek: Szigethy József, Mokros István.

Célja: Önálló méhészek, méhész munkások és kertészsegédek kiképzése elméletileg és gyakorlatilag, azután a méhészek és kertészek mintájául szolgálni.

Felvételi feltételek: Az intézetbe oly ifjak vétetnek fel, kik életük 16. évét már be, de még a 30. évüket nem töltötték be. *Előképzettség*: 6 elemi osztály végzése, vagy legalább is az írás, olvasás és számolásban annyi jártasság, amennyi a 6. elemi osztályt végzetektől várható; legalább 1 évi gazdasági, kertészeti gyakorlat; magyar állam polgárság; orvosibizonyítvány a testileg és szellemileg alkalmas voltról. *A felvétel módja*: Április hónapig folyamodvány nyújtandó be a Nagyméltóságú m. kir. földművelésügyi Minister Úrhoz Bp-re (a folyamodvány és mellékletei szegénységi bizonyít-

vány alapján bélyegmentesek, ellenkező esetben nem): a folyamodványhoz csatolandók: 1. születési anyakönyvi kivonat, v. keresztlevél; 2. az előképzettségről szóló bizonyítvány; 3. a gyakorlatot igazoló bizonyítvány; 4. orvosi bizonyítvány; 5. községi bizonyítvány. A *felvett növendékek*, kik az intézetben teljes ellátást, sőt az erre szoruló ruházatot és egyéb felszerelést is, teljesen ingyen kapnak, felvételükről értesítést kapnak annak idején s kötelesek a pontos időben jelentkezni Gödöllőn.

A *méhészeti 2 éves tanfolyam* felöleli a közismereti tárgyakat, különösen a méhtenyésztést, kaptár stb. készítést, a háziipart, de kötelesek a kertészeti tanításokban is részt venni, azonkívül minden egyéb munkálatot is végezni. E tanfolyam befejezése után vétetnek fel a jelentkezők a

Kertészsegédi tanfolyamra (3. évfolyam), mely jogosultságot ad az „Orsz. kertészsegéd Vizsgáló Bizottság” előtt, Budapesten, az Orsz. Magy. kertészeti Egyesületben, leteendő kertészsegédi vizsgálaton való részvételre.

A *végzett növendékek*. A 2 éves méhészeti tanfolyamot végzetek önálló méhészetet űzhetnek, olyanokban, mint méhészek alkalmaztatnak; kiképzésük lévén a kertészeti munkálatokban, tehát kisebb gazdaságokban is igen szép munkakörük nyílik, mint méhészkertészeknek. A kellő szorgalmat tanusított végzett növendékeket az Igazgatóság állásba segíti, míg az önálló méhészetet kezdők a földmivelésügyi miniszteriumtól természetbeni, kezdő segélyben részesülhetnek; akik a III. évf. elvégzése után a kertészsegédi vizsgálatot letették, azok nagyobb kertészetben nyerhetnek alkalmaztatást.

Az iskola a m. á. v. bp-hatvani vonalán, Isaszeg és Gödöllő községek között fekszik, van vasuti megállóhelye: „Méhészeti Gazdaság“. Az iskolai célon kívül főképpen arra szolgál, hogy az okszerű méhészetnek és kertészetnek mintája legyen, ezért is nyilvános jellegű s úgy méhészeti, mint kertészeti kérdésekben teljesen ingyen szolgál mindennemű felvilágosítással, szaktanácscsal, utbaigazításokkal. A nyári időszakban 3 hetes méhészeti tanfolyamok tartatnak földmivesek, gazdasági alkalmazottak, lelkészek és tanítók, továbbá vasutasok és háziasszonyok részére. Az erre való tudnivalók a méhészeti és gazdasági s társadalmi irányu lapokban annak idején közöltetnek.

A méhészeti szakoktatás.

Az állam gondoskodik arról, hogy az ország különböző vidékein, a helyi viszonyokkal ismerős szakfériak vezessék a közönséget az okszerű méhtenyésztés üzésében s hogy ezen szakfériak az egyes gazdasági irányban is működő intézetekben tanítsák a méhtenyésztést a növendékeknek s időszakonként 3 hetes tanfolyamokon, a földmivelők-, gazdasági alkalmazottak-, vasutasok-, lelkészek- és tanítóknak. A következő kerületi beosztás szerint az érdeklődők tehát bizalommal forduljanak a szakközegekhez mindennemű méhészeti ügyben, kik készséggel és ingyen szolgálnak utbaigazítással, szaktanácssal a hozzáfutulóknak.

Az ország 16 kerületre van felosztva vármegyénként s e kerületek a következők:

I. kerület, vezetője : Deák Imre c. m. kir. méhé-
szeti felügyelő, beosztva : Lakner Vidor m. kir. méhé-
szeti szaktan. Kalocsa, Pest Pilis Solt Kiskun vm.,
Esztergom vm., Tolna vm.

II. kerület, vezetője : Valló Zoltán m. kir. méhé-
szeti szaktan. Pécs, Baranya vm., Csongrád vm., Bács-
bodrog vm.

III. kerület, vezetője : Körmendy József m. kir.
méhészeti szaktan. Kaposvár, Somogy vm., Zala vm.,
Vas vm.

IV. kerület, vezetője : Bucsy J. Jenő m. kir. méhé-
szeti szaktan., Győr. Győr vm., Moson vm., Komárom
vm., Veszprém vm., Fejér vm.

V. kerület, vezetője : Betöltetlen ; id. vezető :
Nagy János Temesvár, Pozsony, Pozsony vm., Sopron
vm., Nyitra vm., Bars vm.

VI. kerület, vezetője : Jancsovics Endre m. kir.
méhészeti szaktan. Stubnyafürdő. Túrócz vm., Trencsén
vm., Árva vm., Liptó vm., Zólyom vm.

VII. kerület, vezetője : Pomekács Mihály m. kir.
méhészeti szaktan. Igló. Szepes vm., Sáros vm., Gömör
vm., Abauj-torna vm.

VIII. kerület, vezetője : Betöltetlen ; id. vezető :
Nagy János Temesvár, Eger, Heves vm., Jász-Nagykún-
Szolnok vm., Borsod vm., Hont vm., Nógrád vm.

IX. kerület, vezetője : Rózsa János m. kir. méhé-
szeti szaktan. Sárospatak. Zemplén vm., Ung vm., Sza-
bolcs vm.

X. kerület, vezetője : Nemess Győző m. kir. méhé-
szeti szaktan. Nagyvárad, Forgách Lajos m. kir. méhé-
szeti szaktan. szabadságon. Bihar vm., Békés vm.,
Hajdú vm.

XI. kerület, vezetője : Nagy Géza m. kir. méhészeti szaktan. Szatmárnémeti, Szatmár vm., Ugocsa vm. Bereg vm., Máramaros vm.

XII. kerület, vezetője : Donáth Aladár m. kir. méhészeti szaktan. Kolozsvár, Kolozs vm., Szilágy vm., Besztercenaszód vm., Tordaaranyos vm., Szolnok Doboka vm.

XIII. kerület, vezetője : Gál Imre m. kir. méhészeti szaktan. Székelyudvarhely, Marostorda vm., Udvarhely vm., Csik vm., Háromszék vm.

XIV. kerület vezetője : Hrankay Béla m. kir. méhészeti szaktan. Nagyszeben. Szeben m., Fogaras m., Nagyküküllő vm., Kisküküllő vm., Brassó vm.

XV. kerület, vezetője : Berauer Béla m. kir. méhészeti szaktan. Gyulafehérvár, Alsófehér vm., Hunyad vm., Krassószörény vm.,

XVI. kerület, vezetője : Nagy János m. kir. méhészeti szaktan., Temesvár, Temes vm., Torontál vm., Arad vm. Csanád vm.

A fontosabb mézelőnövények csoportonként, azok virágzási idejének feltüntetésével.

I. csoport.

Gyomnemű réti, mezei és erdei növények :

Pitypáng márciustól, Szattyú áprilistól, Szarkaláb juniustól, *Tisztesfű*, *Füzike* juliustól, *Hanga* augusztustól, *Facelia*, *Mézkerep* májustól.

II. csoport.

Gyógynövények :

Zsálya, Izsóp májustól, *Levendula, Borsfű, Méhfű, Pemetefű* juniustól, *Szikkfű, Kakukfű, Kigyószisz* májustól, *Mályva, Ánizs* juniustól, *Gyűrűike* juliustól.

III. csoport.

Gazdasági és konyhakerti növények :

Pohánka, Repce áprilistól, *Borágó, Káposzta, Tök* májustól, *Dinye, Uborka, Paszuly* juniustól, *Napraforgó, Mustár, Mák, Dohány* juliustól.

IV. csoport.

Takarmányfélék :

Lóhere, Lucerna, Baltacim, Bükköny juniustól.

V. csoport.

Vadon tenyésző cserjék :

Vadrózsa, Málna,* Szeder* juniustól, *Fagyal*** áprilistól, *Jazmin*** májustól, *Semfű-semfa* juniustól, *Áfonya** juliustól.

A *-gal jelöltek hasznos cserjék ; a **-gal jelöltek diszcserjék is.

VI. csoport.

Disz- és hasznos cserjék :

Mogyoró* februártól, *Egres**, *Ribizli** áprilistól, *Tatárioncz*** márciustól, *Vadszőlő***, *Wistaria***, *Amorfa***, *Borsófa*** juniustól, *Som** márciustól, *Aranyeső*** áprilistól, *Bajnóca***, *Hólabda*** márciustól.

VII. csoport :

Disz- és hasznos fák :

Vadgesztenye junustól, *Juharfa* márciustól, *Akácfa* juniustól, *Hársfa*, *Berkenye* juliustól, *Égerfa*, *Fűzfa* februártól, *Szilfa* márciustól, *Kőrisfa* áprilistól, *Koelreutherya paniculata* juniustól, *Vörös fenyő* márciustól, *Tölgyfa* májustól, *Olajfűz* juniustól, *Bálványfa*, *Japán akácfa* juliustól, *Eperfa* juniustól.

VIII. csoport :

Gyümölcsfák és egyéb mézelőféleségek :

Mandulafa, *Bárackfa* márciustól, *Szilvafa*, *Almafa*, *Körtefa*, *Cseresznyefa*, *Megyfa* áprilistól.

Mézharmat v. manna.

A dült betüvel szedett növények különösen jól mézelők !

Akár a méhről, akár magunkról legyen szó, végzetesnek nevezünk mindent, amit nem értettünk meg.

A méhészetre vonatkozó fontosabb törvényes intézkedések.

A m. kir. Földm. Ipar- és Ker.-ügyi Min. ur 1869. évi 12766 sz. körrendeletében a méhek kártalanságáról szólván, szabályozza a méhészet felállítását is, különösen a szőlőkben; az 1891. évi 16655 sz. fm. min. rendelet világosan intézkedik a szőlőkben való méhészkedésről. Kapcsolatba hozva ezen rendelkezéseket a mézőgazd. és mezőrendőrségről alkotott 1894. évi XII. tc. 59. 60. §§-aival s az e paragrafusokat kiegészítő 48000/1894 sz. fm. min. által kiadott végrehajtási rendelet vonatkozó pontjaival, tiszta képet nyerünk úgy a méhészet felállítására, mint a költés-rothadás elleni védelemről s az idegen helyre települt raj tulajdonjogáról.

E rendelkezéseket adjuk az alábbiakban:

Az 1891. évi 16655 sz. fm. min. rend.: „Utóbbi időben ismételen és több oldalról panasz emeltetvén azon hatósági intézkedések ellen, amelyek a méhészkedést a szőlőkben megtiltani célozzák, indítatva érzem magamat, hogy a törvényhatóságot a következőkre figyelmeztessem:

A szóban forgó hatósági intézkedések azon téves nézetnek kifogásai, hogy a méhek a szőlőkben a virágzás, valamint az érés idejében tetemes károkat okoznak.

Ezen nézet helytelensége a szaktudósoknak a gyakorlatból meritett azon tapasztalatával cáfolható meg, hogy a méhek azáltal, hogy virágról-virágra szállnak, a himpor átvitele által a termékenyítést s ezáltal a gyümölcsképződést tetemesen elősegítik; ezen álláspontot foglalta el a volt fm. ip. és ker. Min. amidőn a term. tud. társulatnak véleményes jelentése alapján 1869. é.

12766 sz. valamennyi gazd. egyes.-hez intézett körrendeletével azokat figyelmeztette, hogy a netán területükön a méhészet ügyére vonatkozólag létező érintett előítéletek káros hatását a községek felvilágosításával megszüntetni igyekezzenek s ha a szükségesnek mutatkoznék, a hatóságokat is figyelmeztessék.

Ami továbbá azon állítást illeti, hogy a méhek a szőlőkben, kivált a szőlőérés idején károkat okoznak, megjegyzem, hogy ezen állítás is alaptalan; ugyanis a méhek gyenge, a darazsakétól eltérő rágószerveikkel az ép szőlőszemeket felnyitni nem képesek, tehát csakis a rothasztó őszi időjárás, avagy más oknál fogva amugy is felnyitott szőlőszemeket lepvén meg, ezáltal azt eszközlik, hogy a felnyitott szőlőbogyókból kifolyó vagy elrothadó lé nem megy veszendőbe, hanem mézzé feldolgozva nemzetgazdasági szempontból új értékképpen járul a közvagyonosodáshoz.

De végre nemcsak indokolatlanok, hanem célszerűtlenek is ezen hatósági intézkedések, mert tudvalevőleg a méhek több kilométernyire is elszállnak táplálék gyűjtés végett, tehát azon esetre, ha a méheseknek a szőlőkben való felállítása el is tiltatnék, ezáltal a kitűzött cél még el nem éretnék.

Mínthogy attól lehet tartani, hogy hasonló céltevésztett intézkedések által, amelyek a termelőknek amugy is kis táborát elkedvetleníti, a termelésnek ezen lendületnek indulít, kevés költséggel aránylag nagy jövedelmet hajtó ága ismét hanyatlni fog, a m. kir. belügyminiszter ural egyetértően felhivom a törvényhatóságot, intézkedjék aziránt, hogy a méhtenyésztéssel foglalkozó közönség az említett szőlőterületeken a méhészet üzésében a hatóságok által ne akadályoztassék. Bethlen s. k.“

Az 1907. évben kiadott 22691—IX—2—1916. sz. fm. min. rendelet.

„Az 1891. évi 16655. sz. alatt kiadott s másolatban idezárt körrendelet megküldése mellett tájékozás végett értesitem a címet, hogy a szőlőkben való méhészkedésre nézve jelenleg is érvényben levő idézett rendelet határozatai irányadók. Oly helyeken azonban, hol hegyközségek vannak szervezve, a hegyközségnek jogában van az 1894: XII. tc. végrehajtása tárgyában 48000/1914. sz. a. kiadott rendelet 64 §-a a) pontja alapján a hegyközségek területén folytatható másnemű gazdasági művelés tekintetében rendtartásilag megengedőleg, vagy tiltólag intézkedni. A hegyközségi rendtartásnak sérelmesnek vélt rendelkezése, nemkülönben a hegyközségi közgyűlés konkrét esetben hozott határozata ellen az abban meg nem nyugvó fél fokozatos felebbezéssel esetleg hozzám intézendő felülvizsgálati kérelemmel élhet.“

Az 1894. évi XII. tc. 59. §-a.

„Kirepült méhraját a tulajdonos, ha a keresést nyomban eszközli, másnak telepén szükség esetén a községi előljáróság közbejötté mellett is keresheti és elfoghatja, tartozik azonban a netán okozott károkat megtéríteni.

Ha a méhraj tulajdonosa raját két nap alatt nem kereste s el nem fogta, a raj annak tulajdonává válik, kinek birtokán letelepült vagy ki azt két napon túl elfogta.

A végrehajtási 48000 sz. rendelet erre vonatkozó pontja így szól:

„A kirepült méhraj felkeresése és befogása körül a községi előljáróság annak biztosítása érdekében köte-

les közbenjárni, hogy a tulajdonos a keresést és elfogatást szükség esetén másnak telkén is eszközölhesse.“

Az 1894. évi XII. tc. 60 §-a.

„Ha valamely méhesben ragadós költésrothadás üt ki, a rothadásos törzsek a baj felismerése után azonnal megsemmisítendőek. Ha elmulasztatnék, a községi előljáróság köteles a megsemmisítés iránt intézkedni.“

A végrehajtási 48000 sz. rendelet erre vonatkozó pontja így szól:

„Hogy a méhek ragadós költésrothadása terjedésének meggátlása érdekében a kellő felügyelet és ellenőrzés eredményesen gyakoroltassék, a községi előljáróság a méhesek időszakonkénti megvizsgálásáról és ennek a bajnak felismerése esetén, a törzsek megsemmisítéséről gondoskodni tartozik.“

Egy, 1901-ben kiadott fm. min. rendelet a szakoktatást szabályozza aképpen, hogy aki egy időszaki méhészeti tanfolyamon egyszer résztvett, más ilyen tanfolyamra fel nem vehető.

Egy másik, 1912-ben kiadott fm. min. rendelet a kezdősegélyezést ahoz köti, hogy a segélyezendő tartozik előbb méhészeti tanfolyamon résztvenni s erre vonatkozólag idejében folyamodni.

A rokkant katonáknak nyújtandó kezdősegélyezést a fm. min. abban állapítja meg, hogy: minden rokkant katoná, ki méhészeti tanfolyamot végzett s legalább 1—2 méhcsaláddal méhészkedni kezdett teljesen ingyenes kezdősegélyben részesíttetik. A kezdősegély áll a következő méhészeti tárgyakkól: 1 drb. hármaskaptár teljesen felszerelve, 1 drb. keretfogó, 1 drb. kaparó, 1 drb. sejtnyitó vila, 1 drb. keretbak, 1 drb. seprőgarat, 1 drb. műlép beragasztáshoz való deszka és 1 drb. keretsző-

gező ráma. Az eredményesen méhészkedők további segélyezésre tarthatnak igényt.

Tervezet készül a méhtermékek hamisításának megakadályozására, sőt a méhcsaládok lekéneezésének eltiltására Udvarhely vm. szabályrendeleti úton intézkedett is már.

Hasznos tudnivalók.

Különböző méhfajok.

Eddig színre három méhfajt ismerünk: feketét, szinest² és sárgát.

A *feketék* közül ismeretesek: 1. A közönséges fekete méh, mely Európa minden országában található. Vannak sötétebb és világosabb árnyalatú válfajai. A magyar méhnél egy kevésbé nagyobb. 2. görög vagy hymethusi méh a mieinknél nagyobb; színe sötétbarna, gyűrűi bronzszínűek s tóra sötétsárga pelyhezetű, azért hasonlít az olasz méhhez, nagyon szorgalmas gyűjtő. 3. A lunneburgi méh külsőleg hasonlít a közönséges fekete méhhez. Igen nagy rajzási hajlammal bír, de épen azért az anyatörzs nagyon gyakran elgyengül. 4. A kaukázusi méh valamivel karcsubb a fekete méhnél, színezete egérszürke, szép sárga gyűrűkkel. Igen szelid természetű és csak a legvégső esetben szúr, de keveset rajzik és lomhasága miatt szintén kevésbé szorgalmas gyűjtő.

A *színes* fajok közül ismeretes: 1. A magyar méh. Színe szürkés, gyűrűi sárgák, pelyhei szintén sárgák. Az olasznál szaporább, szerzési ösztöne igen kifejlett s épen ezért igen nagy hibája, hogy nagyon hajlandó a rab-

lásra. Egyébként az összes fajok jó tulajdonságait egyesíti magában: szapora, szorgalmas és kitartó, szelidségre nézve pedig vetekedik az olasz méhvel. 2. A krajnai méh nagyon szorgalmas és szapora, színezetére hasonlít a magyar méhhez és ettől csakis táncoló repüléséről különböztethető meg. 3. A bolgár méh az olasz méhtől csak valamivel sötétebb színezete által különbözik. 4. A hercegovinai és dalmát méh külsőleg a középhelyet foglalja el a magyar és olasz méh közt, amennyiben tora sűrű sárgás szőrrel van fedve s potrohát széles harangszinű gyűrűk övezik.

A sárga méhfajok közül ismeretes: 1. Az olasz méh. Színe sárga, torát és potrohát világos szőr fedi s potroha gyűrűi széles narancssárgák, különösen szép repülés közben, midőn aransárga színben játszik. Nagyságára nézve egyezik a magyar méhvel. A mieinknél kevesebbet gyűjt s a fekete fajuaknál szelidebb természetű. 2. A ciprusi méh színezetére hasonlít az olasz méhhez, különösen a dolgozók, melyek majdnem darázs karcsúságúak. Ezen faj igen jól telet s a hosszabb és keményebb telet is kiállja, szapora és gyűjtésben fáradhatatlan, azonban igen dühös természetű, miért is kezelése sok nehézséggel jár.

A „moka“ méh.

Érdekes faja a méhnek, mely a tropikus *trigona* fajhoz, az úgynevezett fullánknélküli moszkvitó méhfajhoz tartozik. A moszkvitó méhek számos változatát találjuk Közép- és Dél-Amerikában, Indiában és Ausztráliában, melyek mind gyűjtenek mézet, bár oly keveset, hogy a ceyloniak a mézzel együtt az egész fészket megesszik.

A moka méh azonban, melynek hazája északi Transvaal, kivételt képez. Egy család három-négy liter mézet is ad és méze sajátságosan jó minőségű. Van valamelyes igen kellemes savanykássága, mely elveszi a méz émelyítő édes ízét.

A moka méhnek két különböző fajú változata ismeretes. Az egyik igen-igen apró; a másik nagyobb, de ez is kisebb, mint a mézelő méh (*apis mellifica*).

A nagyobb moka méh igen közeli rokonságban áll a *Trigona clypeata Friese*-vel és a lehető legkeményebb földbe építi lakását, mely ferde fekvésű, 2—3 dcm. szélességű és félméter mélységű üreg. Az üreg fenekén található egy újabb mélyedés, hová a mézet raktározzák el. Ez a mézkamra a római boros amphorához hasonló és gyűszűnyi mézes zsákocskákból van összerakva. A zsákocskákat viasz tartja össze s az egész kívülről újra viasszal van behúzva. A fészek lépei a mi méhünkéhez hasonló sejtekből állanak, de a sejtek kisebbek és mézet nem tartalmaznak. A kijáró egy propoliszból épített kis kémény, mely nem engedi be a port és esővizet.

A kisebb moka méh építkezése hasonló a nagyobb fajtájúéhoz, csak hogy nem a földbe, hanem a legkeményebb fák üregeibe üti fel tanyáját.

A moka méh mindkét fajtája könnyen tenyészthető. Fészüket népestől ki lehet emelni és otthon az eredetinek megfelelő, előre elkészített ládikába tenni. Nagyon sok helyen a ládikát szobába helyezik el és a kis kéményt az ablakon keresztül kivezetik a szabadba. Az új helyzet egyáltalán nem zavarja a kis munkásokat és zavartalanul gyűjtik tovább az édes nektárt.

Hires mézfajták.

A nemes mézet rendszeren a vidékről nevezik el, honnan forgalomba kerül, vagy arról a növényzetről, mely azon a vidéken tulnyomóan tenyészik. Így mi ismerünk repce mézet, tisztessű mézet, akác mézet és ismerünk erdélyi mézet. Az erdélyi méz általában vastagon folyó, világos, néha arany színű sárga és az íze csodálatosan zamatos; olyan mintha annak a sok ezerfajta virágnak az illata, melyeknek kelyheiből a méhek gyűjtötték, mind egy keverékben érezhető volna. Az erdélyi méznek semmi különös egyoldalú íze, vagy tulajdonsága nincs, mint az egyfajta virágokból gyűjtött méznek! A jó méz minden tulajdonsága meg van benne s azonfelül zamatos és illatos.

Az igazi erdélyi mézet, tehát az erdős vidékekről gyűjtött mézet odaállithatjuk a világhires mézek mellé.

Ilyen hires mézfajták a Narbonne (Délfranciaország) vidékéről valók. Ezt a mézet azt lehet mondani, hogy tisztán ajakas virágokból (Labiatae) gyűjtik a méhek. Szépen folyó, világos, mondhatni színtelen méz, de az íze, illata, különlegesen jó.

Még a narbonne-i mézet is fölülmulja az a csodálatos nektár, amelyet az erdőkben, odvas fák üregeiben tanyázó méhektől szednek el az indiai óceán egy kis szigetének, Bourbon-nak a lakói. A méz színe világos zöld és felséges íze van!

Egy másik különleges mézfaj, a georgiai, (Kis-Ázsia) melyet szikla üregekben gyűjtenek a méhek, hol cukrosodva egészen megkeményedik. Perzsiában és Törökországban különösen kedvelik!

Propolisz.

Ezt a sajátos anyagot úgy ismerjük, mint amelyet egyedül a méhek használnak repedések befoldozására s hasonló ragasztási célokra. Legújában azonban az orvosi tudomány kísérletezni kezdett a propoliszsal és arra az eredményre jutott, hogy a sebkezeléshez igen kitűnő szer. Községes tiszta vazelinnel jól összefőzik és bekenik vele a nyílt sebet. A seben finom szigetelő réteget alkot ez a kenőcs s minthogy sem levegőt, sem idegen anyagokat nem enged a sebhez jutni, kizárja a fertőzés veszedelmét. Előállítása házilag is könnyű és kisebb vágott sebek gyors begyógyulását — fertőzés, kelés nélkül — tehetővé teszi. Falu helyen különösen hasznát lehet venni s jótékonyan helyettesíthetné a veszedelmes mézpor, pókháló, növénylevelek stb. tudatlan alkalmazását!

Viasztörmelék eltartása.

Kaptárainkból sok lehullott törmeléket seprünk össze, melynek viasztartalma értékes és éppen ezért szoktuk össze gyűjteni, hogy visszaolvasztáskor felhasználjuk. A visszaolvasztás alkalmára azonban hosszú időn át gyűjtjük az anyagot és így könnyen az a veszedelem érhet, hogy a törmelékes tartályunkba a viasz moly befészkelje magát. Ez ellen úgy védekezhetünk, hogy a törmelékes tartályunkat újságpapírba jól begöngyöljük és a doboz tetejére *carbon bisulphidot* hintünk.

A méhesben, azonban nem ajánlatos a tartályt elhelyezni, mert a carbon bisulphid gőze ártalmas a méhekre.

A viasz tisztításáról.

A méhészettel járó foglalkozás nemcsak a viasz olvasztás, hanem annak *tisztítása* is; mert a viasz árát annak külső kinezése is nagyban befolyásolja, ezért, épen nem közömbös kérdés a méhész előtt, hogy a termelt viaszot minő állapotban hozza forgalomba ?

A régi fekete lépek és a törmelékekből összegyűjtött viasz, kiolvasztás után is fekete színű, sőt néha szennyes sárga, s e miatt jóval olcsóbban kél el, mint a gondosan kitisztított.

A viaszot igen szépen megtisztítjuk, ha azt olvasztott állapotban bő, forró vízbe öntjük, amelyben előbb felolvasztottunk literenként 3 deka borkő savanyt és abban az olvadt viaszot legalább egy félóráig, folytonosan keverjük; ekkor a tüztől tegyük félre az edényt és hagyjuk kihűlni a viaszot s azután a savanyú vizet arról leöntve, az edényből kiborítjuk az egy darabban összeálló viaszot s miután ennek az alsó részéről a barnás, porlós részeket letakarítottuk, egészen addig, míg a tiszta viaszot elértük, azt ismét felolvasszuk vízben és bő, forró vízben kimosva, tömött szitán átszűrjük.

Az eképen kezelt viasz sokkal szebb, mint az, a melyet savanyított vízben nem mostunk ki. A savanyított vizet többször is lehet használni, ha mindannyiszor a savany tartalmát pótoljuk.

A borkő savany helyet sóska- vagy citromsavat is használhatunk, de ezekből egy fél dekanál több kell.

A méhszúrás ellen.

1. Méheiddel *déli* vagy *délutáni* órákban végezd a műveleteket, mikor t. i. legkevesebben vannak otthon és a munka fáradalmai miatt kevésbé ingerlékenyek.

2. Kasok emelgetésénél, kaptár ajtaja nyitogatásánál vigyázz, hogy a méhek rázkódást ne szenvedjenek s ha felzúdultak: az ajtó felnyitása után várj egy pár percre, míg csendesednek.

3. Mikor a kaptárt fölnyitod, a kast megemeled, mindig tisztában légy avval, mit akarsz végezni és igyekezz, hogy gyorsan és biztos tervekkel végezzed feladatodat.

4. Ügyelj, hogy munkaközben méhet ne ölj, mert a megölt méh szagja, annak látása, ingerli a többieket.

5. Szórmés ruhával a méhekkal ne foglalkozz, mert az állati szőrme szagja rendkívül ingerli őket.

6. Szeszes italok élvezete után a méhekre ne lehelj, izzadtan közöttük ne jársz.

7. A méheket csak szükségből és olyan füsttel füstöld, ami kevésbé árt; legjobb a dohányfüst, de munkád bevégzése után hagyd pihenni, mert füstölés után ingerlékenyebbek.

8. Penészes, vagy moly lepte lépet ne adj be, mert egyéb hátrányok mellett, ezek miatt is ingerültek lesznek a méhek.

9. Ha szűrni akar a méh, ne kapkodj, ne légy ideges, mert akkor bizonyára nem kerülöd ki a további szűrésokat sem.

10. Ha pedig szűrást kaptál: a fulánkot távolítsd el, a megszurtt testrészt tiszta vízzel mossad meg, hogy a méh-méreg szagja ne érezzék rajtad, mert az is rendkívül ingerli a méheket. Ha pedig épen patikai orvosságot akarsz vásárolni, a *szalamia-szeszt*, mely olcsó és könnyen szerezhető, nem árt, ha alkalmazod.

Minden romlásnak testvére a tudatlanság.

Posta- és távirdai szabályok kivonata.

I. Magyar belföldi forgalom.

1. **Levél.** A belföldön a levél bérmentesítési díja a helyi forgalomban 20 gr.-ig 10 fillér és minden további 20 gr.-ért 5 fillér. Belföldre, továbbá Ausztriába, Bosznia-Hercegovinába Németországba és Bulgáriába a levél díja 20 gr.-ig 15 fillér és minden további 20 gr.-ért 5 fillér. A levél súlya korlátlan. A levéllel egyenlő díj-szabás alá esik a zárt levelezőlap.

2. **Levelezőlap.** Ugy a belföldi, mint az 1. pontban felsorolt országokba való forgalomban a posta által kiadott levelezőlap díja 8 fillér, minden más levelezőlapé 10 fillér. A válaszos levelezőlap díja a posta által kiadva 16 fillér, egyébként 20 fillér.

3. **Nyomtatvány.** A belföldi forgalomban a 10 gr. súlyt meg nem haladó kártyaalaku (egyszerű vagy összehajtott) borítéknélküli nyomtatvány díja 2 fillér, minden más nyomtatvány díja 50 gr.-ként 3 fillér. Ausztriába, Bosznia-Hercegovinába és Németországba a nyomtatvány díja 50 gr.-ként 3 fillér. A nyomtatvány sürgős szállításáért a fenti díjon felül, tekintet nélkül a küldemény súlyára, 2 fillér pótdíj jár.

4. **Üzleti papír.** Az üzleti papír, mint belföldön új küldeményfaj, kézzel írott közleményeket (periratokat, rajzokat, régi leveleket, hangjegymásolatokat stb.) tartalmazhat, de személyes levelezés jellege nélkül. Az üzleti papír bérmentesítési díja úgy a bel-, mint a többi forgalomban 50 gr.-ként 5 fillér, de legálább 25 fillér. Súlymaximum 2000 gr.

5. **Áruminta.** Az áruminta bérmentesítési díja: a belföldi forgalomban 50 gr.-ként 5 fillér, Ausztriába,

Bosznia-Hercegovinába és Németországba 50 grammonként 5 fillér, de legalább 10 fillér. A legmagasabb súly egyaránt 350 gr.

6. **Ajánlási díj.** Ugy a belföldi, helyi és távolsági, mint a többi forgalomban az ajánlás díja egyaránt 25 fillér. Ajánlva feladott nyomtatványért a „sürgős“ kezelésért járó (2 fillér) díjat is le kell róni. Tekercsalaku nyomtatványt nem lehet ajánlva feladni.

7. **Értéklevél, (pénzeslevél).** Az értéklevél felvételénél a postahivatal felszámítja: 1. A megfelelő súlyu ajánlott levél díját. 2. Érték díjat. A nyilvánított érték minden 300 koronája vagy ennek töredéke után az értékdíj 10 fillér. A legkisebb összdíj 60 fillér. 3. Kézbesítési díjat oly belföldi helyekre történő értéklevél feladásoknál, hol a posta a levelet a címzettnek házhoz kézbesíti. A kézbesítés díja 1000 K értéknylvántásig 10 fillér, minden további 1000 kor. vagy ennek töredéke újabb 10—10 fillér. 4. Értesítési díjat oly belföldi helyekre történő értéklevél feladásoknál, hol a posta a címzettnek a levelet nem kézbesíti. Értesítési díj mindenkor 5 fillér *A nyitva feladott pénzes levél megszűnik; a posta értéklevelet (pénzeslevelet) ezentul csak zártalakban fogad el szállításra.*

8. **Távirat.** *Belföld, Ausztria, Bosznia-Hercegovinába* szóló táviratoknál 1 szó díja közönséges táviratnál 8 fillér, de legalább táviratonként 1 korona, sürgős táviratoknál 1 szó díja 24 fillér, de legalább táviratonként 3 korona. *Németországba* egy szó díja 10 fillér, de legalább táviratonként 1 korona. *Rp.* (válasz fizetve) belföldön 1.02 kor. *Rpd.* 12 (sürgős válasz fizetve) belföldön 3.02 kor. *Xp.* (küldönc fizetve) 1.50 kor. *Hétköznapokon d. u.* 4 óra 1 perctől 9-ig feladott

közönséges magán táviratok után, pótdíj fizetendő 1 kor. *Vasár- és ünnepnapokon* egész nap és bármely napon este 9 óra 1 perctől, reggel 7-ig csak „sürgős“ magán-távirat adható fel.

9. Csomag. A csomag díja, ha értéknylvánítás nélkül adatik fel, belföldön:

	5 kg.-ig 70 fillér	
5 kg.-on felül	10	150
10	15	250
15	20	350

Ausztriába és Bosznia-Hercegovinába 5 kg.-ig 80 fillér, 5—10 kg.-ig 2 kor., 10—15 kg.-ig 3 kor., 15—20 kg.-ig 4 kor.

Terjedelmes csomagért minden viszonylatban a súlydíj másfélszerese jár. Értéknylvánítással ellátott csomagért a súlydíjakon felül értékdíj jár, amely a belföldön, valamint Ausztriába, Bosznia-Hercegovinába és Németországba a nyilvánított érték minden 300 koronája vagy ennek töredéke után 10 fillér. Kézbesítési díj Budapestre 25 fillér, vidéki házhoz kézbesítő postahivatal székhelyére 20 fillér (1000 kor. értéken felüli csomagokért még 1000 kor.-ként 10 fillér) máshova az értesítési díj 05 fillér. A postán szállított csomagok súlya ezentul a 20 kg.-ot meg nem haladhatja. A csomagok után esedékes összes szállítási díjakat teljes összegben a feladáskor kell leróni. (Frankó-kényszer). A belföldre szóló csomagoknál a kézbesítési és értesítési díj is esedékes a feladásnál.

10. Utánvételes küldemény. Az utánvétellel terhelt ajánlott levélpostai küldeményért, értéklevélért vagy csomagért, az előző pontokban megállapított díja-

kon felül, ugy a belföldön, mint Ausztriába, Bosznia-Hercegovinába és Németországba 10 fillér előmutatási díj jár, amelyet a feladáskor kell megfizetni. Utánvételes küldemény kiváltása esetén a kézbesítő postahivatal az utánvétel összegéből levonja az utalvány-ürlap 2 fillér árát, az utalványozási díjat és a kifizetési díjat.

11. Postautalvány. A postautalvány díja a belföldön 10 K-ig 15 fillér, azon felül a díj 15 fillér alapdíjból és az utalvány összegének minden 50 K-ja vagy ennek töredéke után 5 fillér érték díjból alakul. Az utalványösszegeket házhoz kézbesítő postahivatalok székhelyére szóló belföldi postautalványokért kifizetési díj fejében 10 K-ig 5 fillér, azontul pedig 10 fillér jár, melyet ugyancsak a feladáskor kell lefizetni és a többi díjjal együtt frankójegyekben leróni. Ausztriába és Bosznia-Hergovinába a postautalvány díja 15 fillér alapdíjból és az utalványösszeg minden 50 koronája vagy ennek töredéke után járó 50 fillér értékdíjből alakul. Németországba szóló utalványokért a díj 50 koronánként 25 fillér.

1 fillért se áldozzon a méhészetre, míg el nem olvassa

A Méhek Élete című könyv tetemesen bővített

második kiadását, mely a Boczonádi-kaptár és rendszer teljes ismertetését, az egész éven át előforduló időszaki munkák leírását és az általános alapismereteket tartalmazza.

A 403 lapra terjedő könyv ára bérmentes ajánlott küldéssel : Füzve 3·85 kor. Díszes vászonkötésben 4·85 kor. — Műlépek, keretlécek, kaptárak, kasok és mindennemű méhészeti tárgyakról árjegyzéket és mutatványszámot ingyen és bérmentve küld a

MÉHÉSZET kiadóhivatala Újpest, Széchenyi-ú. 7.

Bélyegilleték-tábla az 1916. évi XXVII. törvénycikk 1. §. szerinti.

I. Váltókra			II. Okiratokra			III. Szerződésekre		
Illetéktétel	kor.	fill.	Illetéktétel	kor.	fill.	Illetéktétel	kor.	fill.
	kor.-ig			kor.-ig			kor.-ig	
—	100	—	10	—	40	—	20	—
100	150	—	20	40	80	—	40	—
150	300	—	40	80	120	—	60	—
300	600	—	80	120	200	1	—	—
600	900	1	20	200	400	2	—	—
900	1.200	1	60	400	600	3	—	—
1.200	1.500	2	—	600	800	4	—	—
1.500	1.800	2	40	800	1.600	8	—	—
1.800	2.400	3	20	1.600	2.400	12	—	—
2.400	3.000	4	—	2.400	3.200	16	—	—
3.000	4.500	6	—	3.200	4.000	20	—	—
4.500	6.000	8	—	4.000	8.000	24	—	—
6000 K-án tul minden 3000 K-tól 4 K többlet rovandó le, úgy hogy a 3000 K-nál kisebb összeg teljesnek veendő.			4800 K-án túl minden 1600 K-tól 8 K többlet rovandó le, úgy hogy az 1600 K-nál kisebb összeg teljesnek veendő.			2400 K-án túl minden 800 K-tól 8 K többlet rovandó le, úgy hogy a 800 K-nál kisebb összeg teljesnek veendő.		

Méhészeti szaklapok :

Méhészeti Közlöny. (XXXII. évfolyam.) Megjelenik havonta legalább egy ívnyi terjedelemben. Előfizetőknek hirdetésekben, méhészeti eszközök beszerzésében 10—15⁰/₀ kedvezményt ad. Egy évi előfizetési ára: 4 korona. Szerkesztő: Győrfi István. Megrendelhető: Kolozsvár, Pap-u. 6. sz.

Méhészet. Szerkeszti: id. Boczonádi Szabó Imre. Megjelenik minden hónap első napján. Előfizetési díja egy évre 5 korona. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Ujpest, Széchenyi-u. 7 sz.

Magyar Méh. Felelős szerkesztő: Szilassy Zoltán. Megjelenik havonta. Évi előfizetési díja egyesületi tagoknak 5 K.; nem tagoknak 7 K. 50 f. Szerkesztőség: Budapest, IX., Üllői-út 25.

Méh. Szerkeszti: Zseltvay Elemér. Megjelenik havonta. Előfizetési díj 1 évre: 4 K. Szerkesztőség: Budapest, VI., Frangepán-u. 4 sz.

Méhész-Újság. Felelős szerkesztő: Borbola István. Megjelenik havonta. Évi előfizetési ára 8 korona. Szerkesztőség: Szeged, Kossuth L. sugár-út 32.

„Méhészeti Lapok“. Szerkeszti: Binder Iván. Szerkesztőség: Budapest, II. Toldy Ferencz-u. 24.

Gazdasági és Méhészeti értesítő. Szerkeszti: Ágoston Miklós. Megjelenik havonta 8 oldalon. Évi előfizetési díja: 2 korona. Szerkesztőség: Komárom, Gazdasági Egyesület titkári hivatala. (Vármegeyháza.)

Méhészeti Hetilap. Szerkeszti Mész Jenő. Megjelenik 8 oldalon minden vasárnap. Félévi előfizetési díja: 5 korona. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Tiszacsécse, Szatmár-megye. Posta Tizsakóród.

Méhészeti szakkönyvek :

Ambrózy Béla báró : A méh. Elméleti és gyakorlati útmutató a méhészet terén. Új 3-ik kiadás. Kiadja az Orsz. Magy. Méhészeti Egyesület 1914. Füzve 8—, kötve	10.—
Bessenyei Géza : A kasos méhészkedés kertes ládikákkal	25.—
Boczonádi Szabó Imre : A méhek élete	3.—
Deák—Resch : Okszerű méhészet kézikönyve .	1.40
Donáth Aladár : Természetesség a méhészetben	3.—
" " Méhállományunk nemesítése	—50
Dömötör László : Méhtenyésztési kalauz a népkaptárához. 4. átdolgozott kiadás. 1906.	1.50
Farkas Mihály dr. : Magyar méhészkönyv	1.—
Gáspár József : A méhtenyésztésről. Kezdő méhészek számára. 1907.	—60
Horváth János : Méhészkedjünk. 1899.	—32
Kovács Antal : A méhtenyésztés	(?)
Kremnitzky Aladárné : Házi mézestészták. I—II. füz. 1 füzet ára	—70
Lencz Géza : A méhésznövendék mint elemi kezdő első tanácsadója. 1908.	—50
— Mézelő méhek ösztönszerű tulajdonságai	—50
Maeterlinck M. : A méhek élete	1.40
Neiszer György : A méhek tenyésztése .	1.60
Nemesszeghy Kálmán : Új irány a méhészetben az általam felállított új rendszabály szerint	1.40
Pataki : A méhészet vezérelvei	—30
Prónay Albert : A méz apológiája	1.20
Az okszerű méhészet kézi- és tankönyve	1.—

Prónay Albert: A méhek rajzása	—. 60
Rodiczky Jenő dr.: A méhészet vezérfonala 33 ábrával	—. 50
Rodiczky Jenő dr.: Die Bienenzucht in der Nusschale. 2. kiadás. 20 ábrával. 1909. ·	1.20
Sötér Kálmán: A méh és világa. Gyakorlati rész 2 kötet. Számos ábrával. 1908.	24.—
Szilárd Gyula: Méhészet. Gyakorlati kéziköny. Új kiadás. 1915.	1.20
Valló Árpád: Méhtenyésztés vezérfonala. 1915.	1.—
Ványolós Miklós dr.: Erdély Méhészetének története	1.20
Weiser István dr.: Magyar mézek chemiai összetételéről. (Különlenyomat a „Kísérletügyi Közlemények“ XVIII. köt. 2. füzetéből.)	

Igen Tisztelt Méhész Urak!

Van szerencsénk b. tudomására hozni, hogy **Székesfehérvárott**, Pálya-u. 28. sz. házunkban egy nagyobb **gőz-viaszolvastó és műlépkészítő műhelyt** létesítettünk.

A műlép napi ára ezidőszerint 9.— kor. klg.-ként.

Elvállalunk tiszta és salakmentes viaszt műléppé való kihengerelésre is, melyért kilogrammonként munkadíj fejében 3.— koronát számítunk.

Egyben értesítjük a t. méhész urakat, hogy 10 kilogramm száraz sonkoly beküldése ellenében 1'5 kilogramm vegytiszta elsőrendű sárga műlépet adunk a megadott méret szerint, ami által célnk a méhész urakat egy nagy és fáradságos munkától megkímélni.

Az igen tisztelt méhész uraktól eme vállalkozásunk szíves pártfogását kérve, maradtunk kiváló tisztelettel

Pollermann Pálné és Társa

gőz-viaszöntőde és műlépkészítő telepe.

Székesfehérvár, Pálya-u. 28.

Csinos munkák!

Szolid árak!

Szent Bonaventura Könyvnyomda

Kolozsvár, Karolina-tér 7. szám.

Mig a készlet tart,

megrendelhetők a következő munkáim:

1. „Természetesség A Méhészetben“ című könyvem 200 oldal, 60 ábrával, különös tekintettel a kezdő méhészetre. Portómentesen 3 K 50 f. — 2. „**Méhállományunk Nemesítése**“ című pályamunkám. Portómentesen 50 f. (Bélyegben küldendő be).

Előjegyzéseket elfogadok:

3. „Természetesség A Méhészetben“ című könyvem bővített kiadása. Ára 5 K lesz. 4. „**Utolsó Virágok**“ című művemre. Ára 1 K lesz. 5. Számos érdeklődésre közlöm, hogy saját rendszerű **zsilipes kaptáramat**, melyből a rajt kiszállás nélkül elfogni és a mézet méhszúrások nélkül elszedni lehet, helyben 32 K-ért készítik.

Donáth Aladár,

m. kir. méhészeti szaktanár.

Kolozsvár, Ferenc József-út 81.

Tartalommutató.

Új útakon. Győrfi István — — — — —	3
A méhész 12 havi munkája. Január—Junius: Jancsovcics Endre; Julius—Október: Donáth Aladár; November December: Győrfi István — — — — —	7—53
Mit mond a méhész káté? 1—60 pont. Győrfi István	9—53
Báró Jósika Gábor. Győrfi István — — — — —	55
1916. Győrfi István — — — — —	58
A rokkant katonák méhészeti tanfolyamai. Dr. Balázs Ferenc — — — — —	62
Az ország határán. Gál Imre — — — — —	67
Anyanevelés. Nemes Győző — — — — —	73
A méhek anyasági állapota. Donáth Aladár — —	77
A 42-es Boczonádi kaptár. Ism. Jancsovcics Endre —	88
Boczonádi napviasz olvasztója. Ism. Jancsovcics Endre	94
Méhész humor. Győrfi István — — — — —	96
Építsünk méhész otthont. Győrfi István — — — —	100
Az Erdélyrészi Méhész Egyesület műhelye. Győrfi István	104
Az iskolaméhes. Jancsovcics Endre — — — —	107
A kigazda méhes. Jancsovcics Endre — — — —	111
Kaptárduc. Ism. Jancsovcics Endre — — — —	113
A méhekre, valamint a méhészet körébe tartozó tudni- valók táblázatos kimutatása. Összeállította: Jancso- vcics Endre — — — — —	115--131
Hasznos tudnivalók. Győrfi István — — — — —	131—145

Ára: 1 K 50 f.

Egyesületi tagoknak 1 K.